

INFORMATOR OŚWIATOWY

BIULETYN OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W SŁUPSKU

8447 ✓

KSZTAŁCENIE I EGZAMINY

EDUKACJA PRZYRODNICZA

W biuletynie m.in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze
- Komunikaty

ODN
S Ł U P S K

INFORMATOR OŚWIATOWY

Nr 1/05 (124) • Rok XV • STYCZEŃ-LUTY 2005 • ISSN 1505-0904

I. PRZEPISY, ZALECENIA, WYJAŚNIENIA

s. 2

• Polecamy... ustawy, rozporządzenia, zarządzenia (s.2-5) • Komunikaty Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu: * I Ty możesz zostać "Nauczycielem Roku 2005" (s.5)* Rok 2005 Europejskim Rokiem Edukacji Obywatelskiej (s.5) * Dzień Wiosny w Europie - edycja 2005 (s.6) * Projekt wzoru świadectwa dojrzałości (s.6) • Komunikaty Kuratorium Oświaty w Gdańsku: *Przekazanie dokumentacji działalności innowacyjnej i eksperymentalnej (s. 6)* Zwolnienia laureatów konkursów przedmiotowych ze sprawdzianu dla uczniów szkół podstawowych (s.6) * Internetowa Biblioteczka Projektów Programu Socrates-Comenius (s.6)* Dofinansowanie w roku 2005 imprez organizowanych dla dzieci i młodzieży (s. 6) * Niezwłoczny odbiór dokumentacji załączonej do wniosku o wszczęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela dyplomowanego (s.7) *Akcja edukacyjna - "Skąd mamy na te wydatki? - Wszyscy płacimy podatki" (s.7)* Standardy oceny jakości placówek doskonalenia nauczycieli Województwa Pomorskiego (s.7) *Punkt Obsługi Interessantów (s.7) • Komunikat CKE: Zmiana siedziby OKE w Gdańsku (s.5) •

II. INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE

s. 8

• Irena Wiąckiewicz: Dawna kronika szkoły w Duninowie. Edukacja regionalna (s.8-10) • Kamila Jabłońska-Bojczuk: Swoje miejsce na Ziemi (s.10) • Elżbieta Machińska: Wczesnoszkolna edukacja regionalna (s.11-12) •Piotr Sudakiewicz: Wycieczka przedmiotowa jako forma nauczania (s.13-14) • Barbara Kos: Przedszkolak w lesie. Współpraca z nadleśnictwem (s.15-16) • Alicja Myszka: Wycieczka do "Leśnej Krainy". Moje doświadczenie edukacyjne (s.16-17) • Krystyna Sobczyk: Profilaktyka logopedyczna. Wspomaganie rozwoju mowy małych dzieci. Część II (s.17-19) • Sylwia Wyszyńska-Ostrowska: Niedosłuch a rozwój psychiczny dziecka (s.19-20) •Barbara Ślagowska: Nauczanie poprzez obrazki (s.20-21) • Elżbieta Ventzke: Język obcy w przedszkolu (s.22) • Czesława Gągoł: Wpływ rodziny na wychowanie dziecka (s.23-24) • Arkadiusz Miśkiewicz: Brzydkie wyrazy (s.24) • Hanna Filipkowska: Wpływ postaw rodzicielskich na kształtowanie się osobowości dziecka (s.25-26) • Alicja Czyżewska: Wychowanie do samodzielności (s.26-27) • Sebastian Artur Zdończyk: Nauczyciel w świadomości dzieci i młodzieży (s.28) • Halina Dorawa: Agresja w szkole - objawy, przyczyny, łagodzenie (s.29) • Bożena Horbacz: Nie popełniajmy błędów we współpracy z rodzicami (s.30) • Hamer H.:Jak przekazywać uwagi krytyczne, aby nie powodować barier komunikacyjnych (s.30) • Ewa Żmuda-Trzebiatowska: Wybór szkoły ponadgimnazjalnej (s.31) • Joanna Marciniak: Innowacja pedagogiczna. Formy taneczno-ruchowe, aerobik na zajęciach wychowania fizycznego (s.31-33) • Dorota Iwanowicz, Jan Tyborczyk: Wdrażanie systemu informacji oświatowej (s.33) •

III. DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

s. 34

• Ewa Misiewicz: Odbiło się w ODN... (s.34) • Jan Tyborczyk: Przygotowanie do matury. Działania ODN w Słupsku (s.34) • Jerzy Paczkowski: O diagnostyce edukacyjnej na konferencji w Krakowie (s.35-36) • IX Ogólnopolskie Forum Nauczycieli Bibliotekarzy (s.36) • Maria Pietryka, Barbara Grędecka: Witamy w Słupsku... (s.37) • Teresa Kutajczyk, Barbara Przychoźdeń: Jak nauczyciele postrzegają niezależność sytuacji egzaminacyjnej? Opinie uczestników szkoleń w zakresie organizacji sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego (s.38-40) • Jan Tyborczyk: Dylematy egzaminatora (s.41) • Ryszard Jażewicz: Konstrukcja socjologicznych narzędzi badawczych - ankieta. Scenariusz szkoleniowej rady pedagogicznej (s.42-44) • Józef Cieplik: LOP w Słupsku. Z działalności Zarządu Okręgu Stowarzyszenia (s.45) •

IV. OLIMPIADY, KONKURSY

s. 46

• Alicja Chrzczonowicz, Alicja Czyżewska, Lucyna Ziemian: Zuchowe eko-zabawy (s.46-47) Beata Jabłońska-Szczypińska, Ewa Maleszka, Joanna Kustus: III Międzyszkolny Konkurs Wiedzy o HIV/AIDS dla uczniów szkół podstawowych (s.47) Jerzy Horbacz: Konkurs Nasza Mała Ojczyzna - gmina Główny (s. 48-49) Anna Cząstka: Dawny Słupsk w dzisiejszej historii. Propozycja konkursu (s.49-50) Mariusz Domański: Mistrz ortografii (s.50) •

V. KSIĄŻKI I CZASOPISMA

s. 51

• Teresa Mysik: Wybór podręcznika "na miarę" - krok po kroku (s.51-52) • Justyna Bordakiewicz: "Alles klar Grammatik". Propozycja nowoczesnej gramatyki języka niemieckiego (s.53) • Teresa Wróblewska: W obronie "Małej księżniczki". Propozycja metodyczna (s.54-55) • Elżbieta Pliszka: Bibliografia załącznikowa (s.55-56) • Ewa Osińska, Mieczysława Zapletal: 50-lecie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku (s.57-58) • Elżbieta Pliszka: Biblioteka ODN poleca... (s.59) • Elżbieta Pliszka: Konsultacje (s.59) • Zachęcamy do prenumeraty "Informatora Oświatowego" na rok 2005 (s.60) • Wskazówki dla przygotowujących publikacje (s.60) • Polecamy wydawnictwa: * Dorota Werbińska: Skuteczny nauczyciel języka obcego. Warszawa: Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna 2004 (s.22)* Barbara Engelking, Feliks Tych, Andrzej Żbikowski, Jolanta Żyduł: Pamięć. Historia Żydów polskich przed, w czasie, i po Zagładzie (s.53) •

**PRZEPISY
ZALECENIA
WYJAŚNIENIA**

Polecamy...

Ustawy

- z dnia 16 lipca 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 191, poz. 1954).
 - z dnia 18 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 263, poz. 2619).
 - z dnia 18 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 254, poz. 2533).
 - z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 273, poz. 2703).
 - z dnia 16 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. Nr 281, poz. 2781).
- W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 i Nr 273, poz. 2703) dodaje się po rozdziale 8 rozdział 8a dotyczący udzielania pomocy materialnej uczniom. Wprowadza się także stosowne zapisy w art. 2-6 w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 z późniejszymi zmianami).*
- z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. Nr 14, poz. 114).
 - z dnia 17 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. Nr 10 z 2005 r., poz. 69).
 - z dnia 17 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa

oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 10 z 2005 r., poz. 71).

- z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 13, poz. 98).
- z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. Nr 17, poz. 141).
- z dnia 7 stycznia 2005 r. o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 23, poz. 186).

Rozporządzenia

- Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie sposobu organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych (Dz. U. Nr 262, poz. 2604).
- Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT) – (Dz. U. Nr 260, poz. 2589)
- Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu i trybu finansowania kosztów badań, wydawania orzeczeń lub zaświadczeń związanych z orzekaniem niezdolności do pracy dla celów rentowych, orzekaniem o niepełnosprawności, ustalaniem uprawnień w ramach ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 281, poz. 2790) + Załącznik: Zestawienie przeprowadzonych badań, wydanych orzeczeń lub zaświadczeń do faktury z dnia... nr...
- Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2005 (Dz. U. Nr 285, poz. 2849).
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 25 listopada 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad dofinansowywania modernizacji, remontów i inwestycji obiektów sportowych oraz rozwijania sportu wśród dzieci i młodzieży i osób niepełnosprawnych, trybu składania wniosków o dofinansowanie oraz przekazywania środków na

realizację zadań i ich rozliczania (Dz. U. Nr 267, poz. 2651).

- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz. U. Nr 260, poz. 2593) + Załączniki (wzory): nr 1 – Zaświadczenie o uzyskaniu akceptacji; nr 2 – Zaświadczenie o zdaniu egzaminu; nr 3–9 wzory aktów nadania stopnia awansu zawodowego nauczyciela.
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 grudnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli (Dz. U. Nr 264, poz. 2634).
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 16 grudnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości oraz szczegółowych zasad przyznawania i wypłacania nauczycielskiego dodatku mieszkaniowego dla nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organy administracji samorządowej (Dz. U. Nr 281, poz. 2791).

W § 1 ust. 1 stwierdza się m. in., że nauczycielowi zatrudnionemu w szkole wiejskiej lub w mieście liczącym do 5000 mieszkańców w wymiarze nie niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć przysługuje miesięczny nauczycielski dodatek mieszkaniowy, którego wysokość uzależniona jest od stanu rodzinnego (od 49,00 do 98,00 zł).

- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 16 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych w bazach danych oświatowych, zakresu danych identyfikujących podmioty prowadzące bazy danych oświatowych, terminów przekazywania danych między bazami danych oświatowych oraz wzorów wydruków zestawień zbiorczych (Dz. U. Nr 277, poz. 2746) + Załączniki (wzory): nr 1 – Wydruk zestawienia zbiorczego; nr 2 – Wydruk zestawienia zbiorczego dla jednostek obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół i placówek oświatowych.
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 28 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2005 (Dz. U. Nr 286, poz. 2878) + Załącznik: Algorytm podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego na rok 2005.

- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 13 stycznia 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 19, poz. 165) + Załączniki: nr 1 – Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych i gimnazjach; nr 2 – Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół policealnych; nr 3 – Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi.
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 stycznia 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 10, poz. 75).
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz ośrodkach (Dz. U. Nr 19, poz. 166).
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 19, poz. 167).
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz. U. Nr 22, poz. 181) + Załącznik: Wysokość minimalnych stawek wynagrodzenia w złotych
- Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 2 lutego 2005 r. w sprawie dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw dla nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organy administracji rządowej (Dz. U. Nr 22, poz. 182).

- **Ministra Kultury z dnia 29 grudnia 2004 r. w sprawie typów szkół artystycznych publicznych i niepublicznych (Dz. U. Nr 6 z 2005 r., poz. 42).**
- **Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych (Dz. U. Nr 285, poz. 2851) + Załącznik: Klasyfikacja wydatków strukturalnych.**
- **Ministra Finansów z dnia 22 listopada 2004 r. w sprawie określenia kwoty uprawniającej do zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 253, poz. 2528).**
- **Ministra Finansów z dnia 23 listopada 2004 r. w sprawie wysokości kwoty ulgi uczniowskiej (Dz. U. Nr 253, poz. 2529).**
- **Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 17 listopada 2004 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis na wspieranie projektów promocyjnych w dziedzinie turystyki i kultury (Dz. U. Nr 267, poz. 2654).**
- **Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługującej pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz. U. Nr 271, poz. 2686). M. in. w § 4 ust. 1 podaje się, że „Dieta jest przeznaczona na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia w czasie podróży i wynosi 21 zł za dobę podróży.”**
- **Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. Nr 265, poz. 2644) + Załącznik: Klasyfikacja zawodów i specjalności.**
W § 2 rozporządzenia stwierdza się, że Klasyfikacja służy ujednoczeniu nazewnictwa zawodów i specjalności występujących na rynku pracy oraz racjonalnemu planowaniu obsługi rynku pracy i określeniu jego struktury zawodowej. Klasyfikacja jest stosowana w szczególności w zakresie: 1) pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, 2) szkolenia zawodowego, 3) gromadzenia danych do określenia polityki zatrudnienia, kształcenia i szkolenia zawodowego; 4) prowadzenia badań, analiz, prognoz i innych opracowań dotyczących rynku pracy. W załączniku stwierdza się m. in., że Klasyfikacja została opracowana na podstawie Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów ISCO-88, przyjętego na XIV Międzynarodowej Konferencji Statystyków Pracy w Genewie w 1987 roku oraz jego nowej edycji z 1994 r., tzw. ISCO-88 (COM), dostosowanej do potrzeb Unii Europejskiej. Struktura klasyfikacji oparta jest ona systemie pojęć, z których najważniejsze to: zawód, specjalność, umiejętności oraz kwalifikacje zawodowe.
- **Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. w sprawie statystycznej karty wypadku przy pracy (Dz. U. Nr 269, poz. 2672) + Załączniki: nr 1 – Z-KW Statystyczna karta wypadku; nr 2 – Objasnienia do wypełniania statystycznej karty wypadku (Z-KW).**
- **Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. Nr 6 z 2005 r., poz. 41).**
- **Ministra Polityki Społecznej z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia szczegółowych informacji przekazywanych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przez instytucje obsługujące wpłaty składek na ubezpieczenia społeczne w zleceniu płatniczym oraz formatu elektronicznego zlecenia płatniczego (Dz. U. Nr 276, poz. 2737).**
- **Ministra Polityki Społecznej z dnia 17 grudnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących oraz innych dokumentów (Dz. U. Nr 2777, poz. 2753).**
- **Ministra Zdrowia z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego (Dz. U. Nr 274, poz. 2724) + Załącznik: Skierowanie na leczenie uzdrowiskowe (wzór).**
- **Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą (Dz. U. Nr 282, poz. 2814) + Załączniki (Wzory): nr 1 - Dokumentacja medyczna ucznia: - Karta profilaktycznego badania lekarskiego dziecka 7-letniego. - Karta profilaktycznego badania lekarskiego ucznia klasy III szkoły podstawowej; - Karta profilaktycznego badania lekarskiego ucznia klasy I gimnazjum/ klasy I szkoły ponadgimnazjalnej; - Karta profilaktycznego ba-**

danía lekarskiego ucznia ostatniej klasy szkoły ponadgimnazjalnej; nr 2 – Dokumentacja medyczna ucznia (wzór karty zdrowia ucznia); nr 3 – Zakres i terminy wykonywania testów przesiewowych, profilaktycznych badań lekarskich oraz profilaktycznych świadczeń stomatologicznych

- **Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie zakresu koniecznych badań lekarskich oraz częstotliwości ich przeprowadzania w stosunku do dzieci i młodzieży do ukończenia 21. roku życia, ubiegających się o przyznanie licencji albo posiadających licencję na amatorskie uprawianie określonej dyscypliny sportu (Dz. U. Nr 282, poz. 2815) + Załącznik: Zakres koniecznych badań lekarskich...**

Obwieszczenia

- **Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 listopada 2004 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o systemie oświaty (dz. U., Nr 256, poz. 2569) + Załącznik: Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.**
- **Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 stycznia 2005 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 8, poz. 60).**

J. T.

➤ **Zmiana siedziby OKE w Gdańsku**

Z dniem 17.01.2005 r. uległ zmianie adres Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku. Nowa siedziba OKE znajduje się przy ulicy Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk (w byłym budynku I Urzędu Skarbowego w Gdańsku). Zmianie ulegną również niektóre numery telefonów:

- Sekretariat: tel. (058) 320-55-90; tel/fax (058) 320-55-91; komisja@oke.gda.pl
- Wydział Organizacyjno Administracyjny: tel. (058) 320-55-62; woa@oke.gda.pl
- Kadry: tel. (058) 320-55-78;
- Księgowość: tel. (058) 320-55-86
- Wydział Badań i Analiz: tel. (058) 320-55-61; wbia@oke.gda.pl
- Wydział Sprawdzianów, Egzaminów Gimnazjalnych i Matur: tel. (058) 320-55-68; wsie@oke.gda.pl
- Wydział Egzaminów Zawodowych: tel. (058) 320-55-69; ola@sztubak.oke.gda.pl

Ze strony www.oke.gda.pl

Komunikaty

➤ **MENiS informuje**

➤ **I Ty możesz zostać „Nauczycielem Roku 2005”**

Została już ogłoszona IV edycja tego konkursu organizowanego przez „Głos Nauczycielski” i MENiS. Zasady nie uległy zmianie. Aby wystartować w konkursie wystarczy wypełnić wniosek, który zamieszczany będzie w co drugim numerze „Głosu Nauczycielskiego”. Znaleźć go będzie można również na stronach internetowych tygodnika - www.glos.pl oraz Ministerstwa. Wystarczy go wyciąć lub powielić i przesłać na adres redakcji: 00-389 Warszawa, ul. J. Smulikowskiego 6/8, z dopiskiem „Nauczyciel Roku”. Z inicjatywą przesłania wniosku wystąpić mogą: dyrektor szkoły, rada pedagogiczna, uczniowie, rodzice, przedstawiciele samorządów oraz stowarzyszeń i organizacji działających na terenie szkoły. Może to uczynić także sam zainteresowany! Najważniejsze, aby osiągnięcia kandydata do zaszczytnego tytułu były nie tylko opisane, ale i udokumentowane oraz potwierdzone stosownymi podpisami i pieczęciami całej społeczności szkolnej.

Zgłoszenia kandydatów można przysyłać do końca lipca 2005 roku. Po tym terminie jury, w skład którego będą wchodzić przedstawiciele MENiS, „Głosu Nauczycielskiego” i Instytutu Badań Edukacyjnych, dokona wyboru 13 nominowanych do tytułu, dwóm spośród nich przyzna wyróżnienia, a najlepszy zostanie Nauczycielem Roku 2005. Ogłoszenie wyników nastąpi w przeddzień Święta Edukacji Narodowej w MENiS. Zwycięzca konkursu, podobnie jak w poprzednich edycjach, otrzyma nagrodę Ministra Edukacji Narodowej i Sportu oraz nagrodę „Głosu Nauczycielskiego”. Specjalną nagrodę ufunduje Związek Nauczycielstwa Polskiego.

➤ **Rok 2005 Europejskim Rokiem Edukacji Obywatelskiej**

Rada Europy ogłosiła rok 2005 Europejskim Rokiem Edukacji Obywatelskiej pod hasłem: „Żyć i uczyć się w demokracji”. Celem jest podkreślenie kluczowej roli edukacji w promowaniu praw człowieka, kształtowaniu aktywnych postaw obywatelskich i budowaniu demokratycznych społeczeństw.

Ministr Edukacji Narodowej i Sportu Zarządzeniem Nr 26 z dnia 21 października 2004 r. powołał w Polsce Krajowy Komitet do spraw Europejskiego Roku Edukacji Obywatelskiej, który stanowi gremium o charakterze opiniodawczo – doradczym. Do zadań Komitetu należy inicjowanie i wspieranie działań Ministra Edukacji Narodowej i Sportu związanych z organizacją w Polsce ogłoszonego przez Radę Europy w roku 2005 Europejskiego Roku Edukacji Obywatelskiej, w szczególności poprzez zdefiniowanie celów i przygotowanie Krajowego Programu Europejskiego Roku Edukacji Obywatelskiej w Polsce. **Strony informacyjne o Europejskim Roku Edukacji Obywatelskiej w Polsce: www.ereo.codn.edu.pl**

W dniu 14 stycznia 2005 roku odbyła się ogólnopolska konferencja inauguracyjna w Polsce Europejski Rok Edukacji Obywatelskiej, w czasie której Minister Edukacji Narodowej i Sportu, zwrócił się z apelem do uczestników konferencji: kuratorów i wicekuratorów oświaty, dyrektorów i przedstawicieli wojewódzkich ośrodków doskonalenia nauczycieli, dyrek-

torów i przedstawicieli departamentów edukacji z urzędów marszałkowskich, przedstawicieli organizacji pozarządowych, aby aktywnie wsparli Europejski Rok Edukacji Obywatelskiej w Polsce.

➤ Dzień Wiosny w Europie - edycja 2005

Projekt Dzień Wiosny w Europie (*Spring Day in Europe*) poświęcony jest dialogowi między uczniami, nauczycielami oraz osobistościami lokalnymi, regionalnymi, narodowymi i międzynarodowymi na temat wspólnej Europy i jej wizji na przyszłość. Ważne miejsce w dyskusji zajmuje KONSTYTUCJA EUROPEJSKA. Dzień Wiosny w Europie jest również projektem, dzięki któremu dzieci i młodzież mogą w praktycznym działaniu zdobyć wiedzę o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a szkoły otrzymują bogate źródło wiadomości do programów zajęć szkolnych. Dzień Wiosny w Europie to: * organizacja europejskiego dnia debaty w formie spotkań, zajęć dydaktycznych dotyczących funkcjonowania unijnych instytucji oraz wartości europejskich; * wymiana wiedzy między uczniami a lokalnymi, regionalnymi, narodowymi i międzynarodowymi osobistościami; * możliwość wypowiedzi, wymiany doświadczeń, opinii na międzynarodowym forum dla młodych ludzi jako OBYWATELI EUROPY JUTRA.

DZIEŃ WIOSNY w Europie jest skierowany przede wszystkim do szkół wszystkich typów. Jest projektem zdecentralizowanym. MENiS zachęca młodzież i nauczycieli do uczestnictwa w Dniu Wiosny w sposób indywidualny i dostosowany do posiadanych zasobów. INICJATYWY mogą mieć różną formę: sesja informacyjna wraz z dyskusją, spotkaniem z osobistością zaangażowaną w sprawy europejskie (wybrani przedstawiciele, przedstawiciele środowisk zawodowych i społecznych, itp.), ogólnoszkolna debata lub debata między uczniami szkół z różnych regionów i krajów, w szczególności za pomocą Internetu. FORMĄ uczestnictwa w projekcie jest również aktywność w konkursach Dnia Wiosny w Europie.

Informacje o konkursach: <http://futurum2005.eun.org/www/pl/pub/futurum2005/information/competitions.htm>. **Uczestnictwo** w projekcie wymaga rejestracji na stronie internetowej: *podstawowe źródło informacji o projekcie Dzień Wiosny w Europie w tym możliwość rejestracji: <http://futurum2005.eun.org> *polska wersja językowa:<http://futurum2005.eun.org/www/pl/pub/futurum2005/index.cfm> **Zarejestrowane placówki** otrzymują plakat, związany z Dniem Wiosny oraz broszury na temat Konstytucji Europejskiej. **Zarejestrowane placówki**, które prześlą do organizatorów opisy swoich przedsięwzięć otrzymają EUROPEJSKIE ŚWIADECTWA uczestnictwa w projekcie Dniu Wiosny w Europie.

Organizacją realizującą w Polsce DZIEŃ WIOSNY w Europie we współpracy z MENiS jest Polski Portal Interklasa: <http://www.interklasa.pl>. Dla potrzeb Projektu pracuje grupa nauczycieli z 29 krajów, która pełni rolę pośredników pomiędzy European Schoolnet a innymi nauczycielami. Możliwe się z nimi kontaktować. Polskim nauczycielem Spring Day jest Halina Bednarz (e-mail: febus@idea.net.pl). Więcej: http://www.men.waw.pl/oswiata/ed_infor/dzien_wiosny_2005.php

➤ Projekt wzoru świadectwa dojrzałości

jest dostępny na stronie http://www.men.waw.pl/oswiata/biezace/swiadectwo_dojrzalosci.htm

➤ Kuratorium Oświaty informuje

➤ Przekazanie dokumentacja działalności innowacyjnej i eksperymentalnej

Kuratorium Oświaty w Gdańsku informuje o obowiązku przekazania dokumentacji działalności innowacyjnej i eksperymentalnej prowadzonej przez publiczne szkoły i placówki.

Na stronie www.kuratorium.gda.pl szczegółowo omówiono m.in.: *wymaganą dokumentację działalności innowacyjnej i eksperymentalnej *procedury postępowania dyrektora szkoły, rady pedagogicznej, KO *termin przekazywania dokumentów przez dyrektora szkoły do kuratora oświaty.

Informację opracowała **Hanna Soral** st. wizytator KO w Gdańsku - koordynator ds. innowacji i eksperymentów na obszarze województwa pomorskiego

➤ Zwolnienia laureatów konkursów przedmiotowych ze sprawdzianu dla uczniów szkół podstawowych

Laureaci konkursów przedmiotowych z języka polskiego i matematyki, organizowanych przez Pomorskiego Kuratora Oświaty dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2004/2005, zgodnie z § 36 ust. 1. i 2. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (DzU z 2004 r. Nr 199, poz. 2046) są zwolnieni ze sprawdzianu. Zwolnienie ze sprawdzianu jest równoznaczne z uzyskaniem ze sprawdzianu najwyższego wyniku.

➤ Internetowa Biblioteczka Projektów Programu Socrates-Comenius

Pomorski Kurator Oświaty zaprasza szkoły realizujące projekty w Programie Socrates -Comenius do zaprezentowania swoich projektów w ramach Internetowej Biblioteczki Projektów Socrates-Comenius. Szkoła, która zdecyduje o prezentacji swojego dorobku powinna przesłać materiał drogą elektroniczną na adres kuratorium@kuratorium.gda.pl

W zgłoszeniu należy określić: 1. tytuł projektu 2.rodzaj projektu (projekt szkolny, projekt językowy, projekt rozwoju szkoły) 3. informacje o szkole (nazwa szkoły, adres, telefon/fax, e-mail) 4. informacje o partnerach szkoły w realizowanym projekcie 5. główne cele projektu 6. efekty, uwagi, spostrzeżenia, przykłady dobrej praktyki

➤ Dofinansowania w roku 2005 imprez organizowanych dla dzieci i młodzieży

KO w Gdańsku informuje, że od 20 stycznia 2005 roku na podstawie Zarządzenia Nr 1/2005 (KO-III.BW-414/2/05) Pomorskiego Kuratora Oświaty obowiązują nowe zasady dofinansowania z budżetu Kuratorium Oświaty imprez organizowanych dla dzieci i młodzieży szkolnej. Dofinansowanie z budżetu Kuratorium Oświaty w Gdańsku dotyczy dofinansowania organizacji imprez o zasięgu wojewódzkim, ogólnopolskim lub międzynarodowym (nie dotyczy imprez o zasięgu gminnym czy powiatowym).

Środki przeznaczone na dofinansowanie imprez mogą być przyznane po spełnieniu wymogów: • adresatem imprezy są

dzieci, młodzież szkolna, • imprezy organizowane są wyłącznie na terenie województwa pomorskiego, • organizator imprezy (wnioskodawca) musi udokumentować, że organizacja imprez jest jego zadaniem statutowym.

Wnioskodawca składa nie więcej niż 5 wniosków (do pobrania na stronie www.kuratorium.gda.pl) o dofinansowanie imprez w danym roku kalendarzowym w Kuratorium Oświaty w Gdańsku, adres: 80 - 810 Gdańsk ul. Okopowa 21/27, w terminach podanych w § 2 cyt. wyżej Zarządzenia PKO tj.: do dnia 20.02.2005r.-dla imprez organizowanych w okresie 01.01.2005r.-31.08.2005r. do dnia 31.08.2005r.-dla imprez organizowanych w okresie 01.09.2005r.-31.12.2005r. Wnioski niezgodne ze wzorem, niekompletne i złożone po terminie nie będą rozpatrywane.

Więcej informacji na temat obowiązujących zasad i regulaminu dofinansowania imprez w roku 2005 można uzyskać w Wydziale Opieki, Profilaktyki Społecznej i Kształcenia Specjalnego Kuratorium Oświaty tel. (058) 300 58 49 i na stronie www.kuratorium.gda.pl.

➤ **Niezwłoczny odbiór dokumentacji**

Zespół ds. Awansu Zawodowego i Doskonalenia zwraca się z prośbą o niezwłoczny odbiór dokumentacji załączonej do wniosków o wszczęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela dyplomowanego. Dokumenty są do odbioru w pok. nr 256, II piętro (budynek Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, Gdańsk ul. Okopowa 21/27) lub w Delegaturach.

➤ **Akcja edukacyjna - „Skąd mamy na te wydatki? - Wszyscy płacimy podatki”**

W związku z pozytywną oceną wyników pilotażowej akcji edukacyjnej „Skąd mamy na te wydatki? - Wszyscy płacimy podatki” przeprowadzonej w okresie od października 2003 r. do maja 2004 r. w szkołach podstawowych województwa pomorskiego, Ministerstwo Finansów podjęło decyzję o przeprowadzeniu akcji ogólnopolskiej w ramach projektu PHARE 2001 „Modernizacja Polskiej Administracji Podatkowej”. W styczniu 2005 r. pracownicy organów skarbowych rozpoczęli spotkania z uczniami klas piątych, zaś w roku szkolnym 2005/2006 będą je kontynuować z uczniami klas szóstych, celem zaznajomienia ich z podstawowymi pojęciami z zakresu prawa podatkowego, uzmysłowienia roli podatków w funkcjonowaniu państwa, a w efekcie propagowanie obywatelskiego obowiązku ich płacenia. Program przeprowadzony zostanie w 50 % szkół podstawowych.

➤ **Punkt Obsługi Interesantów**

W Kuratorium Oświaty uruchomiony został Punkt Obsługi Interesantów tzw. „zielony pokój”. Każdy interesant może tu uzyskać informacje o kompetencjach komórek organizacyjnych jednostki, ich lokalizacji, numerach telefonów, a także podstawowe wiadomości dotyczące konkretnej sprawy w Kuratorium. Informacje udzielane są także telefonicznie: tel. 301 46 37 oraz 307 72 65, nr pokoju 275.

➤ **Standardy oceny jakości pracy placówek doskonalenia nauczycieli Województwa Pomorskiego**

I. KONCEPCJA PRACY PLACÓWKI DOSKONALENIA NAUCZYCIELI

I.1. Zarządzanie strategiczne

Standard: Placówka posiada określone kierunki i cele działania wynikające z polityki oświatowej państwa i regionu.

I.2. Wewnętrzny system zapewniania jakości

Standard: System zapewniania jakości gwarantuje (umożliwia) rozwój placówki.

I.3. Promocja

Standard: Placówka dba o kształtowanie wizerunku w środowisku i upowszechnia swoje osiągnięcia.

II. ZARZĄDZANIE I ORGANIZACJA PLACÓWKI DOSKONALENIA NAUCZYCIELI

II.1. Kadra placówki

Standard: Polityka kadrowa placówki jest planowa i zapewnia realizację zadań statutowych zgodnie z kierunkiem jej rozwoju. Kadra realizująca zadania statutowe gwarantuje wysoki poziom doskonalenia i doksztalcania nauczycieli.

II.2. Rozwój zawodowy kadry placówki

Standard: Planowanie rozwoju zawodowego kadry zapewnia jakościowy rozwój placówki oraz zaspokaja indywidualne potrzeby pracowników. Wypełnianie zadań statutowych umożliwia pracownikom samorealizację.

II.3. Warunki działalności placówki

Standard: Baza dydaktyczna umożliwia realizację zadań statutowych.

II.4. Zdrowie, higiena i bezpieczeństwo pracy

Standard: Placówka zapewnia pracownikom oraz innym użytkownikom bezpieczne i higieniczne warunki pracy.

II.5. Kierowanie placówką

Standard: Kierowanie placówką zapewnia optymalne osiągnięcie założonych celów.

III. DOSKONALENIA I DOKSZTAŁCANIE NAUCZYCIELI

III.1. Programy doskonalenia i doksztalcania

Standard: Programy doskonalenia i doksztalcania nauczycieli umożliwiają rozwój zawodowy nauczycielom oraz gwarantują podnoszenie jakości pracy szkół i placówek.

III.2. Organizacja procesu doskonalenia i doksztalcania

Standard: Organizacja procesu doskonalenia i doksztalcania sprzyja optymalnej realizacji zadań statutowych placówki.

III.3. Przebieg procesu doskonalenia i doksztalcania

Standard: Proces doskonalenia i doksztalcania ukierunkowany jest na rozwój zawodowy nauczycieli.

III.4. Badanie procesu i efektów doskonalenia i kształcenia

Standard: Badanie procesu i efektów doskonalenia i doksztalcania umożliwia podnoszenie jakości pracy placówek doskonalenia.

Ze strony: www.kuratorium.gda.pl

D. I.

INFORMACJE OPINIE PROPOZYCJE

Irena Wiąckiewicz

Szkoła Podstawowa w Charnowie

Dawna kronika szkoły w Duninowie EDUKACJA REGIONALNA

O kronice w Duninowie, wsi położonej w Gminie Ustka, dowiedziałam się od proboszcza tamtejszej parafii, a także z prasy lokalnej, piszącej o znalezisku w kościelnych organach¹. Poszukując nowych źródeł informacji o regionie, postanowiłam bliżej przyjrzeć się dziełu znajdującemu się na plebani Parafii Rzymsko-Katolickiej w Duninowie. Analiza duninowskiej kroniki oraz *Die Geschichte des Dorfes Dunnow im Kreise Stolp (Pommern) und seiner Umgebung* (zwanej potocznie „kroniką pastora Schreibera”) napisanej po wojnie w Niemczech przez Hansa Schreibera, ostatniego pastora przedwojennej parafii w Duninowie, nasunęła mi wniosek, iż nie jest to kronika kościelna (jak twierdził proboszcz parafii oraz prasa), lecz kronika szkoły w Duninowie.

Aby opisać dzieje duninowskiej kroniki, należy zacząć od niezwykłego wydarzenia, o którym opowiedział mi proboszcz parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w Duninowie ksiądz Jerzy Wyrzykowski. Dnia 1 stycznia 1982 roku umiera ks. Józef Czerkies – pierwszy proboszcz polskiej parafii powołanej po wojnie. W tym samym czasie konserwator organów z Sopotu Piotr Gudel ma niezwykły sen. Śni mu się, że chudy nieznamy ksiądz przyzywa go ręką. Nazajutrz, po przyjeździe do Słupska, opowiada ten sen znajomemu prałatowi. Dowiaduje się wtedy, że ubiegłej nocy w Duninowie zmarł proboszcz. Postanawia uczestniczyć w pogrzebie. Okazało się, że zmarły ksiądz jest postacią z jego snu. Za namową nowego proboszcza Jerzego Wyrzykowskiego i z zawodowej ciekawości przegląda dokładnie duninowskie organy, sądząc, że umierający ksiądz chciał coś prze-

kazać. Za najtrudniej dostępnym rzędem piszczałek odnajduje trzy bardzo dobrze zachowane księgi: buchalteryjną szkołę i dwa tomy kroniki. Księgi te ukrył w kościele pastor Hans Schreiber. Bezpiecznie przeleżały one w tym miejscu aż 36 lat. O okolicznościach ukrycia ksiąg dowiadujemy się z historii wsi Duninowo i jej okolic zawartej we wspomnianej wcześniej „kronice pastora Schreibera”. Spisanie historii wsi było możliwe, gdyż Pastor Schreiber opuszczając Duninowo w 1946 roku, zabrał notatki, które udało mu się sporządzić w ciągu wielu lat (1938-1945) z kroniki szkoły, kroniki kościelnej i z parafialnego archiwum. Schreiber przedstawiając fakt opuszczania przez niego Duninowa, tak pisze o tym wydarzeniu: „*Duninowska kronika kościelna została przeze mnie zabezpieczona w dyskretnym miejscu w kościele, podobnie jak i dwa tomy, w bardzo dobrym stanie, kroniki szkolnej. Na dzień przed naszym wypędzeniem wybrałem dla tych dokumentów miejsce w organach, pod drewnianymi piszczałkami*”². Z zapisu tego wynika, że Schreiber ukrył w tym miejscu również kronikę kościelną. W duninowskiej parafii jednak jej nie znalazłam. Ksiądz Wyrzykowski bezpośrednio odnalezieniu ksiąg nie był i twierdzi, że takowej kroniki nie widział. Konserwator organów Gudel, którego próbowałam odnaleźć, wyjechał do Niemiec i ślad po nim zaginął. Na dzień dzisiejszy nie wiemy jakie były losy kroniki kościelnej i co się z nią stało? Możliwe, że odpowiedzi na to pytanie mógłby udzielić doktor Hans Martin Schreiber, syn duninowskiego pastora, który prawdopodobnie jeszcze żyje w Niemczech, ale do tej pory nie udało mi się z nim skontaktować.

Znalezione w kościele rachunki duninowskiej szkoły przedstawiają rozliczenia finansowe od roku 1928, natomiast ostatni wpis pochodzi z 26 czerwca 1935 roku. Zawarte są tam rozliczenia roczne szkoły z poszczególnych lat.

Znacznie ciekawsza, z punktu widzenia nauczyciela regionalizmu, jest kronika szkoły. Jak już wspominałam obejmuje ona dwa tomy. Tom pierwszy kroniki napisany został przez nauczyciela Kannenberga. Zawiera on 473 strony numerowane i kończy się datą 6 września 1908 roku. Tę część kroniki kantor (tak siebie tytułuje sam autor) zaczął pisać w 1882 roku. Karl Hermann Martin Leberecht Kannenberg, główny nauczyciel, kustosz, kantor i organista był osobą znaczącą dla społeczeństwa tej miejscowości. Świadczyć o tym może wydarzenie opisane przez Schreibera. Przedstawia on huczne pożegnanie Kannenberga przez mieszkańców wsi, gdy po przejściu na emeryturę, wyprowadzał się do Ustki. W Duninowie Kannenberg przepracował jako nauczyciel 42 lata. Swój życiorys przedstawia w kronice na stronach 348-361. Dzięki systematyczności, docieklivo-

ści i sumienności w prowadzeniu kroniki kantor stworzył dzieło, w którym zawarł nam ponad półwieczną historię tej miejscowości.

W kronice Kannenberga oprócz informacji dotyczących szkoły znajdują się opisy wydarzeń, mających miejsce we wsi i okolicy, a także opisy znaczących postaci. Obejmuje ona historię Duninowa od roku 1355. Z „kroniki pastora Schreibera” dowiadujemy się, że kantor odtworzył historię Duninowa do roku 1882 na podstawie akt parafii i duninowskiego majątku.

W swoim dziele Kannenberg przedstawia między innymi chronologicznie ułożony spis wszystkich właścicieli Duninowa, kolejnych pastorów i nauczycieli na przestrzeni lat 1355-1908. Wśród wielu osób przedstawianych przez kantora poznajemy Wilhelma Granzowa, znanego malarza pochodzącego z tych okolic, autora między innymi usteckiego herbu czy też dużego obrazu, przedstawiającego połów łososia. Artysta obraz podarował Zakładowi Balneologicznemu w Uście, a obecnie można go oglądać w ratuszu w Słupsku. Malował on głównie pejzaże i portrety. Z duninowskiej kroniki dowiadujemy się, że Granzow urodził się w pobliskim Starkowie, wychowywał w niewielkim gospodarstwie Pamplin – najprawdopodobniej jest to obecnie gospodarstwo agroturystyczne w pobliżu szosy między Duninowem a Zaleskimi, do którego zaprasza drewniana rzeźba stojąca przy drodze. Mały Wilhelm pilnie uczęszczał do szkoły w Duninowie. Z wyjątkiem muzyki był wszechstronnie uzdolniony. Już w wieku chłopięcym ujawniał genialne talenty w rysunku i malarstwie. Prace przy domu i w polu gospodarstwa rodziców zupełnie go nie pociągały. Kannenberg zwrócił uwagę właścicieli Duninowa na utalentowanego chłopca i dzięki ich pośrednictwu prace małego Granzowa dotarły do cesarza Wilhelma II. Dla zachęty cesarz kazał wypłacić małemu artyście 300 marek z własnej szkatuły. Dzięki protekcji chłopiec rozpoczął kształcenie w dziedzinie plastyki. Tak rozpoczęło się artystyczne życie chłopca z pomorskiej wsi. Te informacje znajdujemy na stronach 416 A i B oraz 417 A i B pierwszego tomu kroniki. Kolejne informacje z życia Granzowa zawarte są w drugim tomie kroniki na stronach 333-334 oraz 358-366.

Kannenberg zamieszcza w kronice także portrety rysowane przez Wilhelma Granzowa. Znajduje się tam portret Kannenberga, gdy miał lat 26 oraz namalowany brązową kredką portret pastora Brauna. Trzecim portretem jest najprawdopodobniej portret poprzednika kantora, nauczyciela Fryderyka Ludwiga Hildebrandta, gdyż doklejony jest on w miejscu, gdzie opisywane są losy tegoż nauczyciela. W kronice zamieszczony jest również drugi portret Kannenberga w wieku 45 lat. Trudno jednoznacznie stwierdzić czy także narysował go Gran-

zow, ponieważ portret oklejony jest dodatkową kartką i nie widać podpisu. Istnieje jednak duże prawdopodobieństwo, że jest to dzieło również tego artysty, albowiem Kannenberg umieścił swoją podobiznę w tekście opisującym życie małego Wilhelma Granzowa.

W pierwszym tomie kroniki szkoły autor zamieszcza także czasopisma z tamtego okresu. Najstarsze czasopismo pochodzi z roku 1867. W wielu miejscach kantor wkleja wycinki prasowe dotyczące Duninowa. Najwięcej artykułów prasowych mieści się na okładce, na końcu tego tomu.

Na stronie 285A pierwszego tomu znajduje się namalowany akwarelą obrazek przedstawiający zbudowaną w 1677 roku starą kustoszówkę. Była to nędzna gliniana lepianka ze słomianym dachem, bez komina tzw. kurna chata. W 1824 roku na miejscu starej kustoszówki wybudowano nową. Plan i jej widok przedstawiony akwarelą przez tego samego autora, znajdują się na 286 stronie tego dzieła.

W pierwszej części kroniki autor przytacza również stary poemat nieznanego autora *Der Ritter und der Priester*. Bohaterem tego poematu jest rycerz Wulf Krummel, który miał przed ołtarzem duninowskiego kościoła zamordować księdza. Motyw tego utworu odnajdujemy w baśni Jolanty Nitkowskiej-Węglarz *Niekończąca się pokuta*.

Drugi tom kroniki szkoły w Duninowie to kontynuacja poprzedniego. Jest to bardzo dobrze zachowana pięknie oprawiona księga. Zawiera zapisane 462 strony i kończy się datą 6 marca 1944 roku. Pisali ją nauczyciele, którzy nastali po Kannenbergu. Pierwszym jej autorem był nauczyciel i kustosz Michael Friedrich Albrecht. Po krótkim wstępie przedstawia on postać pastora Bartholda oraz przybliży swoją osobę. Niektórzy autorzy ozdabiali kronikę własnoręcznie wykonanymi rysunkami i ozdobnikami. Ta część kroniki przedstawia także wiele ciekawych wydarzeń z życia mieszkańców Duninowa. Jest tu między innymi opisana historia powstania pomnika ku czci poległych w pierwszej wojnie światowej. By uczcić poległych w tej wojnie, niemalże w każdej miejscowości budowano pomniki i symboliczne mogiły. Również mieszkańcy Duninowa chcieli uczcić swoich ziomków jakimś dziełem. Zwrócili się więc o pomoc do malarza Wilhelma Granzowa. Ten zaproponował, że namaluje w kościele monumentalne malowidło o wymiarach 5 na 6 metrów przedstawiające jego wojenne przeżycia. Pomysłu tego jednak nie zrealizowano, ponieważ dla tamtejszej społeczności okazał się zbyt drogi. Wybrano trzy razy tańszą ofertę rzeźbiarza Lemkego z Eberswalde. Jest to istniejący do dziś granitowy obelisk zwieńczony krzyżem usytuowany przy duninowskim kościele. Wążący 18 ton granit sprowadzono aż z dalekiej Bawa-

rii. Przetransportowanie go z ówczesnego dworca kolejowego w Duninowie pod kościół zajęło mieszkańcom dwa dni. Przewożono go starożytną metodą – 40 mężczyzn ciągnęło go na długich linach, podczas gdy inni podkładali drewniane rolki.

Obydwa tomy zawierają wiele informacji dotyczących duninowskiej szkoły, ale także są tam informacje dotyczące szkół z sąsiednich miejscowości. Dzieło dostarcza wiadomości o organizacji szkoły w Duninowie od momentu jej powstania. Poznajemy ilość uczniów w poszczególnych latach nauki. Kronikarze z dużą skrupulatnością notowali w niej informacje o nauczycielach, przedstawiając dokładnie ich życiorysy. Autorzy kronik ukazywali to, czym żyła szkoła w dawnych czasach, jak świętowała, problemy z jakimi borykała się ona sama, jak i jej wychowankowie. Informacje te są bardzo ciekawe, ale tak bogate, że nie sposób przedstawić je w niniejszej publikacji.

Ocalone z zawieruchy dziejowej stare kroniki szkoły w Duninowie są kopalnią wiedzy o najbliższym regionie. Dowiadujemy się z nich o wydarzeniach związanych z powstawaniem wielu dóbr materialnych, które służą współczesnemu człowiekowi. Przedstawiają znaczących mieszkańców Duninowa i okolic, którzy wpływali na rozwój miejscowości oraz na zachowania dawnego społeczeństwa.

W starych kronikach znalazłam ogrom wiadomości wzbogacających i porządkujących wiedzę o najbliższej okolicy. Wczytując się w spuściznę duninowskich nauczycieli, dowiadujemy się o przeszłości tych terenów, zaczynamy rozumieć ludzi tu żyjących, poznajemy ich radości i problemy, a nawet tragedie. Jedną z takich przeżyli duninowianie w 1886 roku, kiedy to odra, szkarlatyna i dyfteryt zbierały swoje żniwo. Z duninowskiej gminy szkolnej zmarło wtedy ponad 40 dzieci, a zajęcia w szkole były zawieszane trzykrotnie.

Mimo surowych warunków w jakich przyszło żyć dawnym mieszkańcom Duninowa darzyli swoją ziemię ogromnym szacunkiem. Wyrażało się to w sumiennej, ofiarnej pracy i dużym zaangażowaniu w życie społeczne. Dowodem tego są kroniki, w których z taką pieczołowitością spisywane były dzieje miejscowości. ♦

PRZYPISY: 1. Barnowski, M.: „*Kawał historii*” czyli wiejski kościółek, Głos Pomorza nr 259(12804) z dnia 6-7 XI, s. 5 2. Schreiber, H.: *Die Geschichte des Dorfes Dunnow im Kreise Stolp (Pommern) und seiner Umgebung* (tłumaczenie udostępnił mi Marcin Barnowski)

Kamila Jabłońska-Bojczuk
Gimnazjum w Redzikowie

Swoje miejsce na Ziemi

Zajęcia z edukacji regionalnej w mojej szkole miały na celu pogłębienie wiedzy o własnym regionie, jego społeczeństwie, przyrodzie, gospodarce, kulturze, dziedzictwie kulturowym. Miały wprowadzić ucznia w świat wartości, jakim jest własny region i kraj. Pogłębić uczucia więzi emocjonalnej ze „swoim miejscem na Ziemi”. W ramach edukacji regionalnej odbywały się lekcje o poznawaniu, poszukiwaniu i odkrywaniu naszej małej ojczyzny.

Chciałabym przedstawić tematykę zajęć, które realizowałam na lekcjach z edukacji regionalnej:

1. Wykonanie drzewa genealogicznego rodziny.
2. Nauka alfabetu kaszubskiego.
3. Wykonanie serwetki z haftem kaszubskim.
4. Poznanie wybitnych Słupszczyzan i wykonanie wystawy im poświęconej.
5. Przedstawienie dowolnej baśni regionu słupskiego w formie spektaklu.
6. Wykonanie makiety Swołowa zwanego „KRAINĄ W KRATĘ”.
7. Projektowanie pomnika w Słupsku związanego z historią miasta.
8. Wykonanie plakatu zachęcającego do odwiedzenia Słowińskiego Parku Narodowego.
9. Przedstawienie historii Słupska w formie komiksu.
10. Prezentacja ważnego w rodzinie przedmiotu o znaczeniu historycznym.
11. Poznawanie miasta Słupska na podstawie planu ulic, ciekawych miejsc.
12. Zapoznanie z literaturą i czasopismami o naszym regionie.
13. Oglądanie filmów video z regionu słupskiego, jego ciekawych miejsc.
14. Słuchanie nagrań związanych z folklorem.
15. Poznawanie potraw regionalnych.

Prace wykonane na zajęciach z edukacji regionalnej stanowią wystrój gabinetu geograficznego, biblioteki szkolnej oraz dekorację wielu imprez na terenie szkoły. Są dowodem zainteresowania otaczającym nas regionem, jego kulturą i obyczajami.

Owoce moich spotkań z młodzieżą były niewątpliwie sukcesy uczniów biorących udział w konkursach: „Gmina – moja mała ojczyzna”, „Powiat słupski – moja ojczyzna”, „Patronowie naszych ulic”. ♦

Elżbieta Machińska

Szkoła Podstawowa nr 1 w Starogardzie Gdańskim

Wczesnoszkolna edukacja regionalna

1. Warunkiem zachowania własnej kultury i jej trwania jest przekaz dziedzictwa kulturowego. Powinno być ono rozumiane przede wszystkim w kategoriach historii, żywej tradycji, folkloru, folkloryzmu oraz języka. Obecnie wyraźnie widoczny jest renesans „regionalności” określany niekiedy pojęciami „przebudzenie etniczne”, „powrót do korzeni” oraz „zakorzenienie w małej ojczyźnie”.

W październiku 1995 roku Ministerstwo Edukacji Narodowej przekazało do szkół założenia programowe zatytułowane „Dziedzictwo kulturowe w regionie”. Dokument ten wskazuje, iż poznanie przez dzieci i młodzież własnego dziedzictwa kulturowego powinno odbywać się od wczesnego dzieciństwa, na każdym etapie edukacji, poprzez formy i metody pracy dostosowane do rozwoju psychofizycznego i intelektualnego we współpracy ze środowiskiem, na lekcjach z wykorzystaniem podstaw programowych poszczególnych przedmiotów nauczania oraz na zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych. Wymieniony dokument usankcjonował od strony prawnej działania nauczycieli regionalistów, dostrzegających potrzebę wprowadzania wiedzy o „ziemi najbliższej” do praktyki szkolnej.

Wielu świątłych pedagogów dawno włączało treści regionalne w proces kształcenia i wychowania, rozumiejąc, że związek dziecka ze środowiskiem jest czymś najistotniejszym i pomijanie tej prawdy to lekceważenie ważnych więzi uczuciowych, gubienie mądrej drogi dotarcia do tego, co najbliższe i najdroższe młodemu człowiekowi. Dlatego uświadomienie dziecku jego łączności duchowej i materialnej z regionem jest koniecznym elementem działań pedagogicznych i wychowawczych. Poznając dziedzictwo kulturowe regionu, uczeń uświadomi sobie, kim jest i jakie są jego korzenie.

Podstawowym zadaniem szkoły w zakresie edukacji regionalnej w klasach I-III jest:

- umożliwienie uczniom poznania regionu,
- wprowadzanie wychowanków w życie kulturalne wspólnoty lokalnej,
- kształtowanie ich poczucia tożsamości narodowej w aspekcie tożsamości regionalnej.

Zadania te realnie urzeczywistniają się, gdy nauczyciel wykorzystuje określone treści o charakterze regionalnym w edukacji elementarnej. Treści te powinny uwzględniać:

- najbliższe środowisko życia dziecka (dom rodzinny, sąsiedztwo, szkołę);
- ogólną charakterystykę geograficzną i kulturową regionu oraz jego główne symbole regionalne,
- język regionu – gwara i podstawowe nazewnictwo;
- elementy historii regionu i ich związki z historią i tradycją własnej rodziny,
- lokalne i regionalne tradycje, święta, obyczaje i zwyczaje;
- miejscowe podania, legendy i przysłowia, sztukę ludową i folklor, tradycyjne rzemiosło;
- sylwetki osób zasłużonych dla środowiska lokalnego, regionu i kraju.

Wymienione treści odnoszą się do najbliższego otoczenia ucznia i umożliwiają realizację jego podstawowych potrzeb: więzi, tożsamości i samorealizacji. Dziecko od najmłodszych lat chłonie i zatrzymuje w sobie to, co dzieje się w jego domu, rodzinie, szkole, miejscowości czy regionie. Głęboko w pamięci tkwią fakty z własnego dzieciństwa.

2. Ten nieprzemijający dorobek kulturowy, społeczny i gospodarczy regionu stał się dla mnie inspiracją do napisania programu edukacyjnego „Kociewskie klimaty”. Zakres tego programu obejmuje pierwsze trzy lata szkoły podstawowej. Edukację regionalną realizuję już trzeci rok w ramach koła zainteresowań „Małe Kociewiaki”. Kociewie to region mało znany w Polsce, często mylony z Kaszubami ze względu na bliskość terytorialną, geograficzną i kulturową, ale mnie szczególnie bliski. Tu urodzili się moi dziadkowie, rodzice i ja sama. Znam gwarę kociewską i wszystko to, co wiąże się z regionem jest mi bardzo bliskie i drogie. Realizacja programu „Kociewskie klimaty”, którego jestem autorką, sprawia mi ogromną satysfakcję, a dzieci, które uczęszczają na kółko, rozmiłowały się w Kociewiu. Chętnie słuchają bajek i uczą się w gwarze wierszy i piosenek. Chętnie uczestniczą w konkursach, festiwalach i przeglądach zespołów regionalnych, które organizowane są na terenie Starogardu Gdańskiego. Uczą się tańców kociewskich, biorą udział w dziecięcych warsztatach regionalnych. „Małe Kociewiaki” wykonały drzewa genealogiczne swoich przodków, a z okazji otwarcia izby regionalnej w naszej szkole podarowały stworzony przez siebie ilustrowany słownik tematyczny wybranych wyrazów gwary kociewskiej. Kultuwujemy tradycje kołędnicze. W okresie bożonarodzeniowym kołędnicy zwani na Kociewiu „Gwizdami” odwiedzają corocznie – z występami w gwarze – nie tylko uczniów klas I-III naszej szkoły, ale oddział dziecięcy szpitala, starogardzkie przedszkola a nawet Prezydenta miasta i Starostę powiatu starogardzkiego. Dzieci uwielbiają wycieczki po mieście, poznając zabytki Starogardu, a także krótkie wycieczki nad rzekę Wierzycę i poza miasto, gdzie mają bezpośredni kontakt z krajobrazem i przyrodą Kociewia.

Poznają historię regionu, sławnych ludzi, a poległym bohaterom o wolność Kociewia i Ojczyzny oddają cześć i hołd przy pomnikach i na cmentarzach. Treści regionalne staram się propagować także we wszystkich klasach młodszych organizując spotkania z ciekawymi ludźmi i lekcje o regionie. Zapraszam z występami inne dziecięce zespoły regionalne do naszej szkoły. Zorganizowałam szkolny konkurs wiedzy o Kociewiu w klasach drugich i trzecich. Wszystko to dzieje się za dużą aprobatą dyrekcji szkoły. Przeciętnie, co dwa, trzy miesiące redaguję i wydaję przy pomocy rodziców szkolną gazetkę regionalną „Mały Kociewiak”. Reprint bieżącego wydania „Małego Kociewiaka” dołączam do artykułu. Staram się, aby chociaż po kilka egzemplarzy trafiło do każdej z klas I-III. Marzeniem moim jest, by w przyszłości ci młodzi ludzie, których i ja poniekąd kształtuję, stali się twórczymi i aktywnymi obywatelami miasta Starogardu i Kociewia, aby ukochali na zawsze Małą Ojczyznę, a swoim życiem i postawą ubogacali ją.

3. Regularnie uczestniczę w warsztatach regionalnych dla nauczycieli organizowanych przez Ognisko Pracy Pozaszkolnej w Starogardzie Gdańskim. Te spotkania regionalistów stały się sposobem integracji nas nauczycieli zainteresowanych kulturą, językiem i tradycjami Kociewia. Jesteśmy świadomi tego, że naszym obowiązkiem jest przygotowanie małych Kociewiaków do pomnażania zasobności naszej Małej Ojczyzny.

Na Kociewiu od dziesiątków lat mieszkali ludzie, którzy ukochawszy tę ziemię chcieli jej służyć jak najlepiej oddając swój czas, wiedzę, zdolności a czasem życie. Takimi przed laty byli Florian Ceynowa, Juliusz Kraziewicz, potem ksiądz Janusz Pasierb, Bolesław Eckiert, Bernard Janowicz, a współcześnie Józef Milewski, Zygmunt Bukowski, Andrzej Grzyb, Maria Pająkowska-Kensik, Bogusław Kreja, Roman Lewandowski i wielu, wielu innych. Od takich ludzi można uczyć się Kociewia.

Edukacja regionalna daje szansę włączenia człowieka w krąg kolejnych wspólnot od kultury domowej, lokalnej, narodowej aż do Europy regionów – w duchu wzajemnego poszanowania i tolerancji. Bowiem jak pisał kociewski poeta i filozof ksiądz Janusz Pasierb: „Małe ojczyzny uczą

żyć w ojczyznach wielkich; kto nie broni i nie rozwija tego, co bliskie – trudno uwierzyć by, był zdolny do tego, co wielkie i najpiękniejsze w życiu i świecie” (Obrót rzeczy). ♦

BIBLIOGRAFIA: 1. Bednarek S. (red.): EDUKACJA REGIONALNA Dziedzictwo kulturowe w zreformowanej szkole. Wrocław: 2000. 2. Ministerstwo Edukacji Narodowej: Założenia programowe dotyczące regionalizmu. Warszawa: 2000. 3. Księga Pamiątkowa II Kongresu Kociewskiego. Starogard Gdański: PHU „Promocja” 2002. 4. Pasierb J.S.: Obrót rzeczy. Poznań: 1991 5. Chętnik A.: Edukacja regionalna na Kociewiu. „Wychowanie na co dzień” 1998, nr 4-5

**Gazetka "Mały Kociewiak" nr 5
Strony 4 i 1**

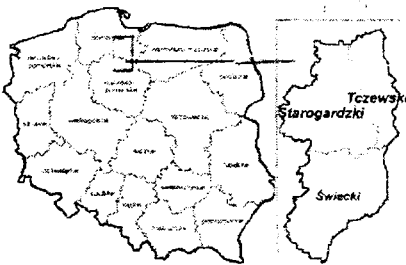
Kociewie nazwa regionu

Pochodzenie nazwy nie jest jednoznaczne.

Tłumaczeń tej nazwy jest kilku:

- kociołka, zagłębienia - teren wzgórz, pagórków i jezior,
- końcówie (po kaszubsku) - obszar na końcu
- kuczka - szalaś.

Kociewie leży na terenie dwóch województw, pomorskiego i kujawsko - pomorskiego. Obejmuje trzy powiaty: tczewski, starogardzki i świecki.

Strony 2 i 3

Herb Kociewia

Pokoloruj herb Kociewia według opisu, jaki zawarty jest na następnej stronie.

Mały Kociewiak nr5

Szkolna gazetka regionalna

*Kociewie, to moje stroni rodzinne,
tod wszitkich zakóntków swata jinne,
bo tak mnie je bliske ji dobrze zriane,
tak mocno przezamnie kochane.*

*Rozlegle te pola, tónki ji lasi
jakie só psiankne ji pełne krasí,
coraz wjaney poznaja moje lokalice,
a pomagają mnie w tam rodzice.*

*Kedi zriwóm w togródku kwieiatki
wiam, że sadziły jich rance moji matki,
chternó kochóm nad wszitko w swecie,
to jak szczaństliwe je w domu koźde dziecice.*

*Bez Starogard pńnie Wierzica,
widok ji zawiód mnia zachruica,
chciałbim pńinóńc na ni kajakam,
to jak sia ciesza, że jeżdóm Kociewiakam.*

Waleria Felchnerowska

Dnia 7 III 2003 r. ustalono godło Kociewia.

W herbową, prostokątną tarczę zakończoną półokręgiem wpisano gryfa. Ten fantastyczny orli lew, albo lwi orzeł umieszczony jest na trójkolorowym tle. Od lewej kolor złoty, po prawej stronie kolor zielony, u dołu - kolor niebieski. Tło to symbolizuje trzy powiaty: tczewski, starogardzki i świecki. Czerwony gryf stoi pionowo i wsparty jest na dwóch lwich łapach z pazurami, z orlim skrzydłem o pięciu piórach i orlimi łapami zakończonymi ostrymi pazurami. Głowa osadzona jest na szyi z piórami. Gryf ma ostre dziób z wysuniętym językiem i sterzące uszy. Całość uzupełniona jest pionowo stojącym ogniem, lekko zakrzywionym i zakończonym ostrym kołcem.

A oto herby trzech powiatów wchodzących w skład Kociewia:

Piotr Sudakiewicz

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Słupsku

Wycieczka przedmiotowa jako aktywna forma nauczania

Wycieczki przedmiotowe są jedną z form wycieczek szkolnych – są inicjowane i realizowane przez nauczycieli w celu uzupełnienia obowiązującego programu nauczania, w ramach danego przedmiotu lub bloku przedmiotów. Stanowią integralną część procesu dydaktycznego i mają na celu zarówno rozszerzenie wiedzy uczniów, jak i uatrakcyjnienie samego procesu nauczania. Wycieczki wymagają ogromnego wkładu pracy od opiekuna, ale mają bardzo wiele zalet:

- urozmaicają ofertę edukacyjną szkoły,
- dostarczają wiadomości wykraczających poza program szkolny,
- w czasie zwiedzania obiektów następuje bezpośrednie zetknięcie się uczniów z poznawaną dziedziną nauki,
- pozwalają na konfrontację pojęć teoretycznych z realiami i praktyką,
- uczniowie wzmacniają swe zaufanie do wiedzy szkolnej,
- czasami dostrzegają luki w swojej wiedzy na dany temat.

Na wycieczce pozwalamy młodzieży zapomnieć na jakiś czas o szkolnej monotonii i schematyczności. Na wycieczce mamy możliwość poznać lepiej wychowanków i relacje między nimi.

O wartości wycieczek decydują realizowane na nich cele: operacyjne i wychowawcze.

Cele operacyjne: Uczeń:

- obserwuje „na żywo” życie ludzi i przyrody, obiekty, zjawiska, sytuacje, związki między obiektami i zjawiskami, przyczynowość zjawisk, zdobywa informacje, które następnie przetworzy (czyli dokona analizy, syntezy, porównania, selekcji, klasyfikacji, uogólnień);
- kształtuje swoje pojęcia, tworzy pełne struktury wiedzy w umyśle,
- może zdobywać nowe informacje lub utrwalać w nowych kontekstach informacje zdobyte wcześniej;
- wykazuje różnorodną aktywność, np. stosuje wiedzę i umiejętności w praktyce;
- rozwija spostrzegawczość, umiejętność obserwacji w terenie;
- dzieli się swoimi wątpliwościami, stawia pytania i poszukuje odpowiedzi.

W wycieczkach powinno się uwzględnić poszanowanie przyrody i środowiska poprzez:

- poznanie stanu zagrożenia środowiska w najbliższym otoczeniu,
- poznanie zasad ochrony przyrody i współżycia z nią,
- działania na rzecz umiłowania piękna natury i rozwijania wrażliwości na piękno przyrody.

Cele wychowawcze wycieczek:

- sprzyjają tworzeniu atmosfery zainteresowania własnym krajem i uczą właściwego rozumienia słowa „ojczyzna”,
- ożywiają krajobrazy poznawane dotychczas jedynie z kart podręczników szkolnych, nabierają piękna, kolorów, pulsują życiem;
- wyzwalają zainteresowanie otaczającym środowiskiem, mogą stać się motorem pasji krajoznawczych;
- są okazją do spotkania z ciekawymi ludźmi, którzy w inny sposób niż nauczyciel, bezpośredni i swojski mówić będą o tym wszystkim, co składa się na obraz dnia codziennego kraju;
- uczą współdziałania, współpracy, czynności, wspólnego radzenia sobie z trudnościami;
- wyzwalają w uczniach inicjatywę w działaniu (uczniowie ujawniają talent organizacyjny i praktyczny);
- mogą stać się okazją do kompensacji, gdy np. dziecko mające trudności w mówieniu, pisaniu, czytaniu może sobie świetnie radzić z zadaniami terenowymi i praktycznymi. Dziecko to, dotychczas izolowane w klasie, natychmiast staje się obiektem zainteresowania, wszyscy gromadzą się wokół niego. Poprawiają się tym samym jego stosunki w grupie,
- stają się okazją do utrwalania umiejętności kulturalnego zachowania w miejscach publicznych, środkach komunikacji, obiektach zabytkowych, w lesie oraz w różnych sytuacjach społecznych.

Zalecenia dla nauczyciela–organizatora wycieczki:

- należy właściwie zaplanować, a następnie zrealizować program wycieczki (należy pamiętać, aby nawet na 1 godzinnej wycieczce część czasu poświęcić na ćwiczenia rekreacyjne),
- należy przed wycieczką dokładnie poznać teren zaplanowanej wycieczki z uwagi na bezpieczeństwo dzieci,
- podczas wycieczki należy przestrzegać ustalonych zasad higieny i bezpieczeństwa (stosować obciążenia właściwe dla wieku, rozwoju fizycznego i przygotowania uczestników oraz unikać nieszczęśliwych wypadków);
- pozyskać do współpracy rodziców,
- być przygotowanym na pytania stawiane przez uczniów lub samemu skłaniać do dostrzegania tego, co ich otacza, a co dostrzec powinny,

- opracować i omówić z uczniami regulamin uczestnika wycieczki (dzieci zapiszą go do zeszytów).

Regulamin uczestnika wycieczki powinien zawierać sprawy dotyczące:

- przestrzegania porządku i dyscypliny,
- sumiennego wykonywania powierzonych zadań,
- organizacji marszu lub jazdy,
- przestrzegania higieny i bezpieczeństwa,
- zasad zachowania się na jezdni, w środkach lokomocji, w muzeum, rezerwacie przyrody, schronisku, jadalni i innych odwiedzanych obiektach,
- udzielania pomocy i tworzenia koleżeńskiej atmosfery.

Plan czynności nauczyciela przygotowującego i realizującego wycieczkę:

1. Przygotowanie treści poznawczych z wykorzystaniem podręczników, poradników i wydawnictw kartograficznych.
2. Ustalenie planu i programu wycieczki, omówienie z uczestnikami przydzielenia im zadań i pilnowanie ich realizacji (wymieniamy tu poglądy, dobieramy trasę i treści wycieczki).
Program powinien zawierać ścisłe zapisy (godziny i minuty, czynności, przebieg trasy, nazwy obiektów, nazwiska osób odpowiedzialnych).
3. Przygotowanie uczestników (dbanie o to, aby jeszcze przed wyjściem w teren znali cel wycieczki, zgromadzili niezbędny zasób wiadomości i byli przygotowani do realizacji programu).
4. Rozważenie, czy uczniowie będą w stanie podjąć trudom wycieczki i wyposażenie ich w niezbędny sprzęt.
5. Dbanie o bezpieczeństwo uczestników, nieprzemęczenie ich, stworzenie takiej atmosfery, aby udział w wycieczce był dla uczniów radosnym przeżyciem.
6. W trakcie realizacji programu dawanie przykładu kulturalnego zachowania i dbanie o to, aby dzieci uczyły się również kultury uprawiania turystyki.
7. Zbieranie wraz z uczestnikami materiałów i eksponatów do prowadzenia zajęć w szkole, a po powrocie wykorzystanie ich na lekcji.

Korzyści wynikające z dobrze zorganizowanej wycieczki:

Dla ucznia:

- daje wiele przeżyć i wrażeń,
- wywołuje większe zainteresowanie tematem lekcji,
- wyzwala jego aktywność,
- pozwala osiągnąć lepsze wyniki uczenia się,
- szybciej przyswajają materiał programowy,
- zdobył wiedzę trwalszą, pełniejszą i bogatszą;

- uczy poznawania otoczenia, szacunku dla ludzi pracy i efektów pracy ludzkiej;
- kształtuje pożądane postawy obywatelskie i patriotyczne,
- wdraża do przestrzegania zasad ochrony przyrody,
- uczy uczestnictwa w kulturze;
- pozwala na konfrontację wiedzy podręcznikowej z praktyką, z rzeczywistością, przez co można znaleźć jej zgodność, potwierdzenie rozbieżności oraz znaleźć przykłady praktycznego zastosowania wiadomości teoretycznych;
- pozwala na bezpośredni udział w zdobywaniu wiedzy,
- uczy selektywnego podejścia do procesu poznawania,
- uczy zasad współżycia w zespole,
- pomaga wyrobić świadomą dyscyplinę.

Dla nauczyciela:

- pozwala osiągnąć lepsze wyniki nauczania i wychowania,
- budzi lub pogłębia zainteresowania omawianą tematyką,
- poszerza zakres wiadomości przekazywanych uczniom,
- uatrakcyjnia i urozmaica proces nauczania i wychowania,
- umożliwia dokonanie korelacji wiedzy przedmiotowej,
- jest okazją do oderwania się od werbalnego sposobu przekazywania wiedzy,
- daje możliwość pełniejszego stosowania zasady pogłębienia w nauczaniu.

Należy pamiętać, iż wycieczki przyczynią się do wszechstronnego rozwoju intelektualnego uczniów. Wycieczki mają zawsze posmak przygody. Nic więc dziwnego, że wspomnienia o wycieczce i zdarzeniach jej towarzyszących są trwałe i zapadają głęboko w pamięć na długie lata. Bo czyż my nauczyciele, nie pamiętamy swoich szkolnych wycieczek, w których uczestniczyliśmy jako dzieci? ✦

LITERATURA: • Denek K.: Poradnik dla organizatorów wycieczek szkolnych. Warszawa: 1985. • Denek K.: Krajoznawstwo i turystyka w wychowaniu • Denek K.: O krajoznawstwie i turystyce dzieci i młodzieży. „Lider” 1999. • Rozporządzenie MENiS z dnia 8 listopada 2001 r. (Dz. U. Nr 135, poz. 1516)

Barbara Kos

Przedszkole nr 9 w Łęborku

Przedszkolak w lesie

WSPÓŁPRACA Z NADLEŚNICTWEM

Świat przyrody dostarcza dzieciom wielu przeżyć, które zostają w pamięci na całe życie. Przyroda zachwyca swoim pięknem, różnorodnością, daje odprężenie. Spotkanie z nią stwarza wyjątkową sytuację do kształtowania pojęć przyrodniczych. Można to robić w różnorodny sposób: zapoznać z literaturą i piosenką, obserwować przyrodę w kąci przyrodniczym, przeglądać albumy o zwierzętach i roślinach. Można także organizować wycieczki np. do parku, na łąkę lub lasu. Właśnie ta ostatnia forma jest niewątpliwie najciekawszą możliwością przybliżania dzieciom przyrody w sposób bezpośredni.

Dzieci z przedszkoli sąsiadujących z lasem mogą spędzać w nim sporo czasu. Przedszkole, w którym ja pracuję takiej możliwości nie posiada. Jednak to nie stanowiło żadnej przeszkody w rozbudzaniu zainteresowań przyrodniczych moich wychowanków.

Zaplanowałam wędrowki przyrodnicze po lesie. Nawiązałam współpracę z pobliskim Nadleśnictwem. Uznałam, że taka współpraca jest konieczna, bowiem leśniczy jest najbardziej kompetentną osobą, która w sposób profesjonalny opowie dzieciom o lesie. Napisałam plan współpracy, w którym ujęłam tematy wycieczek, cele ogólne, szczegółowe, zadania do zrealizowania. Na podstawie opracowanego planu mogłam dokładniej zaplanować i zorganizować wycieczki do lasu.

GDZIE JESTEŚ ŚW. MIKOŁAJU?

Zbliżał się dzień 6 grudnia, potocznie zwany mikołajkami. Dla dzieci miał to być dzień wyjątkowy a spotkanie z Mikołajem nietypowe, poprzez poszukiwania go w lesie. Była to bardzo dobra okazja do zorganizowania pierwszej wycieczki. Chciałam aby dzieci oprócz spotkania z Mikołajem zapoznały się z pojęciem „nadleśnictwo”, zobaczyły leśniczówkę i poznały pana leśniczego.

Nadszedł dzień wyjazdu do lasu. Kiedy przybyliśmy na miejsce czekał na nas gospodarz leśniczówki. Zaprosił nas do siebie. Opowiadał o swojej pracy, pokazywał trofea, odpowiadał na pytania dzieci. Później wybraliśmy się na wspólny spacer po lesie. Podziwialiśmy piękno krajobrazu późnej jesieni, wypatrywaliśmy także Mikołaja. Leśniczy zaprowadził nas na polankę, bawił się z nami, opowiadał o zwierzętach, które zamieszkują ten las.

Czekaliśmy na Mikołaja mówiąc krótkie wierszyki: „Mikołaju. Mikołaju przybądź z dalekiego kraju. Grzeczne dzieci Cię czekają, a niegrzeczne przepraszają”.

Jaka była wielka radość dzieci, gdy wśród drzew zobaczyły nie jednego, ale dwóch Mikołajów niosących wielkie worki. Można było zauważyć duże zniecierpliwienie przedszkolaków czekających na prezenty. Dzieci pytały: „Gwiazdorku, Gwiazdorku. Co masz w tym worku? Laleczkę, co płacze? Piłeczkę, co skacze? Choinkę, co świeci? To wszystko dla grzecznych dzieci?” Śpiewały (na melodię „Karolinki”): „Święty Mikołaju, co tam w worku masz? Bo my Cię czekamy, dla Ciebie śpiewamy, co tam w worku masz?”. Po krótkiej rozmowie z Mikołajami, dzieci (a także pan leśniczy) dostały prezenty. Nasze spotkanie w lesie zostało udokumentowane zdjęciami, które znalazły się w przedszkolnej kronice.

Serdecznie pożegnaliśmy Mikołajów i wróciliśmy do leśniczówki. Podziękowaliśmy gospodarzowi za serdeczne przyjęcie. Leśniczy podarował dzieciom choinkę. Wróciliśmy do przedszkola. Dzieci, wspólnie z panem woźnym, ustawiły choinkę na honorowym miejscu w przedszkolu.

DOKARMIAMY ZWIERZĘTA ZIMĄ

Nadeszła zima a z nią duże opady śniegu. Zły to czas dla zwierząt zamieszkujących las. Wraz z dziećmi postanowiłam pomóc im przetrwać srogą zimą. Na wyznaczonym miejscu w sali gromadziliśmy pokarm dla zwierząt (marchew, buraki a także ziarno dla ptaków). W imieniu dzieci poprosiłam naszego pana woźnego, aby wykonał karmniki dla ptaków. Na zajęciach poprzedzających wyjazd do lasu opowiadałam dzieciom o potrzebie opieki nad zwierzętami i systematycznego dokarmiania, pojenia zwierząt zimą ze względu na trudne warunki bytowania, mówiłam także o dokarmianiu ptaków nasionami i owocami. Zapowiedź następnej wycieczki do lasu bardzo uradowała dzieci.

Wycieczka była podzielona na dwa etapy. W lesie na dzieci czekał znajomy leśniczy. Zabrał nas na krótką wędrowkę po bardzo zaśnieżonym lesie. Obserwując piękno drzew okrytych puchową pierzynką, doszliśmy do paśnika. Niektóre dzieci po raz pierwszy miały okazję obejrzeć paśnik. Z rozmowy, z leśniczym, dzieci dowiedziały się o gatunkach zwierząt zamieszkujących te tereny i odwiedzających paśnik. Wielkim zaskoczeniem dla moich podopiecznych był przyjazd drugiego leśniczego i pracowników lasu, którzy przywieźli pokarm do paśnika. Przy pomocy dorosłych, dzieci rozłożyły przywiezione ze sobą produkty. Drugi etap wycieczki obejmował przejazd autobusem na znaną już dzieciom polankę. Bawiliśmy się tam w zabawę „Czyj to ślad?” Dzieci miały za zadanie szukać na śniegu śladów i odgadywać do jakiego zwierzęcia lub ptaka należą. Tropienie śladów sprawiło moim podopiecznym wiele radości. Leśniczy opowiadał o ptakach leśnych, o tym jak należy o nie dbać zimą, jaki sypać im pokarm. Przy pomocy leśniczego dzieci wybrały miejsce na zawieszenie karmników, wyspały ziarenka, powiesiły karmidełka dla sikorek. Resztę zgromadzonych nasion zostawiliśmy w leśniczówce. Czas szybko mijał. Musieliśmy wracać do przedszkola, czekał na nas smaczny obiad.

Opowieściom dzieci nie było końca. Po reakcjach i rozmowach dzieci wiedziały, że wycieczka sprawiła im dużo radości.

SADZIMY LAS

Szczególnej troski i uwagi wymaga zapoznanie dzieci z tematyką ochrony środowiska naturalnego. Należy uświadamiać dzieciom potrzebę dbania o otaczający świat, kształcić w nich nawyk troszczenia się o czystość powietrza, wody i gleby. W kwietniu postanowiłam ponownie zorganizować wycieczkę do lasu, a konkretnie do szkółki leśnej. Chciałam, aby dzieci poznały pracę ludzi opiekujących się szkółką leśną, porozmawiały o tym, w jaki sposób otrzymuje się sadzonki drzew, jak długo rośnie las, dlaczego sadzimy nowe drzewa?

Pan leśniczy opowiadał o tym czego w lesie robić nie można, jak należy się zachowywać. Panowała serdeczna atmosfera, dopisywała nam pogoda. Każde dziecko dostało od leśniczego małą sadzonkę drzewka, które w wyznaczonym miejscu osobiście posadziło. Pięciolatki nazywały drzewa, rozpoznawały je po liściach, nazywały napotkane leśne kwiaty, mówiły co zmieniło się w lesie od ostatniej wizyty. Na polanie dzieci bawiły się w zabawę polegającą na naśladowaniu biegu sarenki, kicaniu zająca. Pokonywały przeszkody, chodziły po powalonych drzewach i przeskakiwały przez nie. Wróciliśmy do przedszkola. Dzieci były dumne z tego, że mogły własnoręcznie posadzić drzewko i przyczynić się do zwiększenia zasobów leśnych naszego kraju.

PREZENT DLA ZWIERZĄT LEŚNYCH

Okres jesienny obfituje w różnorodność pokarmu dla zwierząt. Jest to czas, kiedy pracownicy lasu muszą zebrać go tyle, aby starczyło go na dokarmianie zwierząt leśnych w okresie zimy. Razem z dziećmi postanowiłam pomóc leśnikom w gromadzeniu pokarmu dla zwierząt. W tym celu parokrotnie wybraliśmy się do pobliskiego parku po kasztany i żołądzie. Uzbieraliśmy tego sporo, zapakowaliśmy w worki i zawieźliśmy do zaprzyjaźnionego Nadleśnictwa. Pan leśniczy ucieszył się bardzo z niespodzianki. Dzieci dowiedziały się od leśniczego o warunkach składowania i przechowywania żywności dla zwierząt. Przy okazji pobytu w lesie, podczas spaceru, podziwialiśmy piękno lasu, różnorodność kolorów złotej polskiej jesieni. Było miło i przyjemnie pooddychać świeżym powietrzem i być na łonie natury. Wróciliśmy do przedszkola ciesząc się z miło spędzonego czasu.

Poprzez obcowanie z przyrodą chciałam rozbudzić u dzieci zainteresowania przyrodnicze. Wycieczki były znakomitą okazją do pokazania lasu w różnych porach roku, i do poznania pracy leśniczego. Poza tym chciałam zwrócić dzieciom uwagę na potrzebę dbania o środowisko naturalne. ✦

Alicja Myszka

Przedszkole Publiczne nr 10 w Starogardzie Gdańskim

Wycieczka do „Leśnej krainy”

MOJE DOŚWIADCZENIE EDUKACYJNE

*Aby osiąść wiedzę, musisz się uczyć,
lecz aby osiąść mądrość, musisz obserwować.*

Marilyn Vos Savant

Poznanie przyrody dostarcza dziecku wiele możliwości przeżywania nowych doznań i wzbogacania wiedzy, sprzyja rozwojowi umysłowemu i emocjonalnemu. Wpływa na rozwój uczuć estetycznych, uczy odczuwania i podziwiania piękna przyrody.

Rozbudzenie zainteresowania dziecka światem przyrody i wytworzenie właściwego stosunku do niego, zależy w dużym stopniu od nauczyciela – jego osobowości, wiedzy, sposobu oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych, a przede wszystkim jego osobistego stosunku do przyrody. Zadaniem dzieci jest „otwieranie oczu i stawianie uszu na wszystko, co dzieje się w przyrodzie”, ale jak to robić powinien pokazać wychowawca. Postanowiłam poszukać takich form współpracy, aby dzieci mogły zdobyć jak najwięcej doświadczeń i poznać bogaty świat przyrody.

Moje doświadczenia edukacyjne, w tym zakresie, wiążą się z leśniczówką „Zagajnik”. Kiedy o pomysł wycieczki poinformowałam dzieci i rodziców, wszyscy przyjęli go z wielką radością. Przygotowania do wyjazdu trwały kilka dni, był to czas na gromadzenie pożywienia dla leśnych zwierząt. Dzieci przynosiły do przedszkola: buraki, ziemniaki, marchew, kapustę, suchy chleb, ziarno zbóż. Z inicjatywy rodziców udało się zebrać sprzęt potrzebny do podpatrywania przyrody: lornetki, lupy.

W słoneczny, jesienny ranek grupa starszaków z wychowawczynią i rodzicami wyjechała autokarem spod przedszkola do leśniczówki. Marzenie o wycieczce do „leśnej krainy” mogło się spełnić dzięki pomocy koleżanek i zaangażowaniu rodziców.

W wesołym nastroju z plecakami oraz pełnymi workami smakołyków dla zwierząt dzieci jechały ku nowej przygodzie. Z naszym gospodarzem panem Jackiem spotkały się przed leśniczówką „Zagajnik” i przywitały chóralnym „darz bór!”. Przed wejściem do lasu na jego skraju zostały zapoznane z treścią tablicy informacyjnej – czego nie wolno robić w lesie. Następnie leśniczy zaprowadził nas do lasu, gdzie w wielkich zagrodach mieszkają zwierzęta leśne: daniela, sarny, lisy.

Przedszkolaki poczęstowały je przywiezionymi darami. Z wielkim zainteresowaniem dzieci obserwowały zwierzęta, które łączywie zjadały nasze „prezenty”. Gospodarz interesująco opowiadał o tajemnicach lasu, jego mieszkańcach i ich zwyczajach.

Za leśniczówką przy drodze rósł wspaniały dąb sypułkowy – pomnik przyrody. Dzieci dowiedziały się co to oznacza. Okazało się, że w lesie takich drzew jest wiele i że są one pod ochroną. Nasza gromadka wędrowała przez las pod przewodnictwem leśniczego, który pokazał dzieciom różne gatunki drzew. Na drzewach zobaczyły budki lęgowe, dziuple ptaków. Dowiedziały się, że każda ptasia rodzina ma swoje mieszkanie. Słuchały, o czym opowiada cisza leśna. Oglądały okazałe mrowisko i podpatrywały pracę mrówek.

Leśniczy pokazał nam swoje hobby – pasiekę w sadzie. Przybliżył tajemnicę z życia pszczół i pokazał ul od środka.

Wiele wrażeń dostarczyło obserwowanie i odkrywanie przyrody za pomocą lupy i lornetki. Tu bardzo pomocni okazali się rodzice.

Znalazł się też czas na wspólne ognisko i pieczenie kiełbasek. Podsumowaniem wycieczki było wspólne układanie „zasad przyjaciela lasu”. Przed odjazdem do przedszkola wszyscy wspólnie posprząтали miejsce naszego pobytu. Zrobiono pamiątkowe zdjęcia i z żalem opuszczano las, obiecując następne spotkanie.

Dzieci zorganizowały jesienny kącik przyrody, a leśne eksponaty rozwijały wyobraźnię i twórcze myślenie.

Wycieczka do „leśnej krainy” była dla dzieci i rodziców nowym doświadczeniem, piękną przygodą oraz ciekawą formą pracy poza przedszkolem. To pierwsze doświadczenie edukacyjne stało się inspiracją do kontynuowania spotkań w świecie przyrody.

Druga wycieczka odbyła się wiosną. Dzieci pojechały do lasu z wielką radością i pełnymi koszami prezentów dla leśnych zwierząt. Spotkanie w lesie było uroczne, świergot ptaków, zapach lasu oraz obcowanie z przyrodą było tym na co czekaliśmy.

Od tamtej pory odwiedzamy las w różnych porach roku. Stał się on miejscem w którym organizowałam również uroczystości przedszkolne: dzień matki, dzień dziecka, pasowanie na przedszkolaka. Zaraziłam swym pomysłem koleżanki z przedszkola, które także zaczęły organizować wyjazdy do „leśnej krainy”. ♦

LITERATURA: ▪ Łada-Grodzicka A., Bęlczeńska E., Herde M., Kwiatkowska E., Wasilewska J.: ABC...Program wychowania przedszkolnego XXI wieku. ▪ Prus-Wiśniewska H.: Co słyhać u sześciolatków. "Wychowanie w Przedszkolu" 2004, nr 4

Krystyna Sobczyk

Poradnia Podagogiczno-Psychologiczna w Słupsku

Profilaktyka logopedyczna

WSPOMAGANIE ROZWOJU MOWY MAŁYCH DZIECI

CZĘŚĆ II

Na co należy uczulić przeszłych rodziców, no co zwrócić ich uwagę?

1. Sposób karmienia. Dolna szczęka noworodka jest wyraźnie cofnięta w stosunku do górnej. Ta dysproporcja zostanie szybko wyrównana, jeżeli dziecko będzie prawidłowo karmione. Przy karmieniu piersią szczęka dolna wykonuje stałe ruchy – wysuwa się i cofa. Dzięki temu intensywnie się rozwija, co warunkuje prawidłowy rozwój zgryzu. Jeżeli dziecko musi być karmione sztucznie, trzeba zwrócić uwagę na smoczek, który powinien kształtem przypominać sutek piersi. Ale jeżeli karmienie sztuczne jest wynikiem małej aktywności dziecka należy rozpocząć usprawnianie języka, warg i policzków poprzez masaż.

2. Układanie do snu. Dziecko śpiące na plecach powinno mieć pod główką małą poduszeczkę, tak by podczas snu usta były zamknięte i malec oddychał przez nos. Zbyt wysokie lub niskie ułożenie głowy powoduje opadanie dolnej szczęki, dochodzi do zaburzenia czynności mięśni i stawu skroniowo-zuchwowego. Zbyt wysokie ułożenie głowy prowadzi do wysuwania się zuchwy do przodu. Zaś zbyt niskie ułożenie do podciągnięcia zuchwy do tyłu i dołu, i otwarcia ust.

3. Oddychanie. Prawidłowe, fizjologiczne oddychanie przez nos wpływa dodatkowo na rozwój dziecka. Powietrze przechodząc przez nos ulega ogrzaniu, nawilżeniu. Wdychane przez usta jest zimne i może być zakażone, co jest bezpośrednią przyczyną infekcji górnych dróg oddechowych. Nawykowo rozchylone usta, płasko ułożony język przy oddychaniu pozostaje w takiej samej pozycji także przy połykaniu i wówczas podniebienie jest bardzo wysoko wysklepione do góry, co powoduje zwężenie górnego łuku zębowego. Skutkiem tego w przyszłości będzie wada zgryzu i wada wymowy.

4. Gryzienie. Od 5-7 miesiąca życia do diety malca wprowadzamy pokarmy papkowate, później stałe. Gryzienie i żucie stymuluje szczęki do wzrostu, poprawia pracę mięśni. Maluszki zbyt długo karmione papkami mają zbyt wąskie łuki zębowe.

5. Połykanie. Połykanie niemowlęce polegające na rozwarciu szczęk i wsunięciu języka pomiędzy wałki dziąsłowe powinno zanikać do 3-ego roku życia, w miarę wyrastania zębów mlecznych i rozwoju dziecka. Zbyt długo przyjmowany papkowaty pokarm, jedzenie z pełnymi usta-

mi, picie dużymi łykami, nieprawidłowo dobrany smoczek, ssanie palca, ssanie przez cały dzień lub przez całą noc smoczek może być przyczyną przetrwałego niemowlęcego połykania, co z kolei prowadzi do nieprawidłowości zgryzowych i naraża dziecko w przyszłości na długotrwałe leczenie ortodontyczne. Połykanie poniemowlęce umożliwia dzięki pionizacji języka i zmianom anatomicznym w obrębie jamy ustnej prawidłowy przebieg artykulacji.

6. Prawidłowy słuch. Wczesne wykrycie wady słuchu jest warunkiem rozwoju mowy dziecka. Badania wykazują, że wykryte uszkodzenia słuchu w pierwszych trzech miesiącach życia dziecka oraz pełne zdiagnozowanie, zaaparatowanie i rozpoczęcie terapii w pierwszym półroczu daje dziecku możliwości pełnego rozwoju. Dlatego obserwacja dziecka w jego naturalnych warunkach, jego reakcja na dźwięki (w tym te pozbawione źródła wzrokowego), brak gaworzenia powinny budzić uwagę rodziców.

7. Stymulacja rozwoju mowy. Nauka mówienia rozpoczyna się już w okresie życia płodowego (a nie w chwili wypowiedzenia pierwszych słów). Początkowo noworodek posługuje się płaczem, ale mama potrafi rozróżnić jaki płacz oznacza ostry ból, a jaki głód. Niemowlę potrafi skupić wzrok na obiektach odległych na długość około wyciągniętej ręki, wtedy to z wielką uwagą śledzi ruchy ust, mimikę twarzy mówiącej do niego osoby. Mama powinna do niego dużo mówić ciepłym, cichym głosem, śpiewać, zmieniać modulację swojego głosu. Noworodek z wrodzonym zainteresowaniem przysłuchuje się mowie mamy. Musimy pamiętać, że zrozumienie zawsze o krok wyprzedza mówienie! Istotne znaczenie ma wyrobienie w sobie nawyku opowiadania o wszystkim co się wokół niego dzieje. Jedną z ważniejszych informacji przekazywanych dziecku jest znajomość schematu własnego ciała (*Teraz nakremujemy brzuszek, mały okrągły brzuszek, jedną rączkę, drugą rączkę, wszystkie paluszki, a teraz buzia, małe uszka, nosek... itd.*). Informujemy dziecko o kolejno wykonywanych czynnościach, tych bezpośrednio związanych z dzieckiem, ale i tych, które wykonuje mama (*Chodź. Teraz mama obierze cebulę. Proszę, potrzymaj cebulę. A teraz oddaj, obiorę ją. Powąchaj jak pachnie cebula. Czujesz ma mocny zapach? A teraz ją pokroję: ciach, ciach nożykiem.*) Normalne obowiązki domowe dostarczają niezliczonej możliwości prowadzenia rozmów, wymiany pytań, odpowiedzi, wydawania poleceń. Pamiętajmy jednak, że nie mówimy do dziecka przez cały czas, bo ono po prostu „wyłączy się” i potraktuje bezustanną paplaninę jako tło dźwiękowe. Ono chce rozmawiać z mamą. A ona słucha uważnie swojego dziecka, kiedy do niej „mówi”, stara się odpowiadać za każdym razem. Powinna zrobić wszystko żeby je zrozumieć. Małeństwo będzie więcej i chętniej mówiło, kiedy przekonamy się, że przynosi to efekty. Gruchając z dzieckiem, na zmianę, słuchając i wydając podobne do niego dźwięki uczymy go zmienności ról w sztuce konwersacji – mówcy i słuchacza.

Nigdy nie jest za wcześnie, by zacząć dziecku czytać. Jeżeli mama uczy się do egzaminu, niech głośno czyta swoje podręczniki, ulubioną powieść itp. Należy bawić się głosem, podkreślać rytm zdań, zwracać uwagę na intonację. Dziecko uwielbia ton głosu mamy, do tego dochodzi bliski kontakt fizyczny, ciepła atmosfera. Można też oczywiście czytać bajki, a jeżeli mama zauważy, że dziecko zaczyna interesować się książką, pokazuje mu duże ilustracje, opowiada, powraca do tych samych tekstów, wierszy.

W tym czasie rozwijamy umiejętność słuchania. Wykorzystujemy dźwięki z dnia codziennego – dzwonek telefonu, domofonu, budzik, wodę lejącą się i kapiącą, sygnał karetki pogotowia itp. Pytamy: „Co to?”, wspólnie szukamy źródła dźwięku, zastanawiamy się, co to może być.

Bardzo ważną rolę spełniają proste zabawy ilustrujące czynności („idzie kominiarz”, „kosi, kosi łapki”, „srocza” itp.) Dzięki nim małe dziecko uczy się, że słowa oznaczają konkretne czynności.

Jeżeli dziecko zaczyna wykazywać zainteresowanie nauką mówienia, należy z nim rozmawiać prostym, czytelnym językiem. Często powracać do danej sytuacji „Co ci dać?”, pauza „Co ci dać?”, pauza „Dać ci auto?”. Zadajemy proste pytania, robimy przerwę w oczekiwaniu na odpowiedź. Dziecko będzie chętnie podejmowało próby mówienia, jeżeli mamy mu czas na odpowiedź, jeżeli rozmowa będzie przyjemnością dla wszystkich (przecież doświadczamy tego w świecie dorosłych). Początkowo dziecko zastępuje trudniejsze dźwięki łatwiejszymi do wymówienia, może opuszczać głoskę nagłosową lub wygłosową. Ale jeżeli konsekwentnie używa jakiegoś dźwięku w odniesieniu do konkretnego przedmiotu, to jest to prawdopodobnie jego własne określenie tej rzeczy. Pamiętajmy żeby nie robić nic na siłę, nie uczmy dziewczynki uczyć mówić „lala”, gdy ona wyłącznie interesuje się misiami czy autami. W chwili gdy dziecko opanowało już kilka słów, aranżujemy różne sytuacje zabawowe (misio nakrywa do stołu i je obiad, misio idzie na zakupy). Pamiętajmy dziecko więcej rozumie niż jest w stanie powiedzieć, ma prawo mówić też niewyraźnie, ma prawo tworzyć swoje własne wyrazy.

Pomiędzy 18 a 20-tym miesiącem życia, kiedy to dziecko wypowiada wiele pojedynczych słów, zaczyna łączyć je w dwuwyrzowe zdania. Początkowo są one bardzo uproszczone i można odczytać je, znając daną sytuację. Jest to niesłuchanie ważny moment, dziecko zaczyna przekazywać nam swoje myśli. W tym czasie chętnie zaczyna rozmawiać z lalą, misiem, czy postacią istniejącą w jego wyobraźni. Nie przeszkadzajmy malcowi, jest to bowiem doskonałe ćwiczenie kształtujące czytelność późniejszej wymowy.

Niesłuchanie ważne jest aby do dziecka zwracać się prawidłowo budowanymi wyrazami, zdaniami. Nie mówić używając „dziecięcego języka”. „A telas pójdziemy ajciu” –nie! – „Teraz pójdziemy na spacer.” Nie! – „Dzisiaj zje amciu –amciu” tylko – „Jasio zje kaszkę.” Nie

uczmy czegoś co jest nieprawidłowe i nie funkcjonuje w języku polskim! Nie strofujmy też ciągle dziecka, nie poprawiamy jego wymowy, nie udawajmy że nie rozumiemy, co do nas mówi. Takie zachowanie sprawia dziecku przykrość i może wpłynąć hamująco na rozwój języka. Nie wyręczajmy też dziecka w mówieniu. Bądźmy cierpliwi, dajmy mu czas na wypowiedzenie się. Nie mówmy za niego, nie kończmy jego wypowiedzi, bo się spieszymy. My też uczmy się np. spokoju i cierpliwości.

Cenną pomocą w nauce mówienia są książki, wierszyki, piosenki. Dostarczają wzorców językowych, uczą zrozumienia coraz bardziej złożonych pojęć (kolorów, liczb, dni tygodnia...). Rymowanki uczą zrozumienia mowy, a przede wszystkim stanowią świetną zabawę.

Między 3-7 rokiem życia ustala się system wymawianiowy, dziecko intuicyjnie wyczuwa dwuczłonowość w budowie wyrazów, jego zasób słownictwa jest dość duży, ale nie tak duży by można było wszystko nazwać. Małuch nieustannie domaga się odpowiedzi na pytanie: co to jest?, jak?, gdzie?, kiedy? Ale właśnie w ten sposób wzbogaca swoje słownictwo i wiedzę o regułach rządzących językiem. Czterolatek buduje coraz bardziej złożone zdania i chociaż popełnia błędy gramatyczne, to możemy nazwać je „błędami inteligentnymi”, świadczącymi o przyswajaniu zasad gramatycznych. Zauważa reguły rządzące liczbą – „*To moje kolegi*”, próbuje zrozumieć czas przyszły i przeszły – „*Byłem w szpitalu i noga mnie bolała*”, uczy się form jutro, wczoraj. Stosuje rodzaje, chociaż nadal ma prawo je mylić – „*Mamo, dlaczego ugotowałaś obiad*”.

I chociaż nikt specjalnie nie uczy reguł językowych dziecko przyswaja sobie podstawowe zasady samo.

Stymulowanie rozwoju dziecka poprzez: wspólnie spędzony czas, radosną zabawę, wzajemne wysłuchiwanie się, rozmowy prowadzone z rozwagą i zaangażowaniem, nie jest czasem straconym, o czym my logopedzi powinniśmy nieustannie przypominać rodzicom. Ze środowiska rodzinnego każde dziecko powinno wynieść umiejętność nawiązywania kontaktu z otoczeniem. Aby zaburzenie porozumiewania językowego nie stało się źródłem nieprawidłowości w funkcjonowaniu dziecka, a później człowieka dorosłego, niezbędna jest profilaktyka logopedyczna i korekta wad wymowy. Wczesna stymulacja rozwoju mowy dziecka jest gwarancją jego prawidłowego ogólnego rozwoju psychofizycznego oraz wyrównywania ewentualnych deficytów. ✦

BIBLIOGRAFIA: 1. Clark L., Ireland C.: *Uczymy się mówić, mówimy by się uczyć*. Poznań: Dom Wydawniczy REBIS 1998. 2. Kaczmarek L.: *Nasze dziecko uczy się mowy*. Lublin: Wyd. Lubelskie 1988. 3. Lewis D.: *Jak wychowywać dziecko zdolne*. Warszawa: PZWL 1988. 4. Sawa B.: *Dzieci z zaburzeniami mowy*. Warszawa: WSiP 1990. 5. Słodownik-Rycej E.: *O mowie dziecka. Jak zapobiegać nieprawidłowości w jej rozwoju*. Warszawa: Wyd. Akademickie „Żak” 2000.

Sylvia Wyszyńska-Ostrowska

*Szkoła Podstawowa nr 20 w Bydgoszczy
z Oddziałami Integracyjnymi*

Niedosłuch a rozwój psychiczny dziecka

Niedosłuch to pogorszenie zdolności słyszenia dźwięków. W praktyce używa się zamiennie terminu obniżenie czułości słuchu. W zależności od stopnia uszkodzenia narządu słuchu wyróżnia się:

- *Lekki niedosłuch* – ubytek słuchu w granicach 30-40 dB, występują trudności w słyszeniu i odbiorze mowy z odległości 1 metra, niemożność słyszenia takich dźwięków jak np. szum liści, czy cichy szept.
- *Umiarkowany niedosłuch* – ubytek słuchu w granicach 50-70 dB, dziecko słyszy mowę głośną z odległości 1 metra, trudności z odbiorem i rozumieniem dźwięków z otoczenia. Dziecko z tą wadą słuchu bez aparatu wzmacniającego nie jest w stanie odebrać treści lekcji.
- *Znaczny niedosłuch* – ubytek słuchu w granicach 80-90 dB, dziecko słyszy jedynie głośne dźwięki z otoczenia, rozumienie mowy jest w dużej mierze ograniczone, stąd konieczność zastosowania komunikacji totalnej (np. język migowy, metoda fonogestów).

Niedosłuch u dziecka jest poważną niepełnosprawnością, prowadzi bowiem do ograniczenia kontaktu i porozumiewania się z otoczeniem, a także utrudnia i zaburza jego rozwój psychiczny. Złożony charakter rozwoju dziecka powoduje, że **uszkodzenie słuchu pociąga za sobą skomplikowaną reakcję łańcuchową powstawania kolejnych trudności:**

- utrudnienie percepcji mowy i porozumiewania się,
- zaburzenie procesów poznawczych,
- trudności w adaptacji społecznej,
- zaburzenie rozwoju emocjonalnego,
- problemy w nauce.

Dziecko niedosłyszające w związku z brakiem rozwoju mowy często pozostaje w głębokiej izolacji w stosunku do otoczenia. Same zachowania społeczne tych dzieci mogą różnić się od zachowań ich słyszących rówieśników, np. dzieci te nie odwracają się do osób, które do nich mówią. Kiedy ubytek słuchu nie jest zdiagnozowany brak reakcji ze strony dziecka może być interpretowany jako brak zainteresowania społecznego. Rodzice i nauczyciele mogą mieć problemy z zaspokojeniem potrzeb emocjonalnych, bądź błędnie je odczytać. W kontaktach z rówieśnikami dziecko z niedosłuchem może posuwać się do bicia lub agresji, by przekazać

swoje uczucia, potrzeby, zwrócić na siebie uwagę, wyrazić frustrację. Niektóre z tych dzieci mogą zamknąć się w sobie. **Jeżeli ubytek słuchu nie zostanie zdiagnozowany do 2-3 roku życia, zaburzenia w rozwoju emocjonalnym, społecznym i psychicznym mogą mieć charakter długotrwały.**

W literaturze surdopedagogicznej zwraca się uwagę na stany wzmożonej pobudliwości nerwowej-nerwowości dzieci niedosłyszających. Wpływa na to brak równowagi uczuciowej u rodziców, traktowanie dziecka w sposób nierówny, raz z nadmierną czułością wpływającą z litości, innym razem z wrogą niechęcią. Dziecko odczuwa niepewność swojej sytuacji, co łączy się z brakiem poczucia bezpieczeństwa. Inną przyczyną tej nerwowości są trudności w porozumiewaniu się z otoczeniem. U starszych dzieci wytwarza się poczucie mniejszej wartości. Na tym tle kształtuje się postawa nieufności wobec otoczenia i chęć kontaktów z innymi niedosłyszającymi, z którymi ma łatwiejszy kontakt i prostsze możliwości porozumiewania się.

Inteligencja dzieci z niedosłuchem pod względem ilościowym (testy) jest na przeciętnym poziomie. Badania wykazały jednak, że dziecko nie opanowawszy języka ma trudności z ujawnianiem swoich możliwości intelektualnych. Wykazano też obniżenie zdolności myślenia abstrakcyjnego, ze względu na jego ścisły związek z mową. W większości przypadków dzieci te mają bardzo dobrze rozwiniętą spostrzegawczość wzrokową, nawet lepiej niż dzieci słyszące. Aby zminimalizować negatywne skutki zaburzenia słuchu u dziecka, obok wczesnej diagnozy, niezmiernie ważne dla wychowawców i rodziców jest nieustanne wzmacnianie w nich wiary we własne siły i możliwości oraz zachęcanie do nawiązywania kontaktów interpersonalnych.

Idea, która przyświecała mi podczas pisania tego artykułu to ukłon w stronę Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, dzięki której została i zostanie w szpitalach całej Polski zakupiona aparatura pozwalająca przeprowadzić powszechne przesiewowe badania słuchu u niemowląt. Pozwalają one na szybką diagnozę i ustrzegą nas przed tymi wszystkimi negatywnymi skutkami niedosłuchu, opisanymi wyżej. Jako pedagog specjalny i surdopedagog zachęcam Państwa do kwestowania podczas kolejnego Finału WOŚP. ♦

BIBLIOGRAFIA: • Czerska-Jurkowska M. (red.): *Zagadnień psychologii dziecka głuchego. Materiały pomocnicze z surdopsychologii*. Warszawa 1972. • Eckert U.: *Wybrane zagadnienia z surdopedagogiki*. Warszawa: Wydawnictwo WSPS 1998. • Gałkowski T., Kunicka-Kaiser I., Smoleńska J.: *Psychologia dziecka głuchego*. Warszawa: 1978. • Góralówna M.: *Listy o wychowaniu dziecka głuchego*. Warszawa: 1982. • Perire O.: *Dziecko z uszkodzonym narządem słuchu*. Warszawa: WSiP 1992. • Sękowska Z.: *Wprowadzenie do pedagogiki specjalnej*. Warszawa: 2001. • Szczepankowski B.: *Niedosłyszający – głusi – głuchoniemi. Wyrównywanie szans*. Warszawa: WSiP 1999.

Barbara Ślagowska
Instytut Neofilologii PAP Słupsk

Nauczanie poprzez obrazki

Media audiowizualne odgrywają w nauce języków obcych bardzo ważną rolę. Mają ogromne znaczenie motywacyjne i akcentują aspekt komunikacyjny. Wśród mediów audiowizualnych wyróżnić można media twarde i media miękkie. Pierwsze obejmują „sprzęt” umożliwiający odtworzenie, a drugie materiały przez ten „sprzęt” eksponowane (taśmy wideo i magnetofonowe, przezroczka itp.). Istnieją również media wizualne nie wymagające ekspozycji, tj. obrazy, tablice, ilustracje itp.

Możemy wyróżnić trzy podstawowe funkcje mediów audiowizualnych:

1. funkcja przekazywania znaczeń i treści,
2. funkcja ćwiczeniowa,
3. funkcja sytuacyjno-poglądowa.

Media wizualne służą:

1. przekazowi oryginalnych sytuacji (połączenia języka z rzeczywistością, prezentowania scen wiernych rzeczywistości),
2. przekazywaniu znaczeń (poprzez dydaktycznie spreparowane ciągi obrazów i filmów),
3. wizualnemu wsparciu pamięci,
4. transferowi (możliwości zastosowania nauczonego materiału językowego i jego wariantów w innych sytuacjach),
5. ćwiczeniu sytuacyjnemu (media wizualne przejmują funkcje stymulujące wypowiedzi językowe),
6. poglądowi krajoznawczemu (przez rysunki, fotografie itd.).

Sprawność mówienia uznawana jest za niezwykle ważną w tych metodach, które traktują żywy język jako dominujący (metoda bezpośrednia, metoda naturalna). Podstawą nauczania sprawności mówienia są uprzednio poznane i opanowane struktury składniowe. Szczególnie przydatne okażą się tu te techniki, które wiążą się z użyciem wyrazów i struktur w zdaniach oraz te, które mają charakter gier i zabaw językowych.

Aby uczeń chciał i mógł mówić w języku obcym podczas lekcji muszą być spełnione trzy podstawowe warunki:

- Odpowiednia atmosfera. Obniży uczucie lęku przed złą oceną i wstydem przed popełnieniem błędu. Dlatego warto, przynajmniej na początku, nie stawiać ocen za wypowiedzi ustne, nie poprawiać błędów w trakcie wypowiedzi ucznia, a notować je i omówić po zakończeniu jego wypowiedzi oraz nagradzać chęć mówienia i długość wypowiedzi, a nie jej poprawność. W ten sposób zwiększamy u uczniów pewność siebie i odwagę wypowiadania się w języku obcym.

- Stosowanie zachęt do wypowiedzi. Może to być pobudzający ich wyobraźnię temat, ważna dla nich sytuacja bądź interesujący materiał wyjściowy w postaci wysłuchanego czy przeczytanego wcześniej tekstu.
- Ułatwienie uczniom zaplanowania treści wypowiedzi poprzez postawienie pytań ukierunkowujących, dostarczenie pomysłów w postaci podpunktów, planu treści czy obrazków.

Spośród technik nauczania mówienia najistotniejsze są te, które najskuteczniej prowokują samodzielne wypowiedzi stanowiąc dostatecznie silny bodziec do mówienia, nie powodując jednak przy tym nadmiernej trudności. Bodźcem takim może być obraz, słowo lub dźwięk. Obraz to jeden z najlepszych sposobów zachęcenia uczniów do wypowiedzi. Przykładem takiego bodźca wzrokowego mogą być: widokówka, plakat, mapa, plansza, fotografia, przeźrocza czy video.

Istnieją różne techniki mające na celu nawiązanie kontaktu z dziećmi i zwrócenie ich uwagi na poznawany materiał np.:

- Luka informacyjna. Metoda ta pozwala dostarczyć uczniom treści wypowiedzi bez odwoływania się do tłumaczenia. Możemy zorganizować zgadywanke polegającą na zadawaniu pytań typu „tak-nie” przez co możliwe będzie pełne odtworzenie obrazu.
- Zgadywanka obrazkowa. Po wywieszeniu w klasie kilku obrazków, jeden z uczniów proszony jest o wybranie któregoś z nich i opowiedzenie co przedstawia. Zadaniem grupy jest natomiast identyfikacja opisywanego rysunku.
- Inną techniką jest wyszukiwanie różnic w dwóch podobnych obrazkach. Może ona mieć formę monologu ucznia, który przedstawia swoje spostrzeżenia lub też wyszukiwania różnic w parach, kiedy to każdy partner posiada tylko jeden obrazek, a porównanie dokonuje się w formie dialogu.
- Kolejnym zadaniem może być przerobienie przedstawionego obrazka w komiks. Do tego celu dobrze nadają się zdjęcia z gazet i rodzinne fotografie. Wariantem tego ćwiczenia jest wymyślenie wielu możliwych w danej sytuacji chmurki komiksowych dla jednej tylko osoby.
- Historyjka obrazkowa to sposób pozwalający na wywołanie dłuższej wypowiedzi uczącego się na temat podany w kolejnych 6-8 obrazkach.
- Wnioskowanie z obrazka polega na opowiadaniu o tym, czego obrazek nie przedstawia, ale co można na jego podstawie przypuszczać.
- Pytania do obrazka pozwalają na przeprowadzenie w klasie naturalnej rozmowy kilku osób na temat ukazany na rysunku. Wzory pytań powinny być umieszczone na tablicy, co pomoże w zachowaniu tempa pytających i uszczegółowienia wypowiedzi odpowiadającego.

Ogromnym ułatwieniem dla uczących się jest pokazanie przedmiotu, o którym mowa. U dorosłych oddziały-

wanie na różne kanały zwiększa koncentrację i ułatwia zapamiętywanie. Jednak na wyższych poziomach zaawansowania rola obrazu zmniejsza się i służy bardziej do uatrakcyjnienia nauczania niż jako element niezbędny. Również przedstawienie na lekcji tzw. dokumentów autentycznych cieszy się dużym zainteresowaniem, pomaga zwrócić uwagę na prezentowany temat i zachęca do dyskusji. Takim dokumentem może być np. menu, bilety na koncerty, ulotki reklamowe, prognozy pogody, broszury biur podróży, ogłoszenia prasowe itp. Zadaniem ucznia jest wykonanie polecenia związanego z tym materiałem:

- opowiedzenie historii wejścia w posiadanie tego dokumentu,
- opowiedzenie o danym zdarzeniu na podstawie dokumentu,
- wzięcie udziału w dialogu, który się z nim wiąże,
- wzięcie udziału w symulacji na temat planowania wspólnego wyjścia, np. na koncert
- prowadzenie rozmów w postaci pytania o drogę i udzielania instrukcji.

Przykładem lekcji z wykorzystaniem pomocy audiowizualny mogą być zajęcia na temat: „Plan lekcji”. Uczniowie wykonują w zeszytach tabele z nazwami dni tygodnia i wpisują plan zajęć z obcojęzycznymi nazwami przedmiotów. Następnie uczniowie odczytują swój plan lekcji i nauczyciel zadaje im pytania, typu: „Jakie przedmioty masz w poniedziałek?”, „Kiedy masz historię?”, „Ile lekcji matematyki masz tygodniowo?” itd. Powszechnie w nauczaniu języka metodą audiowizualną jest również wykorzystywanie różnorodnych przeźroczy, np.: z artykułami spożywczymi, codziennymi czynnościami związanymi z higieną czy dotarciem do szkoły, opisami pór roku i dni itp.

Jedną z zasad rozwijania sprawności mówienia jest jak najczęstsze wykorzystywanie w pracy z uczniami pomocy wizualnych i audialnych. Pozwalają one wywołać wypowiedź i podsunąć uczniom treść wypowiedzi ustnej.

Przedstawione techniki i zasady umożliwiają uczniowi skuteczne wypowiadanie się w obrębie:

1. Ról, w jakich będzie w przyszłości posługiwał się językiem obcym.
2. Sytuacji, w których będzie musiał posłużyć się językiem obcym.
3. Tematów, na jakie będzie musiał umieć się wypowiadać.
4. Intencji, jakie będzie musiał umieć przekazać.
5. Form, w jakich będzie musiał wypowiadać się (monolog, dialog, rozmowa w większym gronie).
6. Stylu, jakim będzie się posługiwał (potoczny i formalny). ♦

BIBLIOGRAFIA: 1. „Języki obce w szkole” 2004, nr 5 2. Pfeiffer W.: Środki audiowizualne w nauczaniu języków obcych. Poznań: 1986. 3. Komorowska H.: Metodyka nauczania języków obcych. Warszawa: 1999.

Elżbieta Ventzke

Miejskie Przedszkole nr 23 w Słupsku

Język obcy w przedszkolu

W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej przed nauczycielami stają nowe zadania, dlatego ważne jest poznanie przez dzieci innych języków obcych. Nieznajomość języków obcych w naszych czasach często utrudnia życie, znajomość tylko języka ojczystego to niemalże upośledzenie w sferze praktyczno – życiowej.

Pomysł moich działań „Elementy języka niemieckiego – zabawy słowem” zrodził się dwa lata temu. Powstał w odpowiedzi na rosnące zainteresowania ze strony rodziców, którzy chcą, aby dzieci już w przedszkolu poznawały jakiś język.

Dzieci w wieku przedszkolnym posiadają naturalną ciekawość świata i chęć do nauki rzeczy nowych. Cechuje je także zdolność artykulacyjna i gotowość do naśladowania, co sprzyja bezpośredniemu fonematycznemu opanowaniu języka obcego. W swoich działaniach dydaktyczno-wychowawczych uwzględniłam fakt, że dzieci najchętniej uczą się o tym, co jest wokół nich, jak też o nich samych. W związku z tym zabawa językiem niemieckim uwzględniłam kręgi tematyczne: rodzina, koledzy, przedmioty, kolory, liczby, zabawki, rośliny, zwierzęta; trudno też pominąć zwroty grzecznościowe stosowane na co dzień. Poznanie nowego języka odbywa się przez zabawę i piosenkę.

Planując poszczególne zajęcia uwzględniam stosowanie różnych form aktywności dziecka w trakcie, których może ono zobaczyć, dotknąć, pokazać, narysować, wykonać samodzielnie lub wspólnie z kolegami. Dzieci w wieku przedszkolnym uczą się też przez naśladowanie. Chętnie prezentują swoje umiejętności; wszelkiego rodzaju wystąpienia na forum traktują jako wyróżnienie. Nie można pominąć takich form aktywności, które pozwalają dzieciom na swobodną prezentację swoich dokonań i umiejętności w grupie, przed rodzicami jak: *recytacja wierszyków, *śpiewanie piosenek, *zabawy słowem, *zgadywanki pantomimiczne, *zabawy dydaktyczne, *stosowanie elementów wizualnych: plansz, rysunków, podpisów, *gry planszowe: domina obrazkowe, zabawy ruchowe, *kolorowanie, *rysowanie, *wycinanie, *zabawy plastyczne.

Biorąc pod uwagę różnicowanie dzieci pod względem poziomu językowego oraz tempa przyswajania słówek i form komunikacji założono, że udział w tych zajęciach jest dobrowolny.

Różnicowane tempo pracy staje się okazją do wykształcenia w dzieciach nawyku pomocy koledze pracującemu wolniej, budowaniu właściwych relacji między rówieśnikami, uczenia się współpracy i współdziałania.

Pochwały i nagrody to ważny element procesu dydaktycznego przy nabywaniu nowych umiejętności językowych. Dzieci w wieku przedszkolnym szybko się zniechęcają, potrzebują ciągłej zachęty i akceptacji oraz motywacji do podejmowania nowych działań. Formą zachęty do wspólnych działań dziecka i nagrodą za wysiłek włożony w poznawanie języka są tzw. „bużki”. Forma ta uczy podejmowania rywalizacji w pozytywnym tego słowa znaczeniu, jest źródłem radości, gdyż pozwala zaistnieć każdemu dziecku w grupie.

Głównym celem dodatkowych zajęć i kontaktu z językiem niemieckim jest jego poznawanie, osłuchanie się z nim oraz rozwijanie komunikacji. Chciałabym wskazać dzieciom drogę uczenia się rzeczy nowych poprzez wspólne poszukiwanie, ćwiczenia i zabawę. W taki sam sposób mogą się bawić w domu, na podwórku, ćwicząc język niemiecki.

Uczenie się języka niemieckiego powinno służyć jako zachęta do kontynuacji nauki w klasach początkowych. Teraz chodzi o osłuchanie się i podejmowanie prób samodzielnego mówienia bez zmuszania, w sposób spontaniczny. Aby zachęcić dzieci do nauki języka stosuję pochwały, zachęty do dalszych prób, pokazuję ile już umieją. Często powracam do poznanego materiału. Na zajęciach panuje przyjazna atmosfera, w której dzieci czują się bezpieczne i nie obawiają się popełniać błędów.

Ważny jest fakt współpracy z rodzicami – aprobaty dla technik nauczania wpływających pozytywnie na motywację dzieci do poznawania innego niż język ojczysty języka. Wczesne nauczanie języka obcego wyrabia pozytywny stosunek do innego narodu. ♦

Polecamy

Dorota Werbińska

Skuteczny nauczyciel języka obcego

Ta książka adresowana jest do wszystkich nauczycieli języków obcych, którzy chcieliby lepiej zrozumieć, co decyduje o nauczycielskiej efektywności, a tym samym wpłynąć na swą własną skuteczność. Składa się z dwóch części: w pierwszej przedstawione są najważniejsze czynniki, teoretycznie wpływające na skuteczność pracy nauczycielskiej; w części drugiej autorka prezentuje nauczycieli języka angielskiego, uważanych w swoim środowisku za najwybitniejszych, i próbuje określić, które, zakładane wcześniej w teorii cechy u nich występują. Wnioski mogą się wydawać nieco zaskakujące... Niezwykle interesująca lektura dla wszystkich zajmujących się nauczaniem języków obcych!

Autorka jest nauczycielem konsultantem ds. języka angielskiego w ODN w Słupsku.

Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2004

Czesława Gagol

Przedszkole nr 9 w Lęborku

Wpływ rodziny na wychowanie dziecka

Głównym środowiskiem dziecka jest rodzina, jej dopełnieniem zaś przedszkole, szkoła. Rodzina jest najważniejszym ogniwem w przekazywaniu dziecku wartości kulturowych. W niej to dziecko podlega oddziaływaniom wychowawczym, pozostając w określonych relacjach emocjonalnych ze swymi najbliższymi. Dorośli stanowią model i wzór do naśladowania; ich sposób reagowania, stosunek do świata dziecko sobie przyswaja i daje temu wyraz w zachowaniu.

Właściwemu wychowaniu sprzyja unormowany tryb życia rodziny. Rodzice wspólnie z dziećmi powinni wykonywać zajęcia w gospodarstwie domowym, ale także powinni wygospodarować i odpowiednio zaplanować czas wolny, jednocześnie ucząc dzieci racjonalnego stylu życia. Czas wolny nie może być czasem „pustym” bezwartościowym dla rozwoju człowieka, ma być dobrodziejstwem, czasem, w którym można rozwijać i kształtować swą osobowość. Od najwcześniejszych lat kształtuje się wiele upodobań i nawyków jednostki, które następnie stają się ważnymi elementami kultury, czynnikami wpływającymi na jej pracę i postępowanie wobec innych ludzi. Największe walory wychowawcze mają zajęcia twórcze, percepcyjne, rekreacyjne i uspołeczniające, na przykład: majsterkowanie, kolekcjonerstwo, czytanie czasopism, oglądanie sztuk teatralnych, wycieczki, spacer, gry, różne formy działalności społecznej.

Bardzo ważne jest stworzenie dziecku możliwości zabaw, które uczą, wychowują i rozbudzają właściwy stosunek do otoczenia społecznego i przyrody. Zabawa jest dla dziecka pracą, stwarza warunki pobudzające myślenie, twórczość i jest źródłem wielu przeżyć i radości. Kultura współżycia w rodzinie opiera się na więzach emocjonalnych między jej członkami. Zrozumienie, życzliwość, wzajemna pomoc niesiona w przypadku trudności charakteryzują zachowania ludzi, którzy się kochają.

Najważniejsza dla dziecka jest więź z matką. Niezbędna dla zaspokojenia potrzeb uczuciowych, jest też warunkiem jego prawidłowego rozwoju emocjonalnego, bez czego nie może być pełnowartościowej osobowości. Więź „jest środkiem do czegoś, a nie jedynie składnikiem stanu psychicznego, którego obecność ów stan bogaci, nieobecność zaś zubaża”. Więź rodzinną można pojmować jako „poczucie wspólnoty pomiędzy członkami grupy społecznej jaką tworzy rodzina”. Wywodzi się ona z identyfikowania się członków grupy z przekonaniem, cechami i działaniami tej grupy.

Wzajemny stosunek rodziców i dzieci powinien opierać się na miłości i przyjaźni. W rodzinach, w których brakuje miłości, życie codzienne staje się nieprzyjemne i trudne.

Atmosferę wychowawczą tak ujmuje K. Wigura: „Więc jaki powinien być dom, by dziecko do niego powracało i by z pamięci o nim czerpało później siły w trudnych chwilach życia? Dom ten powinien być przede wszystkim ciepły. To znaczy wypełniony miłością i życzliwością między domownikami, dom pogodny (...). Dom rodzinny musi być spokojny. Unikać należy burzliwych scen i awantur w obecności dzieci, a w żadnym przypadku nie wciągać ich we własne spory i powoływać na świadków i sędziów. One i tak wyczuwają złą atmosferę, czują się zagrożone niezgodą, zwłaszcza między rodzicami”.

Miłość rodzicielska: „powinna być rozumna i wymagająca zarazem. Miłość rodzicielska to przede wszystkim otwarta postawa na potrzeby dzieci. Powinna towarzyszyć dziecku stale, ale musi przybierać różne formy. Miłość rodzicielska przejawiana we właściwy sposób uczy rozumienia związków człowieka i rodziny ze społeczeństwem. Po prostu rodzina, w której obowiązuje kultura współżycia, nie pozwala na rozplenienie się egoizmu, zawiści, zazdrości, a wprost przeciwnie – uczy i wdraża do pomocy, radości z sukcesów i innych osób, życzliwego współdziałania”.

Atmosfera rodzinna to układ wzajemnych stosunków. Najważniejszy jest stosunek rodziców do siebie nawzajem i ich stosunek do dzieci. Konflikty, niepokoje, nerwowość, wpływają ujemnie na samopoczucie dziecka, natomiast spokój, wzajemne zaufanie, miłość i radość mają wpływ na dobre samopoczucie nie tylko dziecka, ale i rodziców. Większość rodziców pragnie dobrze wychować swoje dzieci. Pojęcie „dobrze” jest wartościujące i nie dla wszystkich oznacza to samo.

Wielu badaczy koncentruje się na analizie psychologiczno-socjologicznej postaw rodzicielskich i ich znaczeniu na kształtowanie się osobowości dziecka oraz skuteczności oddziaływań wychowawczych. Postawę rodzicielską – ojcowską, macierzyńską – można określić jako całościową formę ustosunkowania się rodziców do dzieci, do zagadnień wychowawczych ukształtowaną podczas pełnienia funkcji rodzicielskich.

Amerykański psychiatra L. Kanner wyodrębnił cztery typy postaw rodzicielskich:

- I. Akceptacja i miłość – dziecko w centrum zainteresowania, rodzice bawią się z nim, pieczą je. Dziecko wzrasta w poczuciu bezpieczeństwa, jego rozwój przebiega prawidłowo.
- II. Jawne odrzucenie – dziecko jest nienawidzone, zaniedbywane, kontakt z rodzicami ograniczony. W dziecku rodzi się agresywność, która może prowadzić do przestępczości, a rozwój uczuciowy jest hamowany.

III. Nadmierne wymagania – brak akceptacji dziecka takiego jakim jest, brak pochwał, krytykowanie, częste nagany. W dziecku rodzi się frustracja, brak wiary w siebie, lęk.

IV. Nadmierna opieka – poświęcenie dla dziecka, rozpieszczenie go, nadmierne pobłażanie lub organizowanie swobody. Dziecko później osiąga dojrzałość, szczególnie społeczną, jest niezdolne do samodzielności.

A. Roe wyróżniła, na podstawie zachowania się matek i ojców wobec małych dzieci, sześć typów postaw rodzicielskich.

I. Postawa kochająca – odznacza się czułym, serdecznym, ale racjonalnym stosunkiem rodziców do dziecka i udzieleniem mu pomocy.

II. Postawa ochraniająca – charakteryzuje przedkładaniem dobra dziecka ponad wszystko inne oraz dawaniami mu przywilejów, pobłażaniem, osłanianiem przed ujemnymi wpływami otoczenia.

III. Postawa wymagająca – polega na stawianiu dziecku wygórowanych żądań i kontrolowania ściśle i dokładnie ustalonego planu.

IV. Postawa odrzucająca – objawia się pozostawieniem dziecka w samotności, bez opieki oraz nieliczeniem się z jego uwagami.

V. Postawa zaniedbująca – wyraża się w braku troski o dziecko i niezaspakajaniu jego potrzeb fizycznych i psychicznych.

VI. Postawa obojętna – cechuje się zwracaniem uwagi na dziecko tylko wówczas, gdy jest ono blisko fizycznie i oddaleniem się od niego, gdy jest daleko, także brakiem dbałości o przyszłość dziecka.

W społecznej strukturze rodziny każdy jej członek zajmuje określoną pozycję. Jeżeli pozycji dziecka towarzyszy zaufanie rodziców i pozostałych członków rodziny, to sprzyja ona rozwojowi osobowości, dojrzewaniu społecznemu i wychowaniu. Stosunki osobowe oparte są na bogatej i dodatniej treści emocjonalnej, łączącej poszczególne osoby w rodzinie. Kształtują się one i rozwijają w oparciu o normy i wzory kulturowe, społeczne i inne.

Stosunki w rodzinie można dzielić na negatywne i pozytywne. W przypadku pozytywnych stosunków rodzinnych skrajną formą jest nadmierne akceptowanie, nadmierne ochranianie dziecka. W przypadku negatywnych – odtrącenie, odrzucenie. Nadmierne ochranianie dziecka przejawia się w nadmiernej opiece matki, ojca. Może to być wywołane lękiem o dziecko. Postawa taka jest zjawiskiem powszechnym i dominującym u matek. Gdy taka postawa się pogłębia może doprowadzić do ukształtowania się negatywnych cech osobowości dziecka, takich jak agresywność, kłótniowość itp. Dla takiej postawy charakterystyczne jest chronienie dziecka przed trudnościami i niebezpieczeństwami życia.

Istnieją matki dobre i złe. Dobra matka okazuje swemu dziecku miłość i stara się zaspokajać jego potrzeby. Zła matka obdarza dziecko uczuciem, kierując się nie jego potrzebami, lecz osobistym pragnieniem dawania i otrzy-

mywania dowodów sympatii i czułości. Matka, która udaremnia swobodne myślenie i działanie dziecka, obdarza je nadmiernym uczuciem wychodzącym poza zakres jego potrzeb, hamuje jego rozwój i kształtuje w nim poczucie braku pewności siebie.

Przeciwieństwem postawy nadmiernego ochraniania jest postawa odrzucenia. Odrzucenie ujawnia się w zaniebdywaniu dziecka, bezwzględnej dyscyplinie a często znęcaniu się, w sztywności, chłodzie uczuciowym, niezadowoleniu. Miłość dla takich rodziców jest kategorią warunkową i dziecko może jej doznawać jedynie pod warunkiem zastosowania się do ich wymagań. ✦

Arkadiusz Miśkiewicz

Gimnazjum nr 2 w Lęborku

Brzydkie wyrazy

Rodzi się pytanie: Jak szkoła, nauczyciele i rodzice mogą wyeliminować zjawisko nadużywania wulgaryzmów w języku uczniowskim? Oto kilka przykładów rozwiązań:

- Na lekcjach ukazywać należy negatywne skutki używania wulgaryzmów, przekonując, że tak jak nieobyczajne gesty, ubranie i czyny zasługują na nagany, tak i plugawe, brudne mówienie winno być obce dla kulturalnego człowieka szanującego słuchaczy i dbającego o czystość swej mowy.
- Wypowiedzi z wulgaryzmami należy oceniać jako naganne.
- Prowokować sytuacje, w których uczniowie zastanowią się, czy wyrazy te winny występować w języku mówionym, kiedy i dlaczego ocenia się je jako naganne.
- Przyjąć zasadę punktowania ujemnego za użycie „brzydkiego” wyrazu, skutek takiego postępowania jest różny, ale na pewno w jakimś stopniu przynosi efekty.
- Stwarzać sytuacje, w których uczeń zastanowi się nad problemem używania wulgaryzmów.
- Podczas spotkań z rodzicami należy przypominać o kulturze słowa. Problem jest często niezwykle trudny, ponieważ rodzice też używają wulgaryzmów i nie dostrzegają w tym nic złego.
- Uświadamiać rodzicom, że takie zachowanie uczniowie przejmują z przykładu, który obserwują w domu rodzinnym, na ulicy, w sklepie, w mediach.
- Wobec uczniów szczególnie nadużywających wulgaryzmów podejmować interwencje dyscyplinujące zgodne ze Statutem Szkoły i Szkolnym Programem Wychowawczym. ✦

Hanna Filipkowska

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Główezcach

Wpływ postaw rodzicielskich na kształtowanie się osobowości dziecka

Niezmiernie ważnym dla każdego dziecka jest dom rodzinny oraz właściwe postawy rodzicielskie takie jak: akceptacja, współdziałanie, rozumna swoboda i uznanie praw dziecka.

Rodzice akceptujący dziecko ufają mu, troszczą się o nie i okazują mu swoje uczucia. Przejmują się jego sprawami i interesują się jego poczynaniami. Poświęcają dziecku wiele czasu, biorą udział w jego zajęciach, spędzają razem z nim wakacje, chodzą na wycieczki i spacerują. Interesują się postępami w szkole, a w razie potrzeby pomagają w nauce. Szanują jego indywidualność. Nie dają dziecku nigdy do zrozumienia, że może być dla nich ciężarem. Rodzice akceptują wygląd zewnętrzny dziecka i jego rozwój umysłowy. Taka postawa rodzicielska ma ogromny wpływ na poczucie bezpieczeństwa u dziecka.

W postawie współdziałania wyraża się stała gotowość rodziców do uczestnictwa w życiu dziecka. Rodzice nie wtrącają się natarczywie do wszystkich czynności, ale dają jedynie do zrozumienia, że gotowi są poświęcić mu swój czas, zająć się jego sprawami. Formy współdziałania są rozmaite i zależne od wieku i potrzeb. Będzie to współdziałanie w zabawie, rozmowa, udzielanie odpowiedzi, wymiana poglądów. Szczególnie ważnym terenem jest dom rodzinny, gdzie rodzice nie tylko współuczestniczą w czynnościach dziecka, lecz wciągają je w sprawy rodziny, w codzienne zajęcia gospodarcze i porządkowe. Dziecko znajduje wiele zadowolenia, gdy widzi, że skutki jego czynności przynoszą korzyści nie tylko jemu samemu ale i osobom z najbliższego otoczenia. Pokonanie drobnych trudności rozwija jego wiarę we własne siły i wpływa dodatnio na samo-poczucie i samoocenę.

Polem do własnej inicjatywy i aktywności jest **rozumna swoboda**. Zakres tego pola zmienia się w zależności od cech indywidualnych i rozwojowych dziecka. Przy postawie rozumnej swobody nie ogranicza się dziecku kontaktów społecznych z osobami spoza środowiska rodzinnego ale dyskretnie je nadzoruje. Stwarza się dziecku warunki sprzyjające rozwojowi samodzielności

i odpowiedzialności za własne postępowanie. Rozumna swoboda, jest niezbędna w procesie osiągania dojrzałości psychicznej dziecka.

Uznanie praw dziecka łączy się z poszanowaniem jego indywidualności, co wyraża się stawianiem takich wymagań jakim dziecko potrafi sprostać. Uznanie praw dziecka to traktowanie go jak równouprawnionego członka rodziny, to dopuszczanie go w miarę jak wzrasta do coraz szerszego kręgu spraw, w których współuczestniczy i współdecyduje.

Jednak obok właściwych postaw rodzicielskich istnieją postawy negatywne, które to w sposób bardzo krzywdzący wpływają na rozwój dziecka. Należą do nich: postawa odrzucenia, postawa unikająca, nadmiernie chroniąca i nadmiernie wymagająca.

Postawę odrzucającą charakteryzuje nadmierny dystans rodzica wobec dziecka. Powody odrzucenia bywają różne: przypadkowa ciąża, dziecko niechciane, zła sytuacja materialna, niedojrzałość emocjonalna rodziców, narcyzm, infantylnizm. Przy postawie odrzucenia sposób wyrażania dystansu jest czynny, to znaczy rodzice stosują surowe kary nieproporcjonalne do winy dziecka. Okazują mu wciąż swoje niezadowolenie (dokuczają, zrzędzą, krytykują, potępiają jego zachowanie nawet wówczas, gdy stara się wszelkimi siłami im dogodzić). Postawa odrzucająca sprzyja kształtowaniu się u dziecka cech takich jak: agresywność, nieposłuszeństwo, kłótniowość, kłamliwość. W niektórych przypadkach powoduje: zastraszenie, bezradność, trudność w przystosowaniu na skutek zahamowania.

Obojętność uczuciowa charakteryzuje **postawę unikającą**. Zdarza się że rodzice nie dbają o dziecko, nie zaspokajają jego podstawowych potrzeb. W mniej skrajnym przypadku dziecko ma zapewnione bardzo dobre warunki materialne, nie ma natomiast żadnego kontaktu z rodzicami, którzy żyją w swoim świecie. Wychowaniem zajmują się osoby trzecie, tj. dziadkowie, pomoc domowa. Gdy rodzice wykazują postawę unikającą kontaktu z dzieckiem, może być ono niezdolne do nawiązania trwałych więzi uczuciowych, więc uczucio-wo niestałe, nastawione antagonistycznie do społeczeństwa, niezdolne do obiektywnych ocen. Bywa też niezdolne do wytrwałości i koncentracji w nauce, nieufne, bojaźliwe lub wchodzące w konflikt z rodzicami, ze szkołą.

Postawa nadmiernie chroniąca stanowi kontrast postawy unikającej. Rodzice na wszystko dziecku pozwalają, uważając je za wzór doskonałości. Z drugiej strony żyją w ciągłym lęku o jego zdrowie i bezpieczeństwo, hamując jego aktywność i samodzielność. Nakładają na nie wiele ograniczeń – jak sądzą – dla jego dobra. Rodzicielska postawa nadmiernie chroniąca może po-

wodować u dziecka opóźnienie dojrzałości społecznej, zależność dziecka od matki, jego bierność, brak inicjatywy, ustępliwość lub zachowanie typu „rozpieszczone dziecko” – nadmierną pewność siebie, zuchwalstwo, zarozumiałość, niepowściągliwość, awanturowanie się, tyranizowanie matki, nastawienie egoistyczne i wygórowane wymagania względem rodziców – ale jeśli jest samo: niepewność, niepokój, złe samopoczucie.

Natomiast *postawa nadmiernie wymagająca* cechuje rodziców, którzy posiadają wysokie aspiracje w stosunku do dziecka, chcą je ukształtować według idealnego wzorca nie licząc się z jego realnymi zdolnościami i możliwościami. Dziecko nie ma żadnej swobody w działaniu. Jego postępowanie ograniczone jest przez zmuszanie, naginanie, narzucanie, nagany i kary. Cechująca rodziców postawa nadmiernego wymagania korygowania i krytykowania sprzyja kształtowaniu się u dziecka takich cech jak: brak wiary we własne siły, niepewność, lękliwość, obsesja, przewrażliwienie i uległość. Mogą też powstawać trudności szkolne.

Rodzice przejawiający właściwe postawy wobec dziecka chętnie otaczają je troskliwą opieką. Są cierpliwi, zauważają i zaspokajają jego potrzeby. Łatwo nawiązują z dzieckiem kontakt, który jest przyjemny dla obu stron. Potrafią obiektywnie ocenić dziecko dzięki odpowiedniemu umiarkowanemu dystansowi i właściwej akceptacji. Budują jego pozytywne nastawienie. Okazują dużo cierpliwości w tłumaczeniu, wyjaśnianiu. Bardzo łatwo i szybko nawiązują kontakt z dzieckiem, które jest swobodne i czuje się bezpiecznie w ich obecności. Rodzina poprzez wzajemne relacje – delikatność, serdeczność, bezpieczeństwo – optymalnie przyczynia się do pełnego rozwoju osobowości dziecka. Jest to szczególnie ważne w momencie podjęcia przez dzieci nauki. Dzieci są wtedy pełne wiary, entuzjazmu. Poznają siebie przez opinie i słuchanie innych ludzi.

Rodzicom nie wolno zapomnieć, że dzieci prócz potrzeb materialnych mają potrzeby psychiczne, które są ważniejsze od tych pierwszych. Zaspokojenie potrzeb miłości, przynależności, szacunku tworzy potrzebę najwyższą – dążenie do rozwoju. ✦

LITERATURA: 1. Gordon T.: Wychowanie bez porażek. 2. Filipczuk H.: Rodzina a rozwój psychiczny dziecka. 3. Kozłowska A.: O trudnościach w wychowaniu dziecka. 4. Ziemska M.: Postawy rodzicielskie. 5. Tyszkowska M.: Rozwój dziecka w rodzinie i poza nią.

Alicja Czyżewska

Szkoła Podstawowa nr 1 w Człuchowie

Wychowanie do samodzielności

Dojrzałość szkolna jest wypadkową czynników wyznaczających rozwój, spośród których szczególne znaczenie przypada doświadczeniom dziecka w sferze motorycznej, umysłowej, emocjonalnej i społecznej.

Rola rodziców w przygotowaniu dziecka do podjęcia obowiązku szkolnego polega na:

1. Dbałości o zdrowie fizyczne (kontrola lekarska, prawidłowe żywienie, przebywanie na świeżym powietrzu, umożliwienie uprawiania różnych sportów, dbałość o prawidłową postawę, zapewnienie odpowiedniej ilości snu; przygotowanie do samodzielności w obsłudze siebie).
2. Kształtowaniu rozwoju mowy (częste rozmowy, wzbogacanie słownictwa dziecka, kontakt z książką, nauka piosenek i wierszyków, zapewnienie kontaktu z rówieśnikami).
3. Rozwijaniu logicznego myślenia (rozwiązywanie zagadek, krzyżówek, rebusów, łamigłówek, wykonywanie prac konstrukcyjnych oraz czynności wpływających na rozwój wyobraźni i doskonalących umiejętność planowania i przewidywania).
4. Wyrabianiu umiejętności słuchania i koncentracji uwagi (organizowanie samodzielnych działań wymagających nakładu pracy, wysiłku, twórczego myślenia oraz wytrwałości, rozbudzanie wiary w siebie i poczucia własnej wartości; ograniczanie roszczeń dzieci).
5. Rozbudzaniu zainteresowania szkołą i nauką (budzenie ciekawości samodzielnego poznawania świata, oglądanie telewizji pod kątem wartości informacyjnych, wymiana poglądów na temat obejrzanych programów czy przeczytanej literatury).
6. Wyrabianiu umiejętności współzycia w grupie (zgodna zabawa, zdrowe współzawodnictwo, dzielenie się z rówieśnikami, wzajemne pomaganie, uwrażliwianie na cudzą krzywdę, porażkę, ponoszenie odpowiedzialności za swoje postępowanie).
7. Stworzeniu odpowiednich warunków do zabawy i pracy (kąciak z biurkiem, z krzesłem i odpowiednim oświetleniem oraz unormowana sytuacja w rodzinie i reguły dnia).

Szczególną rolę w rozwoju psychofizycznym dziecka przypisuje się kontaktom osobowym między dzieckiem a rodzicami. Znaczenie tych kontaktów wiąże się z tym, że rodzice są pierwszymi partnerami interakcji społecznych dziecka i w kontaktach tych zaspokajane są podstawowe potrzeby psychiczne dziecka, takie jak: potrzeba miłości, uznania, bezpieczeństwa. Dziecko widzi siebie tak, jak odnoszą się do niego najbliższe osoby. Podziw rodziców, zadowolenie, przede wszystkim matki, świadczą o wartości poczynań dziecka. Na tej podstawie tworzy ono obraz samego siebie. Ponadto rodzice stanowią dla dziecka najbliższe wzorce osobowe. Dziecko odbiera nie tylko to, co do niego bezpośrednio dochodzi,

ale obserwuje również zachowania członków rodziny, ich sposoby odnoszenia się do siebie nawzajem, sposoby bycia, korzystania z przedmiotów. Poprzez procesy identyfikacji, zwłaszcza z podziwianymi rodzicami, przyjmuje to wszystko jako własne. I do końca życia, nawet w późniejszym wieku, niej jest w stanie oddzielić tego, co nabyło w dzieciństwie, od tego czego samo doświadczyło.

Edukacja wczesnoszkolna stanowi fundament całej dalszej edukacji, a co za tym idzie, wpływa na przyszłość człowieka, jego funkcjonowanie w życiu i społeczeństwie. Zatem zapewnienie dziecku dobrego startu szkolnego nakłada na rodziców szczególną odpowiedzialność.

Jednym z warunków osiągnięcia sukcesów w nauce jest właściwa motywacja. Motywacja do nauki oznacza konfrontację z określonymi wymogami. Chodzi o to, żeby w tej samej sytuacji osiągać co najmniej równie dobre, a nawet lepsze wyniki niż do tej pory. Motywację ujmuje się też jako tendencję do przyjmowania czynności uczenia się za sensowne, pozytywne i potrzebne działanie. Motywacja jest trwałym efektem przeżyć z okresu dzieciństwa. Istnieje ścisła zależność między metodami wychowawczymi rodziców i poziomem motywacji dzieci.

W znacznym stopniu motywację określają nadzieje na sukces i strach przed porażką. Decydują o tym, czy w określonej sytuacji dziecko podejmuje wysiłek i tym samym będzie pracowało wytrwale, czy też szybko zrezygnuje. Ważne jest więc, żeby dzieci jak najwcześniej miały okazję do odnoszenia sukcesów. Jest to możliwe dzięki zadaniom odpowiednio dobranym do wieku i umiejętności dziecka. Może się to też dziać „mimoходом” przy wykonywaniu codziennych czynności, stopniowo wykonywanych samodzielnie. Wiara w siebie może rozwinąć się u dziecka tylko w atmosferze aprobaty i zachęcania do pokonywania trudności.

Dzieci już od wczesnych lat okazują silny pęd do samodzielnego działania. Cieszą się efektem własnych poczynań, dlatego też same z siebie starają się tak działać, żeby osiągnąć określone rezultaty. Często wystawiają przy tym na próbę cierpliwość rodziców, bo wiele codziennych czynności zajmuje dużo czasu. Lecz są to właśnie cechy, które w późniejszych latach sprawiają, że dziecko podejmuje różnorodne zadania.

Wiele badań pokazuje, że dzieci już w wieku 3 lat przeżywają sukcesy i porażki, związane z silnymi uczuciami. Są one świadectwem podejmowania przez dzieci próby sprostania wymogom otoczenia. Gwałtowne, często trudne do opanowania zachowania dzieci, sprawiają, że niektórzy rodzice hamują aktywność swych pociech wyręczając je we wszystkim i ograniczając tym samym skłonność do samodzielnego działania. W wieku 5 lat można już zauważyć wyraźne różnice w podejściu do poszczególnych zadań. Niektóre dzieci wykazują niezwykle wielką odwagę w podejmowaniu nowych wyzwań. Są wytrwale i podejmują kolejne próby. Inne szybko rezygnują, są bezradne i natychmiast proszą o pomoc. Twórczy charakter ma więc tylko takie wychowanie, które umacnia

dziecko w jego działaniach i próbach. Rodzice wspierają rozwój motywacji do nauki jeśli nie torpedują starań dziecka, dają mu czas na kolejne próby, poszukiwanie własnych rozwiązań i chwalą za postępy. Taka postawa ma kolosalne znaczenie dla rozwijania poczucia odpowiedzialności i gotowości do podejmowania wysiłku, a także koncentracji i wytrwałości.

Ważnym oddziaływaniem motywującym ucznia do nauki jest czas na komunikowanie wzajemnych oczekiwań i potrzeb. Dzieci muszą mieć możliwość relacjonowania swych codziennych przeżyć. I musi być ktoś, kto okaże im zainteresowanie i do końca wysłucha. Wówczas będą gotowe do wprowadzenia w świat zakazów, nakazów, sposobów postępowania, do przestrzegania wyznaczonych granic oraz podatne na ukierunkowania rodziców. Takie działania rodziców są niezbędne wobec przemian dokonujących się w naszym społeczeństwie.

Dzieci dorastają dziś w otoczeniu nastawionym na konsumpcję. Reklama rozbudza ich potrzeby i wmawia, że niektóre produkty są niezbędne. Coraz częściej dzieci czerpią poczucie własnej wartości z rzeczy materialnych. Różnorodność towarów i codzienna konsumpcja tworzy iluzję, że wszystko można dostać łatwo i bez trudu. Miejsce samodzielnego działania zajmują przeżycia przekazywane przez telewizję, wideo, komputer, DVD. Media te oferują sposoby szybkiego zaspokojenia potrzeb bez szczególnego wysiłku ze strony dziecka.

Przed rodzicami stoi więc zadanie wpływania na konsumpcyjne zachowania dzieci, by mogły nauczyć się poskramiać swoje żądania i radzić z frustracjami. Jest to ważny warunek uzyskania motywacji do pokonywania problemów i zrozumienia, że konkretny cel wiąże się z określonym wysiłkiem.

Rodzice mogą pomóc dziecku w osiągnięciu postępów w nauce poprzez wychowanie w samodzielności, które oznacza, że: • rodzina powinna poświęcać czas na wypróbowanie przez dziecko własnych rozwiązań, • rodzice powinni dostrzegać starania dziecka i doceniać nawet niewielkie postępy; w ten sposób umacniają je w dalszych działaniach, dają mu nadzieję, dodają odwagi i wspierają jego samodzielność; • atmosfera w rodzinie powinna być naznaczona wzajemnym szacunkiem i zyczliwością, • rodzina powinna dostarczać dziecku impulsów, przydatnych w rozwiązywaniu problemów i w rozbudzaniu chęci poznania, • rodzina powinna również określać dziecku granice, nauczyć je ograniczania swych roszczeń i ułatwić orientację w bliskim otoczeniu. Wówczas dziecko podjękuje rodzicom postęпами w nauce i dobrymi ocenami. ♦

BIBLIOGRAFIA: 1. Weyhreter H.: Zaburzenia koncentracji u dzieci. Warszawa: 2001. 2. Podsiad A., Szafrńska A. (red.): Spojrzenia na współczesną rodzinę w Polsce. Warszawa: 1981. 3. Grabowska G.: Poradnik metodyczny nauczyciela – wychowawcy. Koszalin: 1987. 4. Kargulowa A.: Dojrzałość szkolna a jakość startu edukacyjnego. Wrocław: 1980.

Sebastian Artur Zdończyk

Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi

Nauczyciel w świadomości dzieci i młodzieży

Współczesna rzeczywistość stawia przed oświatą wiele skomplikowanych i niełatwych zadań. Szkoła jest drugim po rodzinie podstawowym środowiskiem, w którym przebiega życie dorastającego człowieka. Początek okresu dorastania jest charakterystyczny dla rozwoju wiedzy o sobie i świecie młodego człowieka, który wkracza na trudną i złożoną drogę poszukiwania swojej tożsamości. Dokonując analizy procesu wychowania w dzisiejszej szkole, coraz częściej zwraca się uwagę na rolę i wzorzec osobowy nauczyciela, przed którym stoi trudne wyzwanie i duże wymagania, nie tylko co do jego wiedzy i umiejętności dydaktycznych, ale również czynników emocjonalnych. Współczesny nauczyciel zderza się z rzeczywistością, w której widać załamywanie się autorytetów, dewaluację wartości oraz wielość prądów i kierunków, myśli. Egzystuje w świecie, w którym nie ma czytelnych kryteriów oceny dobra i zła, funkcjonuje pluralizm etyczny, relatywizm moralny i dostrzega anomia moralna.

Celem moich dociekań jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: jak w świadomości młodzieży kształtuje się wizerunek nauczyciela? Nauczyciela, który kieruje procesem rozwoju dzieci i młodzieży, ocenia postępy uczniów i stanowi dla nich wzorzec osobowy.

Według M. Gilly początkowo „... dziecko słucha opowiadań o nauczycielu, bawi się w nauczyciela i to stanowi jądro konstytutywne, wokół którego będą się organizować pierwsze wyobrażenia tej nieznannej osobistości”¹. Rozpoczynając naukę w szkole dziecko przychodzi więc z pewnym obrazem nauczyciela, który to obraz weryfikuje w toku pokonywania kolejnych etapów edukacyjnych. Zdobyte doświadczenie powoduje rekonstrukcję obrazu nauczyciela. Niewątpliwie ogromną rolę odgrywa wizerunek pedagogów kreowany poprzez mass-media. Wiadomo jest, że obraz nauczyciela ma duży wpływ na funkcjonowanie dziecka w szkolnej rzeczywistości. Pozytywny obraz wpływa na motywację i chęć dziecka do uczestnictwa w zajęciach.

Historia pokazuje nieustanne dążenie do stworzenia obrazu nauczyciela doskonałego. Literatura z zakresu pedeutologii wskazuje wiele prób poszukiwania odpowiedzi na pytanie jaki powinien być nauczyciel dosko-

nały. Ideał takiego nauczyciela odnajdujemy w licznych publikacjach pedagogiczno-psychologicznych. W podejmowanych rozważaniach podkreśla się właściwości specyficzne dla pracy nauczyciela² lub właściwości uniwersalne dla różnych zawodów.³ Jednoznaczne określenie cech dydaktyka jest niewykonalne ze względu na dynamiczny charakter jego osobowości. Istotne jest jednak stwierdzenie, że właściwości nauczyciela stanowią ważny element kształtujący relacje nauczycieli z uczniami, a wpływ tych właściwości jest silny i niezaprzeczalny.⁴ Na postawione pytanie jaki powinien być nauczyciel najczęściej padały odpowiedzi: mądry, miły, sprawiedliwy, wyrozumiały, dobry, spokojny, życzliwy, szczerzy, troskliwy... Za najmniej pożądane cechy osobowe nauczyciela uczniowie uznali: niesprawiedliwy, nudny, złośliwy, agresywny, ubliżający, surowy...

Dojrzałość intelektualna i społeczna uczniów powoduje, że coraz częściej w tworzonych przez nich obrazach nauczyciela ważną rolę odgrywają czynniki związane z umiejętnością jasnego i interesującego przekazywania wiedzy przez nauczyciela, jego sprawnością w kierowaniu pracą uczniów, stawianiem i egzekwowaniem wymagań, sposobem udzielania informacji zwrotnych uczniom, sprawiedliwością oraz osobistym zaangażowaniem.⁵ Dlatego też nauczyciel powinien wciąż pamiętać, że jest odbierany jako wzór do naśladowania, ponieważ zapominając o tym, osłabia nieraz na zawsze u uczniów zainteresowanie nauką i kształtuje niewłaściwe postawy wobec innych ludzi, grup czy społeczeństw.⁶ Prawidłowe stosunki interpersonalne panujące pomiędzy nauczycielem a uczniami sprzyjają zaspokojeniu wielu potrzeb psychofizycznych, jak również ułatwiają bardziej intensywne i trwałe oddziaływanie na osobowość, rozwój intelektualny i moralno – społeczny.⁷

Szkoła jest miejscem, w którym zdobywa się informacje służące do oceny własnych kwalifikacji intelektualnych i zdolności zawodowych decydujących o dalszym kształceniu się. Dla dzieci i młodzieży szkoła i nauka należą do głównych i ważnych obszarów jej aktywności, a doświadczenia zdobyte w tym okresie stanowią podbudowę dalszych sposobów interpretowania i odnajdywania się w nowej rzeczywistości. Pozytywne postrzeganie nauczyciela przez uczniów jest jednym ze szczególnie ważnych czynników motywujących dzieci i młodzież do efektywnej nauki i procesu socjalizacji. ♦

PRZYPISY: 1. Gilly M.: Nauczyciel – uczeń. Role instytucjonalne a reprezentacje. Warszawa: 1987. 2. Kozakiewicz M.: Pedeutologia – nadzieje i możliwości. Nowa Szkoła 1995. 3. Okoń W. (red.): Osobowość nauczyciela. Warszawa: 1962. 4. Rowid H.: Podstawy i zasady wychowania. Warszawa: 1957. 5. Dryll W., Trzebińska J. (red.): Wiedza potoczna uczniów o szkole. Warszawa: 1994. 6. Korczyński S.: Obraz nauczyciela. Opole: 2002. 7. Zaborowski Z.: Stosunki międzyludzkie w wychowaniu. Warszawa: 1976.

Halina Dorawa

Szkoła Podstawowa w Przechlewie

Agresja w szkole

OBJAWY, PRZYCZYNY, ŁAGODZENIE

Coraz częściej spotykamy się w naszych szkołach z poważnym problemem, którym jest – agresja. Dzieci uciekające się do tego typu zachowań przepełnione są gniewem i złością. Sprawiają one nam nauczycielom ogromne kłopoty wychowawcze, są niezdyscyplinowane oraz mają zły wpływ na społeczność uczniowską, klasową i szkolną, coraz częściej już w szkole podstawowej.

Są różne teorie powstawania agresji. Jedną z nich jest wrodzony popęd, inną narastająca frustracja oraz czynniki środowiskowe. Najczęściej spotykane przejawy agresji fizycznej w szkole to: bójki, kopnięcia, popychanie, szarpanie, klucie, podstawianie nogi, plucie, wymuszanie pieniędzy, niszczenie przedmiotów. Inną formą zachowania agresywnego jest agresja słowna, która poniża godność ucznia. Objawia się ona poprzez: przezywanie, wyśmiewanie, zastraszanie, grożenie, plotkowanie, szydzenie, obrzucanie wyzwiskami czy przekleństwami. Do zachowań agresywnych należy zaliczyć też agresję bez użycia siły i słów. Są to wrogie gesty, miny, izolowanie ucznia od grona znajomych oraz manipulowanie związkami ze znajomymi.

Przyczyny agresji są różnorodne.

1. Do tych, których dopatrujemy się w rodzinie zaliczyć można:
 - Stosowanie przemocy i agresji przez rodziców w kontaktach z dorosłymi oraz w stosunku do własnego dziecka.
 - Rozwiązywanie konfliktów domowych metodami siłowymi.
 - Chłodny, emocjonalny stosunek do dziecka.
2. Wiele przyczyn tkwi w szkole i często tworzą je sami nauczyciele:
 - Niewłaściwy sposób komunikowania się nauczycieli z uczniami (ośmieszanie przed klasą, straszenie, podkreślanie swojej władzy nad uczniem, poniżanie).
 - Stawianie zbyt dużych wymagań, nie zważając na możliwości ucznia.
 - niesprawiedliwa ocena.

- Nuda i schematyczność podczas lekcji.
 - Brak zgodności i konsekwencji wszystkich nauczycieli w egzekwowaniu przyjętych norm i zasad.
3. Grupa rówieśnicza, z którą dziecko spotyka na placu zabaw czy na ulicy często narzuca agresywny styl zachowania.
 4. Naśladowanie scen przemocy z którymi spotyka się na co dzień oglądając różnego rodzaju filmy i inne programy telewizyjne, czytając prasę, słuchając radia czy ostatnio coraz częściej grając w różne gry komputerowe.

Agresja jest ogromnym problemem, co do tego zgodni są nauczyciele, wychowawcy i rodzice. Zdarza się coraz częściej nie tylko w szkole ale też w domu, na podwórku i ulicy, dlatego należy podejmować różnorodne działania profilaktyczne przeciwdziałające jej:

- kształtować prawidłowe relacje,
- uwrażliwiać na kulturalne zachowanie się w miejscach publicznych,
- pokazywać wzorce prawidłowego zachowania w różnych sytuacjach,
- poznawać problemy uczniów, próbować je rozwiązywać;
- uczyć prawidłowej postawy dobrego kolegi i ucznia,
- uczyć tolerancji dla osób niepełnosprawnych;
- nie dopuszczać do oglądania przez dziecko filmów promujących agresję (to samo dotyczy gier komputerowych),
- tłumaczyć, że agresywne zachowanie jest zgubne i ma drastyczne skutki;
- rozmawiać z dzieckiem, słuchać go;
- zawsze wezwać rodziców na rozmowę, gdy zaistnieje problem,
- uczulać na odpowiednie towarzystwo,
- zorganizować dodatkowe zajęcia pozalekcyjne i zachęcać dzieci do uczestniczenia w nich,
- dzieciom okazywać więcej miłości, zainteresowania,
- organizować spotkania z psychologiem zarówno dla rodziców, jak i dla uczniów;
- zwrócić szczególną uwagę na dzieci wyśmiewane, poniżane i zastraszane przez innych. ✦

Bożena Horbacz

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Główezcach

Nie popełniamy błędów we współpracy z rodzicami

Społeczność szkolną tworzą różne grupy, a wśród nich uczniowie, rodzice, nauczyciele i dlatego szkoła musi być miejscem właściwej komunikacji i porozumienia. Jednak również dobra współpraca na linii rodzic – nauczyciel pozwala dostrzec najmniejsze negatywne zmiany w zachowaniu ucznia. Często w tę współpracę „wkrada” się konflikt, nerwowość, nieporozumienie, różnice temperamentu, inne oczekiwania, stanowczość, brak cierpliwości. Przyczyną tego stanu są zakłócenia w relacji rodzic – nauczyciel. Zdarza się tak, że nauczyciel przyjmuje formę obrony przed atakiem słownym rodzica, bądź odpiera zarzuty atakując rodzica. Wówczas należy pamiętać, że atak zarówno ze strony rodzica jak i nauczyciela nie jest czymś konstruktywnym.

Myślę, że w sytuacjach konfliktowych warto kierować się następującymi wskazówkami, aby ten problem jak najszybciej rozwiązać:

1. Zachęcać rodzica do uczestniczenia w życiu szkoły.
2. Powierzać rodzicowi zadania, w których mógłby się zrealizować.
3. Dawać odczuć rodzicowi, że tobie tak samo jak jemu zależy na dziecku.
4. Być w kontakcie wzrokowym z rodzicem podczas rozmów.
5. Kontrolować swoje emocje podczas rozmowy na temat dziecka.
6. Dać rodzicowi czas na ochłonięcie w momencie „wzburzenia”.
7. Przyjąć postawę przyjacielską wobec rodzica i dziecka.
8. Pamiętać o zasadach dobrej komunikacji podczas rozmowy.
9. Mówić o uczuciach będących efektem danego zdarzenia i sytuacji oraz potrzebach osób, które ją wyrażają.
10. Używać zwrotów zrozumiałych dla rodzica.
11. Nie porównywać ucznia do innych, gdyż jest to forma osądu.
12. Zachęcać rodzica do codziennego zadawania dziecku pytań, aby ułatwić rozwiązywanie problemów.
13. Być dokładnym obserwatorem.
14. Udzielać rodzicom informacji na temat kursów, punktów, w których mogą szukać pomocy dla siebie i dziecka, jeżeli nie wystarcza im pomoc w szkole.

15. Dać rodzicom odpowiednią ilość czasu na wypowiedź i umieć ich wysłuchać.
16. Kierować się optymizmem, który ujawnia nasze prawdziwe chęci.
17. Nie szczędzić wyrazów uznania, kiedy rozmówca stara się spełniać twoje oczekiwania.
18. Słuchać czego rodzice potrzebują, a nie co o tobie myślą.
19. Jeżeli nadal rodzic jest wrogo nastawiony do szkoły, mimo że zastosowałeś powyższe wskazówki, to poproś o pomoc dyrektora, pedagoga szkolnego lub inną osobę pracującą w szkole.

Dobro dziecka powinno być celem nadrzędnym i dlatego w kontaktach z rodzicami należy o tym pamiętać. Trzeba wiedzieć, że nie zawsze konflikty, nieporozumienia są tylko z wyłączenie z winy rodzica. Często nauczyciel zbyt pochopnie ocenia zachowanie rodziców. Uświadomienie sobie własnych słabości i otwarcie na sugestie drugiej strony to jest element, który daje podwaliny pod dobrą współpracę między rodzicem a nauczycielem z korzyścią dla ucznia. ✦

Jak przekazywać uwagi krytyczne, aby nie powodować barier komunikacyjnych

1. Wypowiadaj zarzuty bezpośrednio do osoby zainteresowanej i tylko w cztery oczy.
2. Nie porównuj krytykowanego zachowania z innym, to poniża.
3. Wypowiadaj zarzut jak najszybciej po fakcie.
4. Gdy rozmówca przyjął zarzut do wiadomości, nie powtarzaj go – to upokarza.
5. Krytykuj tylko zachowanie, które da się zmienić.
6. Nie podkreślaj dodatkowego niezadowolenia grymasem twarzy.
7. Naraz wypowiadaj tylko jeden zarzut – kumulowanie zarzutów denerwuje i sprawia, że przestaje się ich słuchać w ogóle!
8. Unikaj złości i sarkazmu.
9. Nie pytaj o motywy krytykowanego zachowania i nie próbuj ich odgadnąć.
10. Unikaj słów „nigdy” i „zawsze” – przesada nie sprzyja wiarygodności.
11. Jeśli nie chwalisz dużo i często, nie spodziewaj się przyjęcia twojej krytyki do wiadomości. (To nie tyle zasada, co warunek skuteczności krytyki.)

H.Hamer (1994)

Ewa Żmuda Trzebiatowska
Publiczne Gimnazjum w Przechlewie

Wybór szkoły ponadgimnazjalnej

Wśród licznych decyzji podejmowanych przez człowieka w ciągu jego życia decyzja o wyborze szkoły i zawodu jest jedną z najważniejszych, a należy ją podjąć, gdy młody człowiek nie jest jeszcze na tyle dojrzały, aby samodzielnie podjąć właściwą decyzję. Aby uczniowie byli w stanie podejmować optymalne decyzje edukacyjno-zawodowe należy ukształtować u nich – poprzez orientację zawodową – aktywną postawę wobec własnego życia i wyposażyć ich w odpowiedni zasób informacji. Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu jest procesem wychowawczym. Będzie ono skuteczne, jeżeli dom rodzinny i szkoła oddziaływać będą w sposób jednolity.

Przez trzy lata byłam wychowawczynią klasy, która w 2004 roku opuściła mury naszego gimnazjum. Była to klasa, która osiągała dobre wyniki w nauce (zajęła trzecie miejsce wśród czterestu klas naszego gimnazjum). Podczas realizacji zajęć edukacyjnych, godzin wychowawczych i spotkań z rodzicami dużo miejsca poświęcałam preorientacji zawodowej, czyli problemowi: co dalej po ukończeniu trzeciego etapu edukacji. Najważniejszymi zadaniami orientacji i poradnictwa zawodowego jest dostarczenie młodzieży informacji, które umożliwią jej podjęcie trafnej decyzji zgodnej z zainteresowaniami, zdolnościami, aspiracjami, warunkami zdrowotnymi.

Przygotowanie do wyboru zawodu powinno być systematyczne a nie sporadyczne. Już w pierwszej i drugiej klasie gimnazjum kilka lekcji poświęcałam temu zagadnieniu. W klasie trzeciej temat ten często przewijał się podczas lekcji. Uczniowie poznali szkoły, które istnieją na naszym terenie oraz na terenie powiatów ościennych. Zapoznali się z ofertą kierunków i profili jakie te szkoły proponowały. Odbyły się spotkania z uczniami szkół ponadgimnazjalnych oraz zorganizowano wyjazdy uczniów na „Dni Otwarte Szkół”. Ważne również było zagadnienie aby dostosować swoje możliwości, których wynikiem są oceny i testy gimnazjalne, do wymagań poszczególnych szkół. Jako wychowawca klasy czułam się odpowiedzialna za prawidłowy wybór szkoły ponadgimnazjalnej przez „moich uczniów”, dlatego często rozmawiałam też z rodzicami moich wychowanków, aby i oni pomogli dokonać im właściwego wyboru.

Wychowawca staje się koordynatorem przygotowania uczniów do wyboru zawodu i dlatego tematyka ta powinna przewijać się bardzo często podczas różnych zajęć edukacyjnych przez wszystkie lata nauki w gimnazjum. ♦

Joanna Marciniak
Szkoła Podstawowa nr 6 w Słupsku

Innowacja pedagogiczna FORMY TANECZNO-RUCHOWE, AEROBIK NA ZAJĘCIACH WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

Ćwiczenia taneczno-ruchowe wpływają na podniesienie poziomu kultury muzycznej, kształcą sprawność ruchową, prowadzą do wszechstronnego, harmonijnego rozwoju organizmu. Ćwiczenia te wprowadzają na lekcję radosny nastrój i pozwalają łatwiej utrzymać ład i porządek. Zajęcia muzyczno-ruchowe dyscyplinują dzieci, ułatwiają zapamiętywanie i koncentrację nad zadaniem ruchowym, a są formą często niedocenianą przez nauczycieli w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Stwierdzono, że ruch wykonywany przy muzyce mniej męczy i dlatego można go intensyfikować i zwielokrotnić. Są to również moje wnioski jako wynik prowadzonego przez 4 lata kółka tanecznego. Te kilkuletnie doświadczenia sprawiły, że postanowiłam opracować program innowacji z zakresu form taneczno – ruchowych na jedną z godzin wychowania fizycznego.

Innowacja ta została pozytywnie zaopiniowana przez Radę Pedagogiczną w mojej szkole w dniu 24 marca 2004r. Oczywiście najpierw została przedstawiona na Prezydium Rady Rodziców, od którego uzyskała pełną aprobatę. Pozytywną opinię uzyskałam także od instruktorki rekreacji ruchowej ze specjalności fitness.

Opracowany przeze mnie WYNIKOWY PLAN KSZTAŁCENIA Z WYCHOWANIA FIZYCZNEGO dla klasy IV, V, VI, został poszerzony o w/w innowację pedagogiczną, realizowaną w ramach 1 z 4 godzin wychowania fizycznego jako uzupełnienie do programu nauczania DKW 4014–159/99. Realizację innowacji rozpoczęłam w roku szkolnego 2004/2005.

CELE PROGRAMU:

1. Uatrakcyjnienie zajęć wychowania fizycznego.
2. Zaszczepienie w dzieciach potrzeby dbałości o własną sylwetkę.
3. Wskazanie sposobów poprawiania „tężyzny” fizycznej.
4. Wspomaganie harmonijnego rozwoju fizycznego uczniów.
5. Poprzez ruch, taniec, zaspokojenie naturalnej potrzeby ruchu.
6. Poznawanie tańców regionalnych, narodowych, towarzyskich.

METODY REALIZACJI

1. Metoda syntetyczna – nauczanie całościowe zestawów mniejszych elementów, motywów i wreszcie większych zestawów muzyczno-ruchowych.
2. Metoda analityczna – nauczanie pewnych określonych całości muzyczno-ruchowych fragmentarycznie, częściami. Po opanowaniu fragmentów, łączenie ich w większe zestawy ruchowe.
3. Metoda kompleksowa (mieszana) – w nauczaniu większych zestawów muzyczno-ruchowych dążenie do ich opanowania całościowego ze szczególnym uwzględnieniem mniejszych elementów. Nauczyciel przez wzorowy pokaz w zwolnionym tempie, powiązany z wyliczaniem rytmu, w jakim ruch przebiega i dokładnym objaśnieniem słownym lub uwagami słownymi korygującymi, powinien przekazać uczniom wyobrażenie koncepcji ruchu.

FORMY REALIZACJI, TREŚCI: Tematy zajęć zostały opracowane na 3 lata innowacji dla klasy IV, V, VI.

Poniżej zamieszczam tematy zajęć przewidziane na pierwszy rok innowacji.

**Klasa IV – rok pierwszy innowacji
(forma zabawowa)**

1. Zabawa ze śpiewem – 5 zabaw (np. „Karuzela”, „Nie chcę cię”) – **2 godz.**
2. Ćwiczenia muzyczno – ruchowe, gimnastyka przy muzyce. Poznawanie kroków tanecznych różnych tańców – **3 godz.**
3. Nauka piosenki gimnastycznej – **2 godz.**
4. Tańce regionalne oparte na kroku polkowym:
„Klepany” – **2 godz.**
„Rus – dwa” – **2 godz.**
5. Taniec pracy – taniec imitujący pracę kowala: „Kowal” – **2 godz.**
6. Taniec kaszubski: „Maruszka” – **2 godz.**
7. Tańce towarzyskie:
Rock – and – roll – **3 godz.**
Cha – cha – cha – **3 godz.**
8. Ćwiczenia z przyborami nietypowymi: szarfa, piórko, woreczek, laska gimnastyczna – **3 godz.**
9. Podział na grupy. Przygotowanie własnych układów tanecznych do wybranych utworów z możliwością wykorzystania poznanych kroków tanecznych – **3 godz.**
10. Godziny do dyspozycji nauczyciela – **2 godz.**
Razem: **29 godzin**

Poniżej zamieszczam wybrany scenariusz zajęć z pierwszego roku innowacji, tj. z klasy IV.

Temat: Taniec pracy – imitujący pracę kowala: „Kowal”. Ilość godzin: 2

W pierwotnej swojej wersji taniec ten zaliczono do obrzędowych. Był tańczony wiosną, podczas przygotowywania się kowala do ścięcia kani (kawki). Obrzęd ścinania kani był symbolem wypędzania zła, które gnieździło się w domostwach zimową porą. W toku przemian społecznych przekształcił się on w taniec pracy i obecnie zalicza się do tej grupy tańców – imitując prace kowala.

Kroki kowala oparte są na rytmie dwumiarowym, wyraźnie nawiązując do form inscenizacyjnych.

Krok 1 mieści się w 4 taktach melodii.

Takt 1 Na raz – podskokiem lewą nogą w przód, a prawą w tył, przejście do wykroku. Podobna jest praca rąk: lewą podać do przodu, prawą w tył, obie lekko zgięte w łokciach.

Na dwa – wytrzymanie.

Takt 2 Na raz – podskokiem zmiana nóg (prawa w przód, lewa w tył), równocześnie zmiana pozycji rąk.

Na dwa – wytrzymanie.

Takt 3 Na raz – układ rąk i nóg jak w taktie 1

Na dwa – układ rąk i nóg jak w taktie 2

Takt 4 Na raz – układ rąk i nóg jak w taktie 1

Na dwa – wytrzymanie.

Krok 2 – polkowy w obrocie (przez prawe ramię).

Krok 3 – „kucie” mieści się w 4 taktach melodii. Ciężar ciała na lekko ugiętej lewej nodze. Prawa noga prosta w kolanie wysunięta w tył skos. Tułów pochylony nad lewą nogą. Ręce splecione.

Takt 1 Na raz – splecionymi rękami imitacja uderzenia o kolano lewej nogi. Ruch powinien być zamasysty, znad głowy z prawej strony przeprowadzić ręce na kolano.

Na dwa – wytrzymanie.

Takt 2 Powtórzyć takt 1.

Takt 3 Na raz – uderzenie splecionymi rękami o kolano lewej nogi

Na dwa – uderzenie rękami jw.

Takt 4 Uderzenie rękami jw.

Na dwa – wytrzymanie.

Krok 4 – zabawowy – są to podskoki zmienne wykonane po dwa w każdym taktie melodii.

Ujęcia rąk:

1. Ręce podane równolegle. Stojąc naprzeciwko siebie w parze partner podtrzymuje dłonie partnerki.

2. Ujęcie rąk podstawowe: tancerz prawą ręką obejmuje zwróconą ku niemu tancerkę, lewą ręką podtrzymując jej prawą dłoń na wysokości wzroku partnerki. Dziewczyna lewą rękę kładzie na prawe ramię partnera.

3. Tzw. „haczyk” prawe ręce tańczących ugięte w łokciach splecione są ze sobą, lewe ręce uniesione w górę skos. W powtórcie melodii zmiana położenia rąk.

PRZYKŁADOWY OPIS TAŃCA

Liczba par: dowolna

16 taktów: Ustawienie par na obwodzie koła – w każdej parze tancerz zwrócony jest przodem do środka koła, a tancerka tyłem, ręce podane równolegle. Czterokrotnie powtórzyć krok 1. Takt 16 zakończyć ujęciem 2 rąk.

16 taktów: Krok zabawowy w ujęciu prawego „haczyka” w prawo i lewego „haczyka” w lewo. Wolne ręce uniesione w górę skos. Zmiana ujęcia rąk po ośmiu taktach melodii.

16 taktów: Krok 3 (kucie) powtórzyć czterokrotnie na obwodzie koła. Podczas gdy tancerz imituje pracę kowala, tancerka ochładza go poruszając rytmicznie przed nim fartuszkami, w rytmie jego pracy.

16 taktów: Tancerki wykonują podskokami zmiennymi w miejscu osiem obrotów za prawą ręką w prawo i osiem obrotów za lewą ręką w lewo (ręce w górę skos). W tym czasie partnerzy wykonują podskoki zmienne w prawo (osiem taktów) i w lewo (osiem taktów), poruszając się po zewnętrznym kole z rękami uniesionymi w bok.

16 taktów: Krok 3 (kucie) z tym, że partner wykonuje klęk na prawe kolano. Praca rąk taka jak w opisie. Tancerki wykonują ochładzanie fartuszkami jw.

16 taktów: Parami polka w obrocie w prawą stronę w 1 kierunku tańca. Partner rozpoczyna prawą nogą, partnerka lewą. Ujęcie rąk podstawowe.

16 taktów: Powtórzyć pierwszą część tańca.

16 taktów: 2T cztery podskoki zmienne – partnerki na zewnątrz koła, mijając swojego partnera prawym barkiem; partnerzy do środka koła. Tańczący poruszają się w przód, po promieniach koła.

2T: Cztery podskoki zmienne w tył do powrotu na swoje miejsca.

Takty 5 – 16: Powtórzyć trzykrotnie takty 1-4, zakończyć klękami partnera na prawe kolano. ♦

LITERATURA: 1. Kuźmińska O.: Aerobic. Taniec i gimnastyka. Warszawa: SiT 1985. 2. Młodzikowska M., Tukiendorf Cz.: Formy muzyczno-ruchowe w szkolnym wychowaniu fizycznym. Warszawa: AWF 1978 (skrypt). 3. Wiczysty M.: Tańczyć może każdy. Warszawa: PWM 1986. 4. Bednarzowa B., Młodzikowa M.: Tańce, rytm, muzyka. Warszawa: Wyd. Sport i Turystyka 1983. 5. Szot Z.: Ćwiczenia gimnastyczne z muzyką na zajęciach wf. Gdańsk: WAW 1984.

Wdrażanie systemu informacji oświatowej

Ustawa z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 49, poz. 463) oraz przepis wykonawczy – Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 16 grudnia 2004 r. (Dz. U. Nr 277, poz. 2746) – nakładają na placówki oświatowe, organy je prowadzące i rejestrujące, a także na administrację rządową obowiązek gromadzenia, przekazywania, weryfikowania danych i sporządzania – w formie elektronicznej i wydruków - zestawień zbiorczych. Tak pojęty system informacji oświatowej ma służyć „uzyskiwaniu danych niezbędnych do prowadzenia polityki edukacyjnej państwa, podnoszenia jakości i upowszechniania edukacji oraz do usprawniania finansowania zadań oświatowych” (Art. 1. przedmiotowej ustawy). Etapy i sposoby wdrożenia systemu informacji oświatowej były tematem konferencji, zorganizowanej 17 lutego 2005r. przez gdański CEN przy współpracy z firmą QNT Systemy Informatyczne. Uczestniczyli w niej przedstawiciele administracji samorządowej z wszystkich jednostek samorządu terytorialnego (gminnych i powiatowych) w województwie pomorskim, Urzędu Marszałkowskiego, Kuratorium Oświaty, nauczycielskich związków zawodowych oraz konsultanci ds. informacji oświatowej z obu placówek doskonalenia nauczycieli (tj. CEN w Gdańsku i ODN w Słupsku), w tym niżej podpisani.

Podczas Konferencji, której przewodniczył **Adam Krawiec** – dyrektor CEN w Gdańsku, przedstawiono istotne problemy z zakresu ekonomiki i organizacji oświaty.

Grażyna Kida – wicedyrektor Departamentu Ekonomicznego w MENiS – poinformowała, jakie są sposoby obliczania metryczek z subwencją oświatową oraz przedstawiła zasady korzystania i kryteria dzielenia rezerw celowych i rezerwy subwencji oświatowej. Odpowiedziała także na liczne zapytania, w tym te dotyczące przydziału środków: na stypendia dla uczniów, zakupu pracowni komputerowych, dofinansowania zakupu autobusów szkolnych, odpraw dla zwalnianych nauczycieli. Poseł **Franciszek Potulski**, poinformował o projekcie ustawy o Funduszu Edukacji Narodowej, narodowym funduszu stypendialnym oraz o środkach finansowych na inwestycje oświatowe w kontrakcie wojewódzkim.

Andrzej Urmański – główny specjalista w Departamencie Strategii Edukacyjnych i Funduszy Strukturalnych MENiS, przybliżając intencje ustawodawcze i oczekiwane pożytki z ustawy o systemie informacji oświatowej, szczegółowo omówił poszczególne jej artykuły. Wiele uwagi poświęcił praktycznym aspektom wdrażania ustawy i realizacji przedmiotowego rozporządzenia (program JAVA /JZSE 1.4.2/ z wykorzystaniem formatu XML do przechowywania danych; parametry jakim powinien odpowiadać sprzęt komputerowy). Wskazał na związki treściowo-prawne ustawy i rozporządzenia MENiS o bazach danych z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z 25 lutego 1999r. w sprawie podstawowych wymagań bezpieczeństwa systemów i sieci teleinformatycznych (Dz. U. Nr 18, poz. 162) oraz rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokonywania przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych jakim powinny odpowiadać urządzenia i systemy informatyczne służące do przetwarzania danych osobowych (Dz. U. Nr 100, poz. 1024). **Grażyna Westerska** – dyrektor Wydziału Kadr i Informacji Oświatowej Kuratorium Oświaty w Gdańsku – odpowiadała, wspólnie z Andrzejem Urmańskim, na szereg szczegółowych pytań dotyczących m. in. identyfikacji placówki i osób (REGON, PESEL), obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, sporządzania zestawień zbiorczych.

Mariusz Woźny – dyrektor Oddziału QNT Systemy Informatyczne w Białymstoku dokonał prezentacji założeń projektowych systemu Sqola, przystosowanych do obsługi baz danych. ♦

Dorota Iwanowicz i Jan Tyborczyk

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

Odbyło się w ODN...

Formy doskonalenia, które odbyły się w grudniu i styczniu:

- Warsztaty teatralne ABC Teatru Lalek – Teatr Lalki „Tęcza”.
- Idea integracji sensorycznej w oparciu o metodę Carla Orffa – Przedszkole Miejskie Nr 3 w Miastku.
- Konstruowanie planów wynikowych – Zespół Szkół Medycznych w Słupsku.
- Podnoszenie jakości pracy szkoły – Zespół Szkół w Potęgowie.
- Pomiar dydaktyczny I stopnia – Centrum Kształcenia Ustawicznego w Człuchowie.
- Uczyć czytać, ale jak? Skuteczne sposoby nauki czytania – ODN w Słupsku.
- Podnoszenie jakości pracy szkoły – Zespół Szkolno-Przedszkolny w Żelkowie.

W trakcie trwania:

- Kurs kwalifikacyjny „Oligofrenopedagogika” – ODN w Słupsku.
- Kurs kwalifikacyjny „Sztuka” – ODN Słupsk.
- Kurs kwalifikacyjny dla oświatowej kadry kierowniczej – ODN w Słupsku.
- Podstawy tańca towarzyskiego z elementami tańca modern i jazzu – Gimnazjum 2 – ODN w Słupsku.

W najbliższym czasie odbędą się:

- Komunikacja i zajęcia integrujące wychowawcę z klasą – Zespół Szkół w Czernsku.
- Idea integracji sensorycznej w oparciu o metodę Carla Orffa – ODN w Słupsku.
- Wyrównanie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci z trudnościami w uczeniu się – Gimnazjum Nr 3 Lębork.
- Organizacja i metody pracy korekcyjno-kompensacyjnej – ODN w Słupsku.

- Psychoterapia – ODN w Słupsku.
- Kurs kierowników wycieczek szkolnych – ODN w Słupsku.
- Kurs dla kandydatów na wychowawców placówek wypoczynku dla dzieci i młodzieży – ODN w Słupsku.
- Kurs instruktazowy dla kierowników placówek wypoczynku dla dzieci i młodzieży – ODN w Słupsku.
- Skuteczne sposoby przeciwdziałania agresji i przemocy w szkole – ODN w Słupsku. ✦

Ewa Misiewicz

*konsultant ds. doskonalenia nauczycieli
i dydaktyki sztuki*

Przygotowania do matury

DZIAŁANIA ODN W SŁUPSKU

Z inicjatywy Małgorzaty Kowalskiej – dyrektora ODN w Słupsku – podjęto, w celu wyjścia naprzeciw oczekiwaniom nauczycieli i wszystkich zainteresowanych, szereg działań:

1. Utworzono podstronę na stronie www.odn.slupsk.pl, na której zamieszczane są aktualne informacje związane z przygotowaniem do nowej matury.
2. Powołano pod przewodnictwem Bożeny Żuk Zespół ds. Nowej Matury. W jego skład weszli nauczyciele konsultanci różnych specjalności. W ramach podziału zadań i kompetencji pomiędzy członkami Zespołu uruchomiono w ODN w okresie ferii szkolnych m. in. Punkt konsultacyjny dla uczniów, nauczycieli i rodziców. Udzielano porad w zakresie: przygotowania się do ustnej matury – opracowania i prezentacji tematu; sporządzania bibliografii; kryteriów i zasad „punktowania” testów z matury próbnej. Dodatkowo stały Punkt konsultacyjny dla uczniów z różnych szkół średnich (prowadzi konsultant Jolanta Gierszewska w II LO w Słupsku).
3. Zorganizowano (8.01.05) Warsztaty dla 44 nauczycieli języka polskiego ze szkół średnich na terenie objętych działaniem ODN w Słupsku. W ramach warsztatów ćwiczone sprawdzanie i punktowanie zadań otwartych na pisemnej maturze próbnej.
4. Nawiązano bliższą współpracę z OKE w Gdańsku. Przedstawiciele OKE w Gdańsku prezentowali wybrane zagadnienia podczas spotkań: * w ODN w Słupsku – dla nauczycieli konsultantów, doradców metodycznych oraz pracowników poradni pedagogiczno-psychologicznych i bibliotek (Hanna Łęczycka); * w V LO w Słupsku – dla egzaminatorów matematyki i języka niemieckiego (dyrektor OKE – Irena Łąguna). ✦

J.T.

O diagnostyce edukacyjnej NA KONFERENCJI W KRAKOWIE

W dniach 20-22 września ubiegłego roku odbyła się w Krakowie X Konferencja z cyklu „Diagnostyka edukacyjna”, zorganizowana przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Krakowie przy współpracy Inspektoratu Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie. Tematem konferencji były „Standardy wymagań i normy testowe w diagnostyce edukacyjnej”.

Nie sposób nie docenić doniosłości tej problematyki – zwłaszcza gdy w obszarze wdrażania standardów edukacyjnych i oceniania zewnętrznego realizowane są kolejne istotne zadania:

- po raz pierwszy w bieżącym roku szkolnym przeprowadzone zostaną egzaminy maturalne we wszystkich 3-letnich szkołach ponadgimnazjalnych,
- trwają prace nad nową podstawą programową kształcenia ogólnego.

Mimo że od konferencji minęło blisko pół roku, warto zwrócić uwagę na główne problemy poruszane w jej trakcie, a w szczególności na niektóre wystąpienia. Poszczególne sesje koncentrowały się na następujących zagadnieniach:

- METODOLOGIA DIAGNOSTYKI EDUKACYJNEJ,
- W STRONĘ UCZNIŃ,
- STANDARDY I SKALE,
- OCENIANIE I KOMUNIKOWANIE OCENY.

Tendencje w rozwoju diagnostyki edukacyjnej

Wprowadzeniem do konferencji był referat Profesora Bolesława Niemieckiego „Założone i uzyskane, sprawdzające i różnicujące znaczenie treściowe egzaminacyjnej skali pomiarowej”. Zawierał on przegląd najważniejszych skal pomiarowych, stosowanych w egzaminach szkolnych i w badaniach osiągnięć uczniów. Intencją autora było pokazanie, jak zmienia się „pomiarowe podejście” w zakresie analizy wyników uzyskiwanych w tychże egzaminach i badaniach – od prostych skal procentowych oraz skal uwzględniających poziomy wymagań, stosowanych w pomiarze sprawdzającym, przez skale centylowe i normy standardowe (w tym skale staninowe), stosowane w pomiarze różnicującym, aż po najbardziej zaawansowaną matematycznie skalę teta, używaną w psychometrii.

Skala teta oparta jest na teorii wyniku zadania matematycznego – zgodnie z tą teorią skala ta pozwala na oszacowanie prawdopodobieństwa rozwiązania zadania o określonej trudności przez ucznia o danym poziomie osiągnięć. Przyjmuje się, że przy wielokrotnych próbach standaryzacyjnych poszczególnych zadań można określić, jak ono funkcjonuje (jest rozwiązywane, przyjmuje

pewne wartości), a oszacowanie osiągnięć określonego ucznia lub grupy uczniów jest niezależne od trudności zadania.

Poprzez przegląd rozwoju skal pomiarowych i ich zastosowań w badaniach różnicujących B. Niemierko wskazuje na najnowsze tendencje w badaniu osiągnięć uczniów – rozwój systemów egzaminacyjnych zmierza ku indywidualizacji pomiaru tychże osiągnięć, dostosowaniu sekwencji rozwiązywanych zadań testowych pod względem treści i długości do indywidualnych potrzeb uczniów. Przewiduje się dwa etapy rozwoju:

- pomiar ciągły – pozwala on na systematyczne i bez zakłóceń szacować dynamiczne zmiany w postępach uczniów;
- pomiar inteligentny – który nie tylko diagnozuje osiągnięcia, lecz także na podstawie takiej diagnozy buduje indywidualny program kształcenia (uczenia się).

Tak więc na bazie dotychczasowych teorii pomiaru sprawdzającego i różnicującego rozwijać się zaczyna teoria postępu, dla której postęp w osiągnięciach uczniów jest zmianą, ustalaną przez porównanie wyników pomiaru w dwóch wybranych momentach procesu uczenia się. Wynik wcześniejszy staje się układem odniesienia dla wyników pomiaru późniejszego.

Standardy edukacyjne a osiągnięcia uczniów

Pomimo różnorodności wystąpień podczas konferencji znaczna ich część koncentrowała się na dwóch ważnych problemach:

- porównywalności osiągnięć uczniów tej samej populacji w perspektywie czasowej z punktu widzenia postępu, jak i „wartości naddanej” wynikającej z przyrostu wiedzy i nabywanych umiejętności,
- porównywalności osiągnięć uczniów różnych populacji (różnych roczników) na podstawie wyników egzaminów zewnętrznych.

Analizując osiągnięcia uczniów w określonym czasie i w wybranym zakresie programowym – poprzez porównanie choćby wyników egzaminów na zakończenie poszczególnych etapów kształcenia – badamy wartość dodaną (naddaną), mówimy o przyroście wiedzy i umiejętności w obszarze wyznaczonym przez standardy edukacyjne, różne dla każdego etapu kształcenia.

Na konferencji zaprezentowano próby ujednoczenia standardów dla wszystkich etapów kształcenia historii (E. Chorąży), jak też dla kształcenia ogólnego w szkole podstawowej i gimnazjum (A. Dubiecka). Każdy ze standardów dla sprawdzianu po klasie VI (czytanie, pisanie, rozumowanie, korzystanie z informacji, wykorzystanie wiedzy w praktyce) może być rozbudowany bardziej szczegółowo dla egzaminu gimnazjalnego, z uwzględnieniem specyfiki kształcenia humanistycznego i matematyczno-przyrodniczego. Także jest to możliwe w przypadku egzaminu maturalnego – dla poszczególnych przedmiotów – gdzie sprawdzana wiedza

i umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych mogą być skategoryzowane wg obszarów wyznaczonych przez standardy podstawowego etapu kształcenia.

Natomiast porównywanie wyników egzaminów zewnętrznych dla różnych (pod względem roczników) populacji tylko pozornie jest niemożliwe. Propozycja celowego stosowania tzw. zadań kotwiczących (B.Niemierko) czyli sprawdzających te same umiejętności pozwala na takie porównania – bez względu na stopień trudności samych sprawdzianów. Zaprezentował to B. Niemierko na zajęciach pracowni ekwicytowej. Przez porównanie uzyskanych wyników dla tzw. zadań kotwiczących (testki) stwierdzono, że stopień opanowania pewnych wiadomości i umiejętności dwóch populacji jest zbliżony, mimo iż wyniki Sprawdzianu 2004 były niższe niż Sprawdzianu 2003. Na tego rodzaju porównania pozwala także dokładna analiza zadań testowych i badanych przez nich umiejętności w danym obszarze standardu (M.Szmigiel, M.Sobczak).

Ocenianie i komunikowanie ocen a osiągnięcia uczniów

Uczestnicy konferencji w swoich wystąpieniach zwracali uwagę na wykorzystanie wyników egzaminów zewnętrznych (B.Hankus, A.Stelmach) oraz egzaminów próbnych (B.Przychodzeń, M.Kutajczyk) do doskonalenia procesu kształcenia, na motywującą funkcję dobrze skonstruowanego komunikatu i interpretację wyników jako informację o pozytywnych osiągnięciach ucznia. Przyzwyczajamy się do obiektywizmu egzaminów zewnętrznych, ale też zdajemy sobie sprawę z subiektywnego spojrzenia na wewnątrzszkolne ocenianie – jednakże rzetelna analiza kryterialności oceniania zewnętrznego może sprzyjać doskonaleniu wewnątrzszkolnego systemu oceniania (M.Jagodzińska) tak, by można było mówić o zgodności wyników dwu rodzajów oceniania (D.Hyżak). W wielu wystąpieniach prezentowano wyniki badań związanych z samooceną dokonywaną przez ucznia (M.Sarnecka), z opiniowaniem uzyskanych ocen w aspekcie sprawiedliwości systemu (J.Paczkowski), jak też problematykę dotyczącą aspektów etycznych oceniania (M.Groenwald) oraz społecznych oczekiwań związanych z funkcjonowaniem systemu oceniania, jak też tworzeniem wymagań edukacyjnych (B.Żuk).

X Konferencja z cyklu "Diagnostyka edukacyjna" – jubileuszowa – była podsumowaniem wieloletnich zmagania z teorią pomiaru, konstrukcji testów osiągnięć szkolnych, które znalazły praktyczne zastosowanie w ocenianiu szkolnym, jak i w systemie egzaminów zewnętrznych. ✦

Jerzy Paczkowski

*konsultant ds. mierzenia jakości
i ewaluacji osiągnięć szkół i placówek oświatowych*

IX Ogólnopolskie Forum Nauczycieli Bibliotekarzy

Forum odbywało się w dniach 18-19.10.2004 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Marii Dąbrowskiej w Słupsku, w Zamku Książąt Pomorskich – MPŚ, w Szkole Podstawowej nr 5 w Słupsku. Ponadto w ramach wycieczki edukacyjnej uczestnicy poznali: miejsca czarowne w Słupsku, Swołowo – „Krainę w Kratę” oraz w Warcinie – osobliwości przyrodnicze, historię miejsca i formy pracy z czytelnikiem w Technikum Leśnym. Uczestnicy Forum zgłębiali temat: **Odkrywanie Pomorskiej Małej Ojczyzny w programie edukacji czytelniczej i medialnej współczesnej biblioteki szkolnej. Regionalizm w tworzeniu profilu pracy szkoły**

Uczestniczyli w nim nauczyciele bibliotekarzy oraz inni członkowie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i zaproszeni goście reprezentujący władze oświatowe, samorządowe, media. Listę uczestników oraz szczegółowy program Forum podano na stronie www.vulcan.edu.pl

Podczas Forum przedstawiono m. in. następujące zagadnienia: * Pomorze znane czy nieznanne w Polsce (Jolanta Nitkowska-Węglarz), * Współpraca SBP z nauczycielami bibliotekarzami w krzewieniu wiedzy o regionie (Teresa Gawlik), * O literaturze i pisarzach „słupskich”. Czy Polska nas zna? (Marianna Borawska), * Działania MBP, Biblioteki Głównej PAP i PBW w Słupsku w zakresie wspierania edukacji regionalnej (Elżbieta Wisławska, Maria Stolnicka, Jolanta Korzeniewska), * Formy pracy bibliotek szkolnych – w SP nr 2, SP nr 5 Gimnazjum nr 2 i w Zespole szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Słupsku (Renata Bukowska, Jolanta Wiśniewska i Anna Chabior; Krystyna Lewandowska, Anna Szranc). Ponadto uczestnicy Forum mieli możliwość obejrzenia inscenizacji baśni regionalnej (według opracowania Jolanty Nitkowskiej – Węglarz) przygotowanej przez uczniów SP nr 5 w Słupsku pod kierunkiem Jolanty Walewskiej. W MPŚ zwiedzili wystawę portretów Witkacego.

Założenia programowe oraz inne informacje o Forum zawiera „Powitanie”, które przytaczamy w wersji podanej przez inicjatorkę i główną organizatorkę tego spotkania Marię Pietrykę oraz Barbarę Grędecką. ✦

Redakcja

Witamy w Słupsku...

Zaszczyt zorganizowania IX Ogólnopolskiego Forum Nauczycieli-Bibliotekarzy – ponownie w Słupsku – zawdzięczamy inicjatorom I Forum Nauczycieli-Bibliotekarzy w Sulejówku – Barbarze Tomkiewicz i Wiesławie Papierskiej oraz wspierającemu te Serca i Dusze polskiego bibliotekarstwa szkolnego i wszystkich twórczych nauczycieli-bibliotekarzy – Redaktorowi Naczelnemu „Biblioteki w Szkole” Juliuszowi Wasilewskiemu.

Nie byłoby oczywiście bibliotekarskiego święta gdyby nie nasze pragnienie spotkania się z przyjaciółmi bibliotekarzami z całej Polski, by wiedzą o urodzie naszej Pomorskiej Małej Ojczyzny, a właściwie tej urody odkrywaniu – z gośćmi się podzielić. Nie byłoby IX Forum, gdyby nie wieloletnia, wypróbowana, oparta na solidnych podstawach współpraca wszystkich typów bibliotek. Słupskie biblioteki szkolne, które zwróciły na siebie uwagę 11 lat temu – przy organizacji II Forum – niekonwencjonalnymi, twórczymi metodami pracy z czytelnikiem, zyskując uznanie „bibliotekarskiej rodziny” z całej Polski, stale rozwijają swoją ofertę informacyjną, w której poczesne miejsca – od wielu lat – zajmuje właśnie zdobywanie i przekazywanie wiedzy o regionie. Tworząc program IX Forum starałyśmy się wzbudzić zainteresowanie gości tym bardziej, iż i przed nami – mieszkańcami Pomorza – odkrywa Ono wiele tajemnic.

Wszystkim słupskim bibliotekarzom przyczyniającym się do doskonalenia form i metod pracy w zakresie regionalnej edukacji czytelniczej, pragniemy podziękować za twórczy wysiłek, za tworzenie interesujących koncepcji, wyobraźnię i pomysłowość w ich realizowaniu.

Bez zakorzenia w ziemi przodków, bez miłości do jej naturalnego krajobrazu i szacunku wobec jej dziedzictwa cywilizacyjno-kulturowego, nie zdołamy wychować obywatela nowoczesnej Polski i Europy. Kształcenie w uczniach poczucia tożsamości lokalnej spoczywa także w naszych – bibliotekarskich – rękach.

Słupskie biblioteki: Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Pedagogicznej, Miejska Biblioteka Publiczna i Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, od dawna zajmują się gromadzeniem regionalistów, wzbogaceniem i krzewieniem wiedzy o regionie, promocją naszych poetów i pisarzy, organizowaniem spotkań autorskich z wybitnymi przedstawicielami polskiego świata kultury – podczas słynnej Słupskiej Wiosny Literackiej, stworzonej przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką oraz promowaniem młodych talentów literackich z całej Polski w ramach już 21 edycji Ogólnopolskiego Konkursu Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej organizowanego przez Gimnazjum Nr 2 w Słupsku.

Przybyliście Państwo ze swoich Małych Ojczyzn. Pragniemy, byście rozgościli się dobrze w naszej.

By nasz – stale odkrywany – magiczny Słupsk, choć odrobinę Państwa zauroczył, by odkryty przez Jolę Nitkowską-Węglarz – Słupski Niedźwiadek Szczęścia – szczęśliwie oprowadził po miejscach czarownych, do których także należą słupskie biblioteki – uczelniane, publiczne, pedagogiczne i szkolne.

Witamy w Słupsku, nazywanym w dwudziestolecie międzywojennym „Małym Paryżem” i zapraszamy do odkrywania ziemi słupskiej – dzisiaj i latem, kiedy nasz region odsłania przez turystami pełnię jeszcze nieodkrytej i tajemniczej urody. I kiedy nie będziecie Państwo aż tak doszczętnie zapłakani deszczem. ♦

Maria Pietryka i Barbara Grędecka

Organizatorami IX Ogólnopolskiego Forum Nauczycieli Bibliotekarzy byli:

Prezydent Miasta Słupska – Maciej Kobyliński
Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich
Rada Główna w Warszawie
Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Słupsku
Gimnazjum nr 2 w Słupsku
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Oddział w Słupsku

Działania organizatorów wspierali:

Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej – Tadeusz Matyjaszek
Dyrektor Muzeum Pomorza Środkowego – Mieczysław Jaroszewicz
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku
Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku
Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 5 w Słupsku – Krystyna Lewandowska

Opracowanie Programu Forum

Maria Pietryka – doradca metodyczny nauczycieli-bibliotekarzy, Barbara Grędecka – dyrektor Miejskiego Ośrodka Doradztwa Metodycznego

Prowadzenie Forum – Maria Pietryka**Biuro Organizacyjne IX Forum:**

Maria Pietryka
Barbara Grędecka
Jolanta Wiśniewska – dyrektor Gimnazjum nr 2
Krystyna Lewandowska – dyrektor SP 5
Piotr Mańka – dyrektor Zespołu Szkół Leśnych i Ogólnokształcących w Warcinie
Anna Chabior
Anna Kabatek
Nelly Kobytecka
Jolanta Korzeniewska
Krystyna Łabędzka
Ewa Machalińska
Elżbieta Pliszka
Anna Szranc
Beata Szybakowska
Aleksandra Strozińska
Monika Świerk

Jak nauczyciele postrzegają niezależność sytuacji egzaminacyjnej?

OPINIE UCZESTNIKÓW SZKOLEŃ W ZAKRESIE ORGANIZACJI SPRAWDZIANU I EGZAMINU GIMNAZJALNEGO

Na przełomie 2003 i 2004 r. w województwach kujawsko-pomorskim i pomorskim odbył się cykl szkoleń w zakresie organizacji sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego. Organizatorem szkoleń była OKE w Gdańsku. Uczestniczyło w nich 1689 nauczycieli zgłoszonych przez dyrektorów szkół podstawowych i gimnazjów. Na koniec szkolenia uczestnicy wykonali zadanie warsztatowe, którego skróconą treść przedstawiamy poniżej.

ZADANIE WARSZTATOWE

W Gimnazjum nr 2 usytuowanym na terenie Gminy X uczniowie uzyskali znacznie niższe wyniki z egzaminu niż ich rówieśnicy z pozostałych szkół. Dyrektor tego gimnazjum zorganizował radę pedagogiczną poświęconą analizie wyników egzaminu. Wywiązała się dyskusja dotycząca przygotowania uczniów do egzaminu i prawidłowości jego przebiegu.

Zdiagnozujmy warunki uczenia się naszych uczniów - zaproponował pedagog szkolny.

Dobrze byłoby, aby w naszej szkole nauczyciele przedmiotów wchodzących w zakres egzaminu gimnazjalnego dostosowali wymagania edukacyjne do wymagań egzaminacyjnych - stwierdził matematyk, będący egzaminatorem OKE.

Niech OKE dostosuje instrukcje do specyfiki naszej szkoły - powiedział jeden z członków ZN.

Dokonajmy szczegółowej analizy jakości nauczania w zespołach przedmiotowych - zaproponowała z-ca dyrektora szkoły.

Niech „Gmina” przydzieli naszej szkole dodatkowe środki na zajęcia wyrównawcze dla uczniów i kursy doskonalące dla nauczycieli, a zwłaszcza podwyższy nam dodatek motywacyjny - zaproponował lider WDN.

Zastanówmy się, czy zrobiliśmy wszystko, żeby dobrze przygotować naszych uczniów do egzaminu - stwierdził wychowawca klasy III b.

Zastanówmy się, czy w naszej szkole dobrze zorganizowaliśmy egzamin i czy nic nie zakłócało pracy uczniów - zakończył dyskusję dyrektor szkoły.

Zadaniem uczestników szkolenia było ustosunkowanie się do wypowiedzi dyskutantów i uzasadnienie swojego zdania. Jeśli uczestnik zgadzał się z wypowiedzią w pełni, stawiał obok wypowiedzi znak „+”, jeśli tylko w części - znak „0”, a jeśli wcale się nie zgadzał - znak „-”.

Uczestnicy szkoleń rzetelnie i z dużym zaangażowaniem wykonali zadanie. W zdecydowanej większości argumentowali wybór odpowiedzi. Łącznie

wypełnione arkusze z zadaniem przekazało 1668 osób (98,8%). Szczegółowej analizie poddano 420 arkuszy (około 25%). Przedstawiamy procentowe rozkłady znaków przyporządkowywanych wybranym wypowiedziom i przytaczamy przykłady argumentacji (napisano je kursywą, a wypowiedzi pochodzące od różnych nauczycieli rozdzielono średnikami).

Zdiagnozujmy warunki uczenia się naszych uczniów.

O diagnozę warunków uczenia się uczniów wnioskowałoby 56,7% uczestników szkolenia. Najczęściej tak uzasadniano: *Warunki uczenia się naszych uczniów mają wpływ na osiągnięte wyniki końcowe, szukajmy przyczyn słabych wyników; Należy przeprowadzić diagnozę warunków uczenia się: warunki społeczne, dysfunkcje, środowiska, w jakich uczniowie funkcjonują; Diagnoza pozwoli na podniesienie wyników egzaminu w przyszłym roku; Przyda się wiedza o problemach uczniów. Może da się coś zmienić. Proponowano, żeby: Przeprowadzić badania ankietowe wśród uczniów, opracować wnioski i podjąć działania, np. wydłużyć czas pracy świetlicy, prowadzić konsultacje dla uczniów słabych.*

23,9% pytanym osób tylko w części poparło wniosek pierwszego dyskutanta, ponieważ: *Warunki, w jakich uczą się uczniowie nie muszą wpływać na wyniki nauczania; Podczas egzaminu zapewniliśmy naszym uczniom odpowiednie i jednolite warunki.*

Całkowicie z propozycją pedagoga nie zgodziło się 18,8% nauczycieli. Sądziли oni, iż nie ma podstaw do takiej diagnozy, argumentując to: *Myszę, że warunki nauczania mają wpływ, jednak nie tylko; Nie widzę związku z wynikami egzaminu. Niektórzy podkreślali: Zdecydowanie sprzeciwiam się rankingowaniu szkół na podstawie wyników egzaminu.*

Dobrze byłoby, aby w naszej szkole nauczyciele przedmiotów wchodzących w zakres egzaminu gimnazjalnego dostosowali wymagania edukacyjne do wymagań egzaminacyjnych.

Z wypowiedzią matematyka - egzaminatora OKE całkowicie zgodziło się 60,2% uczestników szkolenia. Argumentacja brzmiała najczęściej następująco: *Trudno jest pisać uczniom na tematy, które nie były poruszane na lekcjach; Wymagania przedmiotowe muszą być takie same, jak wymagania egzaminacyjne; Celem nauczania jest również sukces egzaminacyjny. Niektórzy dodali: Można w miarę możliwości częściej wykorzystywać zadania występujące w testach egzaminacyjnych z zakresu danego przedmiotu i omawiać sposoby ich rozwiązywania, ale nie pracować z nastawieniem tylko na egzamin.*

21,0% nauczycieli rozwiązujących zadanie warsztatowe uznało częściową rację tej wypowiedzi, uzasadniając to w ten sposób: *Egzamin jest tylko jednym z mierników osiągnięć, obowiązuje nas podstawa programowa; Wskazana byłaby ewaluacja WSO i PSO (Przedmiotowy System Oceniania) z uwzględnieniem standardów wymagań egzaminacyjnych.*

Natomiast całkowicie nie zgodziło się ze stwierdzeniem nauczyciela matematyki 18,1% uczestników szkolenia, którzy wskazywali z kolei, iż podstawa programowa jest ważniejsza niż wymagania egzaminacyjne, bo: *Na podstawie programowej bazują wymagania egzaminacyjne.*

Niech OKE dostosuje instrukcje do specyfiki naszej szkoły.

Z powyższą wypowiedzią zgodziło się tylko 3,6% uczestników szkolenia. Wskazali oni potrzebę zróżnicowania wymagań wobec dzieci wiejskich i miejskich: *Bardzo ważna jest specyfika otoczenia, dzieci wiejskie wiedzą więcej na niektóre tematy niż miejskie i odwrotnie - ma tutaj duży wpływ otoczenie, obycie itd.; Należy wyrównać szanse w szkole ze względu na środowisko.*

Częściowo z wnioskowaniem o dostosowanie instrukcji do specyfiki danej szkoły zgodziło się 3,6% osób. Zauważali oni, że: *Egzamin dotyczy wszystkich szkół, nie powinien uwzględniać specyfiki tylko jednej szkoły.*

Natomiast znaczna większość nauczycieli (92,8%) zdecydowanie nie zgodziło się z sugestią członka ZN, gdyż: *Egzamin jest taki sam dla wszystkich szkół, a tym samym wszystkich obowiązuje ta sama instrukcja; Jest to egzamin zewnętrzny i jego wynik ma być obiektywny.*

Dokonajmy szczegółowej analizy jakości nauczania w zespołach przedmiotowych.

90,7% nauczycieli zadeklarowało dokonanie szczegółowej analizy jakości nauczania w zespołach przedmiotowych. Uzasadniano to w następujący sposób: *Wskazane, by podjąć kroki służące lepszej pracy dydaktycznej na lekcjach, zachęcać nauczycieli do dzielenia się swoją wiedzą i doświadczeniem z innymi; Należy przeprowadzić analizę wyników nauczania. Dzięki analizie możemy ukierunkować dalszą pracę.*

Częściowo z propozycją z-cy dyrektora zgodziło się 4,3% osób. Ich wątpliwości dotyczyły m.in. wpływu faktu przeprowadzenia analizy jakości nauczania na wyniki uczniów uzyskane na sprawdzianie/egzaminie: *Dokonajmy, ale czy to podniesie poziom wyników?*

Natomiast 4,3% osób w ogóle nie uznało zasadności dokonania takiej analizy. Wskazywano przede wszystkim:

kim: Dokonanie takiej analizy jest bezzasadne, gdyż problem nie dotyczy jakości nauczania przedmiotów; Dyrektor ocenia jakość (na przykład na hospitacjach).

Niech „Gmina” przydzieli naszej szkole dodatkowe środki na zajęcia wyrównawcze dla uczniów i kursy doskonalące dla nauczycieli, a zwłaszcza podwyższy nam dodatek motywacyjny.

Zdaniem 23,8% uczestników szkolenia, organ prowadzący powinien przydzielić szkole środki na zajęcia wyrównawcze i kursy doskonalące oraz podwyższyć dodatki motywacyjne. Argumentowano to najczęściej: *Gmina powinna przydzielić środki na zajęcia wyrównawcze celem podniesienia poziomu wyników uczniów. Więcej uczniów uczestniczyłoby w tych zajęciach. Niektórzy nauczyciele też częściowo korzystaliby z dofinansowania celem doskonalenia się.*

Z wypowiedzią lidera WDN częściowo zgodziło się 54,0% pytanym. Przykładowe sugestie: *Podniesienie kwalifikacji kadry oraz praca z uczniami z trudnościami w nauce podniesie zapewne wynik sprawdzianu; Dodatkowe środki (zwłaszcza na kursy doskonalące) byłyby mile widziane.*

Brak zgody z postulatami lidera wyraziło 20,6% nauczycieli. Uważali oni, że: *Nauczyciel ma obowiązek przygotować do egzaminu wszystkich uczniów; Jeżeli szkole zależy na wysokich wynikach to robi to bezinteresownie.*

1,6% osób nie podzieliło się swoim zdaniem na temat omawianej wypowiedzi.

Zastanówmy się, czy zrobiliśmy wszystko, żeby dobrze przygotować naszych uczniów do egzaminu.

W zdecydowanej większości uczestnicy szkolenia (93,6%) zgodzili się z powyższym stwierdzeniem. Podkreślali: *Nauczyciele muszą dokonywać analizy własnej pracy. Pozwala to na podniesienie jej jakości; Każdy nauczyciel powinien dokonać takiej samooceny; Wyniki egzaminu zależą od stopnia przygotowania uczniów i oswajania ich z formą testu; Powinniśmy przeanalizować naszą pracę, aby uchronić się przed błędami; Refleksja i wnioski są konieczne. Niektórzy dodawali: Należało podjąć – być może – decyzję o przystąpieniu do egzaminu próbnego, który mógłby wskazać poziom przygotowania uczniów do egzaminu właściwego; Być może wyniki egzaminu zależały od błędów technicznych, np. nieprawidłowego zaznaczenia odpowiedzi.*

Częściową zasadność stwierdzenia wychowawcy uznało 5,7% nauczycieli. Wątpliwości dotyczyły głównie tego, iż nie wystarczy analiza swojej pracy do poprawy wyników uczniów. Uzasadniano więc: *Indywidualna*

ocena pracy, ale to nie wszystko. Jeżeli nasze wyniki były słabe, to gdzieś musieliśmy popełnić błędy; Sądzę, że ponosimy również odpowiedzialność za wyniki; Należy o tym myśleć dużo wcześniej.

Natomiast całkowicie z tym zdaniem nie zgodziło się 0,7% pytanych, nie uzasadnili jednak swojego sprzeciwu.

Zastanówmy się, czy w naszej szkole dobrze zorganizowaliśmy egzamin i czy nic nie zakłócało pracy uczniów.

Konieczność zastanowienia się nad organizacją egzaminu i prawidłowością jego przebiegu w szkole widziało 95,2% rozwiązujących zadanie. Najczęściej uzasadniano: *Należy upewnić się, czy egzamin przebiegał zgodnie z wytycznymi OKE i, czy nauczyciele byli odpowiednio przeszkoleni oraz dobrze przygotowani; Należy raz jeszcze przeanalizować Instrukcję, aby stwierdzić, czy wszystkie punkty były respektowane. Zauważano również, że: Konieczne jest bardzo dokładne zapoznanie członków SZE z instrukcją przebiegu egzaminu; Wcześniejsze przygotowanie uczniów do sprawdzianu od strony psychologicznej może mieć wpływ na pracę i wynik ucznia, dlatego należy uczyć dziecko pozytywnego myślenia o sukcesie.*

3,2% nauczycieli częściowo zgadzało się, że należałoby przeprowadzić analizę organizacji i przebiegu egzaminu. Zastanawiano się jednakże: *Czy ewentualne zakłócenia, aż tak mogły wpłynąć na wyniki egzaminu? Nie było mowy, że w tym gimnazjum były jakieś zakłócenia.*

1,6% uczestników szkolenia nie poparło wniosku dyrektora, ponieważ organizację egzaminu i ewentualne zakłócenia obserwuje się w trakcie jego przebiegu. Pisali m.in.: *Brak zastrzeżeń ze strony rodziców i OKE świadczy o prawidłowym przebiegu egzaminu.*

Podsumowanie

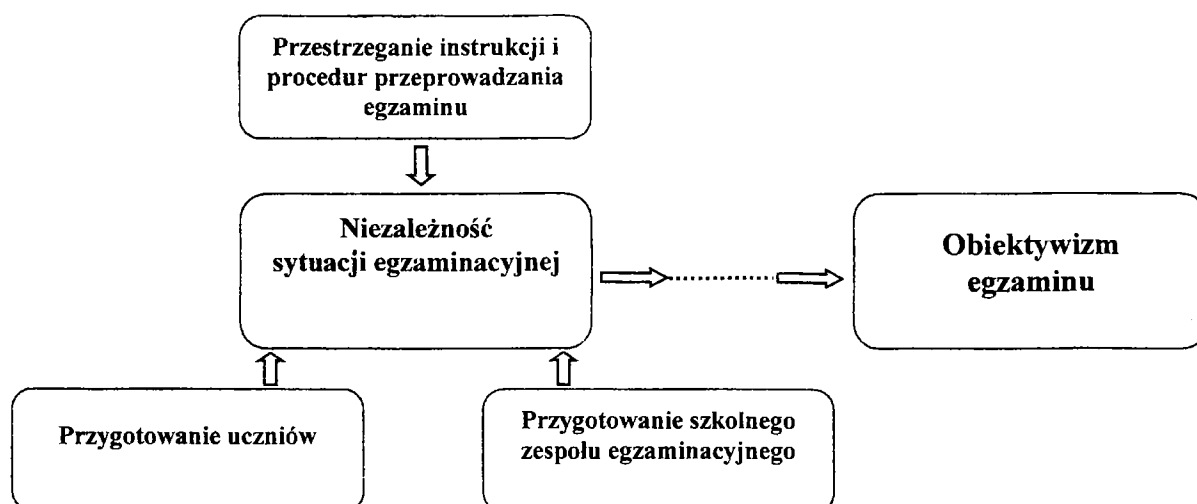
Upłynęło pięć lat od wprowadzenia reformy systemu edukacji, a ponad dwa lata od przeprowadzenia pierwszych egzaminów zewnętrznych. Na podstawie przedstawionych wyników zadania warsztatowego można stwierdzić, że nauczyciele są świadomi własnej odpowiedzialności za stopień opanowania umiejętności przez uczniów. Podawane przez nich argumenty wskazują na zrozumienie wagi prawidłowego przebiegu sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego, a w szczególności uwarunkowań niezależności sytuacji egzaminacyjnej. Uwarunkowania te (w opinii uczestników szkoleń) przedstawia poniższy rysunek.

Niezależność sytuacji egzaminacyjnej jest pierwszym ogniwem w hierarchii niezbędnych właściwości egzaminu, a ostatnim (najwyższym) – jego obiektywizm.

Prezentowane wyniki zadania warsztatowego dla uczestników szkoleń w zakresie organizacji sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego mogą posłużyć nauczycielom podczas planowania działań zmierzających do dobrego przygotowania uczniów do egzaminów zewnętrznych. ♦

*Teresa Kutajczyk i Barbara Przychodzeń
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
Wydział Badań i Analiz*

Uwarunkowania niezależności sytuacji egzaminacyjnej w opinii nauczycieli

Dylematy egzaminatora

W określonych warunkach to, co jest zaletą, może stać się wadą. Zaletą są na pewno dyspozycje do twórczości. Egzaminatorowi mogą one jednak przeszkadzać w sprawnym i na zadowalającym (wewnętrzne) poziomie, wykonaniu swojej pracy. Istotą pracy egzaminatora „zewnętrznego” jest także stosowanie tych samych kryteriów oceniania, by punkty za rozwiązanie zadań testowych uzyskane przez różnych uczniów umieścić na skali wymagań (standardów) egzaminacyjnych. Jest to stosunkowo proste w przypadku tzw. zadań zamkniętych. Rolę egzaminatora z powodzeniem pełną wtedy odpowiednie czytniki komputerowe

Trudności pojawiają się przy zadaniach otwartych. *Im szerszy jest zakres zadania, tym bardziej zróżnicowane odpowiedzi, tym trudniejsze sprawdzanie i ocenianie (... Najlepszym ocenającym jest tu człowiek, specjalista potrafiący znajdować w odpowiedziach uczniów realizację umiejętności sformułowanych w wymaganiach egzaminacyjnych i konkretyzowanych w kryteriach oceniania – stwierdza Wojciech Małecki (Egzaminator egzaminów zewnętrznych: hobby czy profesja?).* Twórczości egzaminatora nie należy zatem rozumieć dosłownie, gdyż niczego on w fazie sprawdzania odpowiedzi (wypowiedzi) ucznia, poza oceną wyrażoną w przyznanych punktach, nie tworzy.

Twórczość egzaminatora zewnętrznego wyraża się, paradoksalnie, w odtwórczości. Powinien on posiadać, raczej rzadkie, zdolności odtwarzania, odkrywania. Z wytworu ucznia, którym jest jego wypowiedź sformułowana w związku z zadaniem (pytaniem) zawartym w teście, ma on wydobyć i uznać lub nie, odpowiedź przewidzianą przez model (kryterium), którym się, tak jak i inni egzaminatorzy obowiązkowo posługuje. Pojawiające się wątpliwości powinien on konsultować z zespołem egzaminatorów lub przynajmniej z przewodniczącym takiego zespołu. Przewiduje się także możliwość konsultacji z właściwą terytorialnie Okręgową Komisją Egzaminacyjną, która test poddała wcześniejszej standaryzacji. Egzaminator, w takich przypadkach uwzględniać powinien (musi?) opinie innych egzaminatorów, którzy, być może, kierują się

niewielkimi racjami lub trochę inaczej stosują te same kryteria. Z drugiej strony takie konsultacje prowadzą do zidentyfikowania trudności, czyli do określenia tzw. punktów krytycznych systemu egzaminacyjnego, a następnie udoskonalenia zarówno zadań, jak i kryteriów ich oceniania, a nawet do zmodyfikowania programu szkoleń dla egzaminatorów. Dodam, że w ramach takich szkoleń powinno być miejsce na ćwiczenia w zakresie odtwarzania, odnajdywania w wytworze ucznia (w jego pisemnej dłuższej wypowiedzi) ogólniejszej koncepcji, zamysłu, intencji. Rezultat pozytywny takich ćwiczeń zależy od osobowych cech egzaminatora, w tym od jego zdolności do koncentracji uwagi i umiejętności rozumienia.

Wydaje się, że zakres ewentualnej twórczości egzaminatora wyznaczają właśnie te dwa kluczowe pojęcia: skupienie i rozumienie. Są one zarazem warunkami koniecznymi zaistnienia wewnętrznego dialogu – komunikacji prowadzonej przez egzaminatora z uczniem. Istotą tego dialogu jest formułowanie wniosków – ocen na podstawie szeroko pojętej jakości wytworu ucznia – sposobu wykonania przez niego zadania. Skupienie łączy się z dociekliwością poznawczą, rozumienie z procesem myślowym, polegającym na ogarnianiu całości ocenianej (sprawdzanej i punktowanej) wypowiedzi, a następnie wiązaniu jej ze swoją wiedzą i doświadczeniem – nie tylko tym pedagogicznym, ale również życiowym. Sprawdza bowiem, ocenia i stosuje narzędzia oceniania, konkretny nauczyciel – egzaminator. W sposobie, w jaki uczeń wykonał zadanie egzaminacyjne, znalazły, w pewnym stopniu, swoje odbicie jego nawyki myślowe i językowe, wiedza, wartościowanie, upodobania, szerzej – cała dotychczasowa jego edukacja. Świadomość tego, jak sędzę, nie sprzyja sprawności (szybkości) oceniania. Przeciwnie łączy się z koniecznością refleksji, potrzebą dyskusji, czyli z tym, co mieści się już w sferze ewaluacji i projekcji, a więc także twórczości, ale raczej zbiorowej i skierowanej ku przyszłym celom. Opracowując harmonogram sprawdzania – punktowania testów uwzględnić należy pewną rezerwę czasową, co pozwoli na kilkakrotne czytanie dłuższych wypowiedzi egzaminowanego. ♦

Jan Tyborczyk

konsultant ds. informacji pedagogicznej
i wydawnictw w ODN w Słupsku

Konstrukcja socjologicznych narzędzi badawczych - ankieta

SCENARIUSZ SZKOLENIOWEJ RADY PEDAGOGICZNEJ

CELE SZKOLENIA:

1. Poszerzenie wiadomości nauczycieli na temat badań socjologicznych.
2. Zapoznanie z metodami badań socjologicznych.
3. Zwrócenie uwagi na popełniane błędy przy tworzeniu ankiet.
4. Przedstawienie literatury służącej do pogłębiania wiedzy.
5. Zachęcenie oraz zaproponowanie tematyki do dalszych szkoleń.

POMOCE:

1. Foliogramy wykonane we własnym zakresie.
2. Zbiór prawidłowych i nieprawidłowych pytań, występujących w ankietach wg własnego opracowania.
3. Wykaz literatury.

METODA SZKOLENIA: wykład połączony z dyskusją.

FORMA PRACY: Praca zbiorowa, przewiduje się udzielenie odpowiedzi na zadawane pytania.

Przebieg szkolenia:

1. Część wstępna:

- a) Funkcje badań:
 - naukowa: przyczynia się do rozwoju nauki,
 - obywatelska: podniesienie świadomości społecznej obywateli,
 - praktyczna: przyczynia się o zmian, poprawy istniejących stanów rzeczywistych.
- b) Przedstawienie celów badań socjologicznych:
 - diagnostyczny, polegający na opisie – jak jest oraz polegający na wyjaśnieniu – dlaczego tak jest;
 - terapeutyczny – co zrobić? Co zmienić?
 - kontrolny – co się zmieniło?
 - prognostyczny – co będzie?
- c) Źródła w badaniach socjologicznych:

Źródłem w badaniach socjologicznych nazywamy wszelkie dane i informacje umożliwiające formułowanie uzasadnionych wniosków o rzeczywistości społecznej.

 - A. Źródła pierwotne – są to źródła wytworzone przez badacza. Materiały uzyskane w wyniku zastosowania różnych technik badań społecznych, tzn. rejestracje, zapisy obserwacji, wywiady, ankiety itp.
 - B. Źródła wtórne – są to źródła zastane przez badacza. Badacz nie musi informacji tworzyć, badania polegają na opracowaniu istniejących danych, w tym celu można wykorzystać informacje znajdujące się w dzien-

niku lekcyjnym, w arkuszu ocen, protokołach, informacjach prasowych, rocznikach statystycznych itp.

d) Metody w badaniach socjologicznych:

- wywiad
- obserwacje
- ankieta
- test socjometryczny

2. Część główna

Etapy procesu badawczego:

- a) Sformułowanie tematu badań oraz szczegółowej problematyki badawczej. Przykładowe tematy:
 - Satisfakcja z pracy nauczycieli.
 - Efektywność wdrożenia nowych metod pracy w nauczaniu poszczególnych przedmiotów.
 - Komunikacja między dyrekcją a nauczycielami, między nauczycielami a uczniami.
 - Relacja szkoły ze środowiskiem zewnętrznym
 - Przemoc w szkole z perspektywy nauczyciela, ucznia i rodzica.
- b) Problematyka tematu:
 - Badacz powinien stworzyć listę pytań, na które chce uzyskać odpowiedzi. Zadaje je sam sobie, im więcej ich będzie, tym bogatszy powstanie materiał do późniejszej analizy (w ramach rozsądku). Badacz musi wiedzieć, co chce badać.
- c) Analiza terminologiczna (jest to proces zdefiniowania pojęć, którymi się posługujemy). Terminologia musi być jasna i zrozumiała dla każdego respondenta, język powinien być dostosowany do osób badanych, np.:
 - Jak Państwo oceniacie WSO? – rodzice mogą nie wiedzieć, czym jest WSO.
 - Czy Państwo jesteście za reprivatyzacją? – okazuje się, że tylko 40% ludzi wie, czym jest reprivatyzacja.
 - Jak państwo oceniacie popyt i podaż w sklepiku szkolnym? – okazuje się, że tylko 30% ludzi rozróżnia te pojęcia. Czasami polonista może zakwestionować język ankiety, ale wskazany jest język potoczny (w granicach rozsądku i bez grypsów).
- d) Określenie populacji i próby.

Pojęcia:

Populacja – zbiorowość w stosunku, do której mają się odnosić wnioski z badań (rodzice, uczniowie, klasa, nauczyciele itp.)

Próba – jest to miniatura populacji, odzwierciedlenie jej, próba musi być reprezentatywna, badania robimy na próbie, a wnioski będą dotyczyć populacji.
- e) Wybór metody badawczej (jak wyżej) np. wywiad, obserwacja, ankieta, test socjometryczny.
- f) Konstrukcja narzędzi badawczych. W przypadku szkoły najczęściej będzie to ankieta, czyli badacz powinien opracować odpowiednią ankietę.

Pytanie rozstrzygnięcia:

▪ o fakty:

Czy był Pan(i) na ostatniej wywiadówce, która odbyła się 20 września 2004 r.? (pytanie dobre)

1. tak 2. nie

▪ o opinie

Czy jest Pan(i) za wprowadzeniem dodatkowego, – tj. drugiego języka obcego do programu nauczania w klasie VI? (pytanie dobre)

1. tak 2. nie

ewentualnie – wersja II

1. tak 3. trudno powiedzieć
2. nie

Pytanie z alternatywą wieloczonową – komunikatywne
(można podać więcej niż 1 odpowiedź)

Na jakie zajęcia pozalekcyjne chciałbyś uczęszczać? (powinna być 10 (wolna) pozycja)

1. zajęcia sportowe – piłka nożna
2. zajęcia sportowe – siatkówka
3. zajęcia sportowe – koszykówka
4. kółko fotograficzne
5. kółko teatralne
6. kółko plastyczne
7. harcerstwo
8. zespół muzyczny
9. chór
10.

Pytanie z alternatywą wieloczonową – dysjunktywne (tylko 1 odpowiedź)

Jaki przedmiot lubisz najbardziej – wskaż tylko jeden. ten, który lubisz najbardziej? powinna być 8 (wolna) pozycja

1. j. polski 5. fizyka
2. j. angielski 6. chemia
3. historia 7. biologia
4. matematyka 8.

Pytanie z uszeregowaną listą odpowiedzi:

Czy lubisz chodzić do szkoły? (pytanie dobre)

1. zdecydowanie tak 5. raczej nie
2. tak 6. nie
3. raczej tak 7. zdecydowanie nie
4. trudno powiedzieć

Posługując się skalą ocen szkolnych, jak ocenilibyś sposób prowadzenia lekcji z wychowania fizycznego? (pytanie nie wskazane dla uczniów, uczeń często nie jest w stanie wystawić obiektywnej oceny)

1. niedostatecznie 4. dobrze
2. miernie 5. bardzo dobrze
3. dostatecznie 6. celująco

Pytania filtrujące – reguły przejścia:

1. Czy zna Pan(i) nazwisko wychowawcy klasy, do której uczęszcza Pana(i) dziecko ?

1. tak 2. nie – pomiń pyt 2

2. Jak nazywa się wychowawca klasy, do której uczęszcza Pana(i) dziecko?.....

3. Czy był Pan(i) obecny na ostatniej wywiadówce w szkole, do której uczęszcza Pana(i) dziecko, która odbyła się we wrześniu 2004r.?

1. tak 2. nie – pomiń pyt 4-5 i przejdź do 6

4. Czy wywiadówka ta rozpoczęła się punktualnie?

1. tak 2. nie

5. Czy wychowawca klasy rozdał, obecnym na wywiadówce rodzicom, tygodniowy plan zajęć oraz terminy pełnionych dyżurów?

1. tak 2. nie

6. Czy zna Pan(i) nazwisko dyrektora szkoły?

1. tak 2. nie

Pytanie tabelaryczne

Bardzo dobre pytanie dla nauczycieli, dla rodziców nie najlepsze, ponieważ występują oceny, nie wskazane pytania oznaczone X ✦

Jak ocenia Pan(i) szkole X pod względem:						
	Celująco	Bardzo dobrze	Dobrze	Dostatecznie	Miernie	Niedost.
Wyposażenie w pomoce naukowe X	6	5	4	3	2	1
Czystość i warunki sanitarne	6	5	4	3	2	1
Oferta zajęć pozalekcyjnych	6	5	4	3	2	1
Kompetencje zatrudnionych nauczycieli X	6	5	4	3	2	1
Organizacja spotkań wywiadówek rodzicami (wywiadówek)	6	5	4	3	2	1
Organizacja wycieczek szkolnych	6	5	4	3	2	1
Sposób rozwiązywania problemów wychowawczych wychowawczych szkole	6	5	4	3	2	1
Itd.	6	5	4	3	2	1

LITERATURA: ▪ Nowak S.(red.): Metody badań socjologicznych. Warszawa: 1965. ▪ Durda M., Maciejewska J.: Jak badać i podnosić jakość pracy szkoły? Poznań: Wyd. EMPI 2002. ▪ Skawiński Z. (red.): Podręcznik socjologicznych badań ankietowych. Warszawa: 1992.

Ryszard Jażewicz

IV Liceum Ogólnokształcące w Słupsku

LOP w Słupsku**Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU OKRĘGU STOWARZYSZENIA**

1. Zorganizowano dwie wieczornice okolicznościowe (wspólnie z STSK i PTTK Słupsk):
 - 22.04.2004r. – „Światowy Dzień Ziemi” z wystawą „Zasoby naturalne i kulturowe na szlakach turystycznych PTTK regionu Słupskiego – w wydawnictwach regionalnych” i z prelekcją nt. genezy i rozwoju szlaków turystyki pieszej PTTK na Pomorzu Środkowym. Uczestników – ponad 80 osób.
 - 9.12.2004r. – Doroczny, tradycyjny „Dzień Słupskiego Krajobrazu”, 80-lecie istnienia „Lasów Państwowych” w Polsce z wystawą „Las na plakatach LOP (30 plakatów) oraz „Drzewa w grafice polskiej” (46 grafik). Prelekcja wicedyrektora RDLP Szczecinek mgr inż. Adama Potockiego na temat gospodarki leśnej w powiązaniu z problemami sozologicznymi. Koncert sygnalistów myśliwskich z Technikum Leśnego w Warcinie. Wręczono 12 Odznak Honorowych LOP zasłużonym leśnikom – sozologom z Pomorza Środkowego (Słupskie). Uczestników – ponad 80 osób.
2. Podjęto prace szkoleniowe wśród pedagogów pn. „Warsztaty ekologiczne dla nauczycieli – Lokalna ochrona przyrody”. W okresie listopad i grudzień 2004r. zorganizowano pięć spotkań edukacyjnych z 8-oma referatami i wydaniem 159 certyfikatów uczestnikom, w powiatach: Słupsk (28 osób), Lębork (35), Człuchów (26), Bytów (32), miasto Słupsk (28). Inicjatorem i kierownikiem tej akcji był wiceprezes Z.O. LOP mgr Marek Jan Ziółkowski.
3. Rozpoczęto działania w kierunku czynnej ochrony sowy płomykówki i nietoperzy w obiektach sakralnych okolic Słupska. W roku sprawozdawczym dokonano inwentaryzacji stanowisk oraz rozmieszczono skrzynki lęgowe na obiektach w powiatach Słupsk i Lębork. Inicjatorem i kierownikiem tego programu jest dr Mariusz Kasprzak – prezes Koła LOP przy Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku.
4. Opublikowano drukiem pięć własnych pozycji wydawniczych:
 - Dwa kolejne „Zeszyty Informacyjne Z.O. LOP Słupsk” Nr 1/2004 (23), stron 20, kwiecień 2004r. i Nr 2/2004 (24), stron 24, październik 2004. – nakład po 500 egzemplarzy.
 - „Materiały Warsztatów Ekologicznych dla Nauczycieli – Lokalna Ochrona Przyrody”, Słupsk wrzesień 2004r., stron 79; nakład 200 + 46 egzemplarzy, pod redakcją mgra Marka Jana Ziółkowskiego.
 - „Czynna Ochrona płomykówki i nietoperzy w obiektach sakralnych okolic Słupska” – ilustrowany folder pod redakcją dra Mariusza Kasprzaka (Słupsk, 2004r.), składanka 6 stron.
 - Przewodnik do wystaw okolicznościowych – „Las na plakatach LOP” oraz „Drzewa w grafice polskiej” – Słupsk, 9.12.2004r., stron 4, pod redakcją dra Józefa Cieplika; nakład 150 egzemplarzy.
5. Kontynuowano coroczne młodzieżowe konkursy przyrodnicze:
 - „Mój Las” – ogólnopolski, etap regionalny w Słupsku.
 - XIX Olimpiada Wiedzy Ekologicznej, etap regionalny w Słupsku.
 - IV Konkurs na najbardziej aktywne Szkolne Koło LOP Okręgu Słupskiego
 - XV Słupski Konkurs Sozologiczny.
6. Zawnioskowało do Zarządu Głównego LOP, a następnie wręczono dnia 9.12.2004r. (w Słupsku):
 - 8 Srebrnych Odznak Honorowych LOP
 - 3 Złote Odznaki Honorowe LOP
 - 1 odznakę z zawieszką i napisem: „Zasłużony dla ochrony przyrody”.
7. Wnioskowano (2003r.), następnie interweniowano (2004r.) w Zarządzie Głównym LOP w przedmiocie utworzenia Polskiej Izby Przyrodniczej.
8. Dnia 24 sierpnia 2004r. przekazano 13-ście roczników (1990/1991/2003) akt LOP Słupsk do Archiwum Państwowego w Słupsku (15 poszytów akt).
9. Komisja Problemowo-Konkursowo-Młodzieżowa Z.O. LOP Słupsk przeprowadziła dwa posiedzenia:
 - 3.03.2004r. – przy udziale 8 osób i 30.03.2004r. – 5 osób – pod przewodnictwem mgr Małgorzaty Józefowicz.
 - Komisja Gospodarczo-Finansowa Z.O. LOP Słupsk pod przewodnictwem inż. Krzysztofa Łunkiewicza odbyła także dwa posiedzenia – dnia 18 lutego 2004r. – 7 osób i 24 listopada 2004r. – 5 osób.
 - Komisja Odznaczeń Z.O. LOP Słupsk pod przewodnictwem mgr inż. Barbary Major-Milewczyk zebrała się na swym posiedzeniu dnia 25 listopada 2004r. z udziałem 4 osób.
10. Przeprowadzono wiele konsultacji organizacyjnych oraz wymianę licznej korespondencji w sprawach merytorycznych i organizacyjnych. W dniu 30 grudnia 2004r. dokonano rozliczenia funduszy z dotacji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, przyznanych na wydatki docelowe, problemowe w 2004r. – 8.00, zł + 6.700, zł (inwentaryzacja stanowisk sowy płomykówki i edukacja nauczycieli – „Lokalna ochrona przyrody”).
11. Dnia 13 marca 2004r., w wieku 50 lat, zmarła mgr inż. Małgorzata z Paczokich Mielnicka, wieloletnia (od 1978r.) zasłużona Opiekunka Szkolnego Koła LOP przy Zespole Szkół Gospodarki Żywnościowej i Agrobiznesu w Lęborku. Dnia 12 września 2004r., w wieku 78 lat, zmarł dr Stanisław Karczmarek, Vice-Prezes Zarządu Wojewódzkiego – Okręgowego LOP w Słupsku w okresie od 8.09.1982r. do 12.09.2003r., po czym na VIII Zjeździe Okręgowym LOP w Słupsku (12.09.2003r.) został wybrany do Okręgowej Komisji Rewizyjnej LOP Słupsk. ♦

dr Józef Cieplik
Prezes Zarządu Okręgu LOP
w Słupsku

OLIMPIADY KONKURSY

Zuchowe eko – zabawy

W naszej szkole (Szkoła Podstawowa nr 1 w Człuchowie) od 3 lat działają dwie drużyny zuchowe. Realizują one program autorski „Pobudzanie aktywności uczniów klas I–III poprzez zdobywanie sprawności”. Jednym z elementów metody pracy zuchowej jest zabawa.

W ramach obchodów Dni Ziemi zuchy zorganizowały „Eko – zabawy”, na które zaprosiły uczniów z klas pierwszych. „Eko – zabawy” zuchowe były okazją do przybliżenia pierwszacom obrzędowości gromadek zuchowych i nauki płaśców. Ponadto stworzyły możliwość wykazania się znajomością wiedzy przyrodniczej.

Każdą klasę reprezentowało 4 uczniów. W trakcie zabawy „Kto potrafi, umie, wie – zmienia miejsce” zostali podzieleni na drużyny. Zmagania drużyn oceniała komisja sędziowska przyznając im „eko – punkty”. Zawodnicy zostali nagrodzeni słodyczami, a pozostali uczestnicy otrzymali nagrody pocieszenia.

Scenariusz Eko-zabawy

- I. Przywitanie zaproszonych gości. Przywitanie w kręgu; zawołanie, okrzyk, hymn zuchowy.
- II. Zapoznanie dzieci z klas I z tradycją i obrzędowością drużyn zuchowych działających przy Szkole Podstawowej nr 1 w Człuchowie.
- III. Nauka płaścu zuchowego pt. „Żabki”.
- IV. Zaproszenie przedstawicieli klas pierwszych do zabaw konkursowych. Podzielenie zawodników na drużyny (*zawodnicy siadają przy stolikach*).
- V. Współzawodnictwo drużyn:
 1. Rozwiązywanie wylosowanych zagadek przyrodniczych (za każdą prawidłową odpowiedź można zdobyć 1 pkt. – 1 eko).

Chodzi po pniu w lesie,
Puka dziobem w korę.
Może bada drzewa?
Może jest doktorem?

Po łąkach sobie brodzę.
Często stoję na jednej nodze.
Robię gniazdo na wiejskiej chacie.
Na pewno mnie znacie.

Już na gruszy budka wisi,
zawiesiła ją Jadwisia.
Chodzi teraz koło drzewa,
gościa się spodziewa.

Kiedy wiosna z wonnych kwiatów
płaszcz na drzewa kładzie,
one znoszą kwietny pyłek
do swych domków w sadzie.

Piegowata dama,
po liściach chodzi od rana.
Gdy wierszyk powiedzą dzieci,
do nieba polecą.

Dźwięczy pod niebem
jak srebrny dzwonek.
Tak śpiewa mały,
szary

Granatowy fraczek,
biała kamizelka,
przed okienkiem krąży
ptaszyna niewielka.

Gdy wyraz: sok
odczytasz wspak
Będzie to ci
znany ptak.

Jeden lata pośród trawy,
drugi służy do zabawy.

2. Układanie z puzzli ilustracji bociana i przyklejanie obrazka do sztalugi (za poprawne ułożenie ilustracji – 1 eko + 1 eko dla drużyny, która najszybciej wykona zadanie).
3. Przyklejanie do ułożonej ilustracji kartek z nazwami części ciała bociana: głowa, dziób, tułów, skrzydło, nogi (za prawidłowe umieszczenie nazw – 2 eko).
4. Wykonanie wianka dla pani Wiosny (dzieci otrzymują: opaskę, krepe, ozdobne elementy, nożyczki, klej). Po ukończeniu zadania następuje prezentacja wykonanych wianków (można zdobyć 2 eko).

VI. Płaś pt. „Cztery leśne ludki”.

5. Nazywanie ptaków przedstawionych na ilustracjach (za rozpoznanie ptaka – 1 eko).
6. Kolorowanie wiosennych kwiatów; dzieci otrzymują do pokolorowania czarno-białe ilustracje żonkila, sasanki, krokusa i pierwiosnka (za właściwe pokolorowanie kwiatów można otrzymać 2 eko).

VII. Scenka – skecz pt. „Zielony Kapturek” w wykonaniu zuchów.

7. Test wiosennej wiedzy przyrodniczej (za każdą prawidłową odpowiedź uzyskuje się 1 eko – punkt).

Pyt. 1. Jaki kwiatek zakwita na śniegu?

- a) mak b) przebiśnieg c) tulipan

Pyt. 2. Gdzie skowronek buduje swoje gniazdo?

- a) na drzewie b) w wodzie c) na polu

Pyt. 3. Jaki krzew zakwitł długimi baziami, które sypią żółty pyłek?

- a) bez b) forsycja c) leszczyna

Pyt. 4. Kto składa w sadzawce skrzek?

- a) żaba b) ryba c) rak

Pyt. 5. Jak nazywa się ptak, który podrzuca jajka do gniazd innych ptaków?

- a) jaskółka b) bocian c) kukułka

Pyt. 6. Kolczaste zwierzę, które obudziło się z zimowego snu to:

- a) niedźwiedź b) jeź c) borsuk

Pyt. 7. Po deszczu spod ziemi wychodzą:

- a) dżdżownice b) jaszczurki c) krety

Pyt. 8. W jakim miesiącu rozpoczyna się kalendarzowa wiosna?

- a) w lutym b) w marcu c) w kwietniu

Pyt. 9. Jakie zwierzęta wiosną budzą się w ulu?

- a) komary b) pszczoły c) osy

Pyt. 10. Wiosennym kwiatem pod ochroną nie jest:

- a) przebiśnieg b) krokus c) tulipan

Pyt. 11. Jakie ptaki krążą stadem i wrzeszczą: kra, kra, kra?

- a) szpaki b) gawrony c) wróble

Pyt. 12. Wiosną w dziupli na świat przychodzą młode:

- a) zające b) wiewiórki c) lisy

Pyt. 13. Wiosenny kwiat pod ochroną to:

- a) żonkil b) przylaszczka c) hiacynt

Pyt. 14. Patyki do mrowiska noszą:

- a) biedronki b) chrabąszcze c) mrówki

Pyt. 15. Wiosenne prace w ogrodzie to:

- a) zbieranie plonów b) siew nasion
c) grabienie kolorowych liści

Pyt. 16. Co dzieje się wiosną w przyrodzie?

- a) kwitną wrzosy b) dojrzewają jabłka
c) dni stają się coraz dłuższe.

Pyt. 17. Ptaki zwiastujące wiosnę to:

- a) sowy b) gile c) skowronki

Pyt. 18. Mama kijanki to:

- a) ryba b) jaszczurka c) żaba

Pyt. 19. Bociany budują gniazda:

- a) nad stawem b) w lesie c) na słupie i dachu

Pyt. 20. Wiosenną ozdobą lasów są:

- a) zawilce b) hiacynty c) grzyby

Pyt. 21. Wiosną na wierzbie pojawiają się:

- a) gruszki b) kotki c) bazie

Pyt. 22. Jaskółki i bociany zimują:

- a) na Antarktydzie b) w Afryce c) w Ameryce

8. Układanie przysłowia z rozsypanki wyrazowej:

Kwiecień – plecień, bo przeplata trochę zimy, trochę lata (za poprawne ułożenie przysłowia – 1 eko + 1 eko dla drużyny, która najszybciej wykona zadanie).

VIII. Podliczenie liczby otrzymanych punktów (eko).

IX. Nauka płaszu „Idzie zuch”.

X. Rozdanie dyplomów i nagród.

XI. Zuchowe pożegnanie, przekazanie iskiereki. ♦

Alicja Chrzczonowicz, Alicja Czyżewska, Lucyna Ziemian
Szkoła Podstawowa nr 1 w Człuchowie

III Międzyszkolny Konkurs Wiedzy o HIV/AIDS

DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

W Szkole Podstawowej Nr 2 w Słupsku organizowany jest od 2002 roku Międzyszkolny Konkurs Wiedzy o HIV/AIDS. Cieszy się on dużą popularnością wśród słupskich uczniów. Każdego roku spotykają się na nim reprezentanci wszystkich szkół podstawowych znajdujących się na terenie miasta.

Koordinatorami konkursu są:

Beata Jabłońska-Szczypińska – nauczyciel przyrody, posiadający certyfikat upoważniający do prowadzenia szkoleń w zakresie podstawowej wiedzy o HIV/AIDS wydany przez Krajowe Centrum ds. AIDS;

Ewa Maleszka – nauczyciel przyrody, doradca metodyczny przyrody i biologii;

Joanna Kustusz – nauczyciel przyrody.

Uczestnicy konkursu to: 3 osobowe zespoły uczniowskie, przedstawiciele słupskich szkół podstawowych.

Cele konkursu to:

- propagowanie podstawowej wiedzy dotyczącej HIV/AIDS;
- zdobycie niezbędnych informacji do podejmowania przemyślanych decyzji dotyczących własnego zdrowia,
- kształtowanie tolerancji wobec nosicieli wirusa HIV i osób chorych na AIDS.

Konkurs przebiega w dwóch etapach:

- zespołowe rozwiązywanie testu (20 zadań zamkniętych) ocenianego przez jury,
- zespołowe opracowanie dodatkowych zadań: w 2002 r. – wykonanie plakatu dotyczącego problematyki HIV/AIDS, w 2003 r. – rozwiązanie krzyżówki, której hasła dotyczyły wiedzy o HIV/AIDS, w 2004 r. – opracowanie drzewka decyzyjnego dotyczącego tematyki konkursu.

Wszystkie niezbędne pomoce do wykonania zadań dodatkowych zapewniali organizatorzy, prace wykonywane były w czasie sprawdzania prac pisemnych przez jury.

Suma punktów otrzymanych z testu i opracowanego dodatkowego zadania decydowała o zdobytym miejscu w konkursie. **Źródłami informacji** dla uczniów przygotowujących się do konkursu są: ogólnie dostępne broszury o HIV/AIDS, popularnonaukowa literatura zawierająca podstawowe informacje o HIV/AIDS, powszechnie dostępne filmy edukacyjne. ♦

Beata Jabłońska-Szczypińska,
Ewa Maleszka, Joanna Kustusz
Szkoła Podstawowa Nr 2 w Słupsku

Konkurs

NASZA MAŁA OJCZYZNA — GMINA GŁÓWCZYCE

Już po raz drugi w historii naszej gminy zorganizowałem Gminny Konkurs „Nasza Mała Ojczyzna – gmina Główczyce”, w którym wzięli udział uczniowie z 4 szkół. Zagadnienia konkursowe przygotowywałem wraz z uczniami, którzy działają w Kole Regionalnym w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Główczych. Łatwo jest nauczycielowi przygotować konkurs wiedzy, ale chciałem, aby zagadnienia przygotowywali również uczniowie, po to, by zainteresowali się historią swojej Małej Ojczyzny. Przygotowując się do konkursu, uczniowie musieli zdobyć wiedzę od średniowiecza do czasów współczesnych (obejmującą historię, geografię, przyrodę, tradycje, legendy i obyczaje). Uczestnicy rozwiązywali test składający się z 25 pytań w ciągu 60 minut. Rozwiązując test uczestnik konkursu musiał przyjrzeć się również dokładnie ilustracjom zabytków, kościołów, pałaców, nie tylko z terenu gminy Główczyce, również Gdańska i Słupska oraz musiał dokładnie odczytać mapkę.

Nie wszyscy uczniowie i ich rodzice znają dzieje regionu: Pomorza Gdańskiego, powiatu słupskiego i gminy Główczyce. Historia Małej Ojczyzny jest dla ucznia i jego rodzica skomplikowana, gdyż ziemie te przechodziły różne koleje losów. Mała Ojczyzna to nie tylko ich miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, ale również miejsce, w którym żyli dawniej ludzie tworzący historię tej ziemi. Uczeń powinien wiedzieć, że gmina Główczyce to dla niego najbliższe miejsce, które powinien szanować i kochać. Tu przecież żyje, zdobywa wykształcenie, ma rodzinę, kolegów, koleżanki i otaczają go ludzie, których zna i z którymi łączą go silne więzi. Chcę uświadomić uczniom, że być może po zakończeniu swojej edukacji powrócą do swojej gminy, by mieć wpływ na jej dalszy rozwój.

Gmina Główczyce, jak każda miejscowość, region, ma swoją historię. Dopiero po zakończeniu II wojny światowej Pomorze Gdańskie i ziemia słupska powróciły do Polski. Na tych terenach mieszkali Kaszubi i Słowińcy, którzy jeszcze w II połowie XIX wieku uczestniczyli w mszach w języku kaszubskim. Niestety, wskutek silnej germanizacji ulegli niemieckiemu. Niewielu z nich w XVIII – XIX w. pamiętało język polski, pielęgnowało tradycje i obyczaje polskie. Dla tamtych pokoleń Ojczyzną były Niemcy i o Małej Ojczyźnie raczej nie wiedzieli. Można stwierdzić, iż po zakończeniu II wojny tylko bardzo nieliczna garstka mieszkańców gminy znała niektóre słowa w języku polskim lub kaszubskim.

Mieszkańcy naszej gminy to ludność napływowa, która przybyła tu z różnych regionów Polski i zagranicy. Przyjeżdżając, przynosili ze sobą tradycje, obyczaje, kulturę swoich rodzinnych stron. Mieszkają tutaj obok siebie

w zgodzie Ukraińcy, Białorusini, Litwini, Niemcy i Polacy, tworząc swoistą mieszkankę kulturową.

Edukacja regionalna ma na celu uświadomienie uczniom wartości własnego dziedzictwa regionalnego, „zakorzenienia” ich w swojej „Małej Ojczyźnie” w ścisłym powiązaniu z historią Polski, województwa, powiatu, gminy.

Konkurs ukształtował wśród uczniów aktywne postawy obywatelskie, patriotyczne, wyrobił szacunek dla osiągnięć przeszłych pokoleń, jak i obecnych oraz ukazał potrzebę pielęgnowania tradycji.

Cele konkursu:

1. Rozpropagowanie wśród uczniów idei Małej Ojczyzny – miejsca swojego zamieszkania.
2. Rozbudzenie u uczniów zainteresowania najbliższą okolicą – teraźniejszością, jej historią, w ścisłym powiązaniu z historią Polski, Pomorza, Słupska, powiatu słupskiego i gminy Główczyce, tradycjami i osiągnięciami.
3. Poznanie historii swoich miejscowości i rozwijanie zainteresowań historią swojego regionu.
4. Rozwijanie lokalno-patriotycznych postaw związanych z kulturą regionalną.
5. Kulturowanie wartości rodzinnych w powiązaniu z wartościami kultury lokalnej.
6. Poznanie charakterystyki geograficznej, nazewnictwa, głównych symboli regionu np. zabytków, gwary, legend, przysłów, tradycji, sztuki ludowej, folkloru.
7. Ukazanie walorów historyczno-przyrodniczych i specyfiki regionu.
8. Dostrzeganie związków i tradycji rodzinnych z tradycjami regionalnymi.
9. Poznanie lokalnych problemów, potrzeb i możliwości ich rozwiązania.
10. Wzmacnianie kontaktu ze środowiskiem lokalnym.
11. Tolerancja wobec innej religii, kultury i obyczajów.
12. Przekazywanie przez dzieci osobom dorosłym wiedzy na temat historii i tradycji gminy.

Historia jest „specyficznym” przedmiotem, bo to nie tylko zapamiętywanie dat, wydarzeń, postaci, ale również zwiedzanie. Przygotowując się do konkursu, uczniowie poznawali historię swojego regionu – musieli tę historię „dotknąć”. Łatwo jest uczniom opowiadać o różnych wydarzeniach, pokazywać zdjęcia czy też zapraszać na lekcje bezpośrednich świadków wydarzeń i słuchać ich relacji. Dzieci musiały zobaczyć zabytki znajdujące się na terenie ich Małej Ojczyzny, szukać śladów historii, zbierać materiały o regionie, dbać o miejsca pamięci, a także szukać eksponatów związanych z tymi miejscami. Myślę, że możliwość samodzielnej pracy poszukiwawczej sprawiła uczniom dużo radości i satysfakcji. Zaobserwowałem, że takie postępowanie wywołało czynną postawę wobec losów ich Małej Ojczyzny.

Oto niektóre pytania konkursowe:

1. W którym roku Gdańsk i Słupsk otrzymały prawa miejskie?
2. Od jakiej nazwy pochodzi nazwa wsi Głowczyce, Cece-nowo, Stowiecino, Wolinia i Pobłocie?
3. Jakie nazwiska nosiły rody pierwszych i ostatnich właścicieli Stowiecina, Pobłocia i Głowczyc?
4. Herby jakich rodów znajdują się na witrażach w kościele w Głowczycach?
5. Jakiej wioski dotyczy nazwa „Kaszubskie Jeruzalem”?
6. Na jakiej stronie internetowej można znaleźć najnowsze informacje o naszej gminie?
7. Najstarszą miejscowością naszej Małej Ojczyzny są...
8. Ilu mieszkańców liczy nasza gmina? - dopuszczalny błąd 50 osób.
9. Napisz, ile szkół znajduje się w naszej gminie?
10. Podaj nazwiska: wójta gminy, wice-wójta, Przewodniczącego Rady Gminy
11. Napisz imię i nazwisko władcy Księstwa Słupskiego z okresu panowania w Polsce dynastii Piastów (wnuk króla Polski Kazimierza Wielkiego), który miał zostać królem Polski.
12. Wymień 3 najbliższe miasta do których dojedziesz z terenu naszej gminy.
13. Co to jest „Czarne wesele” i gdzie ono się odbywa?
14. Napisz, na terenie jakich wsi znajduje się Słowiński Park Narodowy?
15. Wymień dwa szlaki turystyczne i rezerваты przyrody położone na terenie naszej gminy.
16. Ile miejscowości liczy nasza gmina? (dopuszczalny błąd 3 miejscowości)
17. W jakich miejscowościach naszej gminy, znajdują się pałace i kościoły.

Myszę, że cele, które sobie założyłem organizując konkurs zostały osiągnięte. Najważniejszym z nich było rozbudzenie u uczniów zainteresowania najbliższą okolicą – jej historią, terażniejszością, tradycjami i osiągnięciami (w ścisłym powiązaniu z historią Polski, Pomorza, Słupska, powiatu słupskiego i gminy Głowczyce). Dyskutując nie tylko z uczestnikami konkursów zadawałem im pytanie:

Czy znasz historię swojej Małej Ojczyzny i czy pielęgnujesz tradycje? Odpowiedzi padały różne, począwszy od tego, że dopiero gdy przygotowawali się do konkursu, poznawali historię swojego miejsca zamieszkania, tradycje, a pomagał im w tym często cała rodzina, dziadkowie, rodzice i sąsiedzi. Poprzez szukanie informacji, przeprowadzanie wywiadów uczniowie zdobywali nowe informacje o losach gminy Głowczyce na przestrzeni wieków, a dzięki nim także dorośli, poszerzali swoją wiedzę o Małej Ojczyźnie, a to był też jeden z celów konkursu. ✦

Jerzy Horbacz

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Głowczycach

LITERATURA: * Biblioteczka reformy. Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu: O edukacji regionalnej - dziedzictwo kulturowym w regionie. Warszawa: 2000. * Archiwum Urzędu Gminy Głowczyce

Dawny Słupsk w dzisiejszej historii

PROPOZYCJA KONKURSU

W Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Słupsku organizowany jest konkurs wiedzy o Słupsku. Celem konkursu jest przybliżenie młodym pokoleniom historii Słupska do 1945r. i po 1945r. oraz poszerzenie wiedzy na temat zabytków naszego miasta. Efektem konkursu będzie również rozwój zainteresowań uczniów.

ORGANIZACJA I PRZEBIEG KONKURSU

Prowadzący: dwaj uczniowie

- W konkursie bierze udział kilka czteroosobowych drużyn reprezentujących poszczególne klasy.
- Żaden konkurs nie może się odbyć bez jury. W skład naszego jury wchodzi 3 osoby.
- Konkurs składa się z trzech rund. Zwycięży ta drużyna, która zdobędzie najwięcej punktów.
- Zanim przejdziemy do rundy pierwszej prosimy jedną wcześniej wybraną osobę, która będzie miała za zadanie przez cały czas trwania konkursu narysować dowolną techniką wybrany zabytek Słupska. Prace zostaną ocenione pod koniec trzeciej rundy.

RUNDA 1

Sprawdzana jest podstawowa wiedza o historii Słupska do 1945r. Każda drużyna wybiera numer pytania od 1 do 20. Ma 10 sekund na zastanowienie się i udzielenie odpowiedzi. Za poprawną odpowiedź otrzymuje 1 punkt. Przez cały czas trwania rundy każda drużyna odpowie w sumie na 4 pytania, które są zadawane na przemian drużynie A, B, C, D...

Po rundzie pierwszej podsumowujemy i ogłaszamy wyniki punktowe.

Przykładowe pytania:

- Wyjaśnij pochodzenie nazwy miasta Słupsk
Odp.: Powstała od nazwy rzeki przez dodanie przyrostka - «s k». Miejscowości noszące nazwy „Słup”, „Słupia”, „Słubice” oznaczały najczęściej miejsca obronne lub położone nad rzekami.
- Kiedy i w jakim miejscu powstał gród Słupski?
Odp.: Był to niewielki ośrodek obronny, który powstał na początku IX w. na prawym brzegu Słupi, usytuowany na wyspie stworzonej przez ramiona Słupi, dziś nie istniejącej.
- Kiedy nadano prawa miejskie Słupskowi?
Odp.: Około połowy XIII w.

RUNDA 2

Historia Słupska po 1945r. Każda drużyna wylosuje 4 pytania spośród podanych przez hostessę. Do wyboru są pytania od 1 do 20. Każda drużyna ma 10 sekund na zastanowienie się i udzielenie odpowiedzi. Za poprawną odpowiedź można

Prosimy hostessy o podliczenie punktów po rundzie drugiej (*hostessy liczą punkty swoich drużyn, a następnie zapisują wynik na kartce i pokazują go prowadzącemu*).

Po rundzie drugiej ogłaszamy uzyskane wyniki.

Przykładowe pytania:

- Kto jest autorem pomnika w Lasku Południowym poświęconego pamięci zamordowanych przez Niemców w dniu 7 marca 1945 r. 22 robotników przymusowych?

Odp.: Jan Mołeta

- Podaj nazwę miasta w Niemczech, z którym współpracuje Słupsk.

Odp.: Flensburg

- Wymień nazwy dwóch chórów szkolnych ze Słupska, które są wielokrotnymi laureatami Ogólnopolskich Konkursów Chórów a Capella Dzieci i Młodzieży.

Odp.: „Fantazja” i „Cantele”

RUNDA 3

W rundzie trzeciej ponownie sprawdzamy wiedzę, ale tym razem dotyczącą zabytków miasta Słupska i regionu. Runda ta składa się z trzech części. W pierwszej drużyny wybiorą spośród siebie jedną osobę, która będzie miała za zadanie w ciągu 3 minut opowiedzieć w jak najbardziej ciekawy i niekonwencjonalny sposób legendę dotyczącą regionu słupskiego. Zmagania tym razem jury punktują mając do dyspozycji od 0 do 5 punktów. W drugiej części uczestnicy rozpoznają i opisują dwie z wybranych przez siebie grafik przedstawiających zabytki Słupska. W trzeciej części zostanie rozstrzygnięty konkurs malarski. Podobnie jak w części trzeciej, jury oceniając prace – ma ono do dyspozycji od 0 do 4 punktów. Suma ich da wynik końcowy.

Przy ocenie legendy pod uwagę należy wziąć następujące kryteria:

- 1) znajomość treści,
- 2) ciągłość logiczna,
- 3) kompozycja wypowiedzi,
- 4) komunikatywność,
- 5) umiejętność zainteresowania słuchaczy.

Oceniając prace malarskie będą uwypuklane:

- 1) technika,
- 2) interpretacja autora,
- 3) podobieństwo do oryginału,
- 4) czytelność.

W pierwszej części każdy reprezentant drużyny przedstawia wybraną przez siebie legendę w ciągu to 3 minut.

W drugiej części ma do wyboru kilka zdjęć, które musi możliwie jak najdokładniej opisać. Na zastanowienie się i odpowiedź ma 15 sekund.

Proszę hostessy o podliczenie punktów (*hostessa liczy punkty drużyn, a następnie zapisuje wynik na kartce i pokazuje go prowadzącemu. W razie równej ilości punktów - dogrywka*).

Na tym kończymy konkurs. Wręczamy nagrody, wyróżnienia. Dziękujemy wszystkim za uwagę - szczególnie zawodnikom, członkom jury oraz profesorom, koleżankom i kolegom, którzy pomogli w przygotowaniu uroczystości. Przerwy między rundami wypełniamy dowcipami, piosenki, ciekawostki z życia dawnych Słupszczyzan. ♦

Anna Cząstka

Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Słupsku

Mistrz ortografii

5 lutego bieżącego roku już po raz piąty wyłoniono Mistrza Ortografii Powiatu Słupskiego. Uczestnicy konkursu musieli wykazać się umiejętnościami poprawiania błędów ortograficznych (3 teksty) i interpunkcyjnych (1 tekst).

W konkursie, zorganizowanym przez Koło Młodych Polonistów (pomysłodawca i opiekun Mariusz Domański), działające w Zespole Szkół Technicznych w Ustce, wzięło udział 19 uczniów z: Zespołu Szkół Leśnych i Ogólnokształcących w Warcinie, Zespołu Szkół Agrotechnicznych w Słupsku oraz Liceum Ogólnokształcącego i Zespołu Szkół Technicznych w Ustce.

Uczestnicy musieli „wyłapać” 110 błędów w czterech tekstach. Pułapki ortograficzne dotyczyły pisowni ó/u, rz/z, ch/h, j/i, a także interpunkcji.

Prace oceniało jury w składzie: dr Iwona Perużyńska – zastępca dyrektora Instytutu Filologii Polskiej PAP, Bożena Żuk – konsultant do spraw diagnozy pedagogicznej i edukacji polonistycznej w ODN w Słupsku i Henryk Pelczar – dyrektor ZST w Ustce.

Mistrzem ortografii została Dorota Warsińska – uczennica Liceum Ogólnokształcącego w Ustce.

W uroczystym wręczeniu nagród udział wzięli przedstawiciele starostwa powiatowego. ♦

Mariusz Domański

Zespół Szkół Technicznych w Ustce

KSIĄŻKI CZASOPISMA

Wybór podręcznika „na miarę” – krok po kroku

Każdy, kto zaczynał pracę w gimnazjum w pierwszym roku wprowadzania reformy oświaty, pamięta swoją decyzję dotyczącą wyboru programu nauczania i tym samym podręcznika. Wybór szczególnie trudny, ponieważ o ile mieliśmy do wglądu różnorodne programy nauczania, to większości podręczników nie mogliśmy przejrzeć z prostej przyczyny – nie były jeszcze wydrukowane.

Dzisiaj, po prawie 6 latach pracy w Gimnazjum w Przechlewie, zamierzam zmienić wybrany wcześniej program i podręcznikiem. Wybór jest bardzo ważny, gdyż szkolny podręcznik nadal należy do podstawowych narzędzi pracy z uczniami.

Mam do wyboru 25 programów nauczania matematyki i myślę, że tyleż książek zatwierdzonych przez MENiS. Na pewno spełniają one wszelkie warunki określone w rozporządzeniu naszego ministra z dnia 5 II 2004 r. Zgodnie z nim podręcznik do kształcenia ogólnego m.in.:

- 1) Jest poprawny pod względem merytorycznym, dydaktycznym, wychowawczym i językowym, w szczególności:
 - a. uwzględnia aktualny stan wiedzy naukowej, w tym metodycznej;
 - b. jest przystosowany do danego poziomu kształcenia, zwłaszcza pod względem stopnia trudności, formy przekazu, właściwego doboru pojęć, nazw, terminów i sposobu ich wyjaśniania;
 - c. zawiera materiał rzeczowy i materiał ilustracyjny, odpowiedni do przedstawianych treści nauczania;
 - d. ma logiczną i spójną konstrukcję.
- 2) Zawiera zakres materiału rzeczowego i materiału ilustracyjnego odpowiedni do liczby godzin przewidzianych w ramowym planie nauczania danego przedmiotu.
- 3) Zawiera formy aktywizujące i motywujące uczniów.
- 4) Umożliwia uczniom nabycie umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.
- 5) Ma estetyczną szatę graficzną.

Czym w takim razie będę kierować się przy wyborze podręcznika?

1. Uwarunkowania środowiskowe i ekonomiczne:

a. Wyrównywanie szans młodzieży gimnazjalnej

Z opracowania wykonanego na zlecenie MENiS przez dr Przemysława Śleszyńskiego z PAN – „Ekonomiczne uwarunkowania wyników sprawdzianu szóstoklasistów i egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonych w latach 2002-2004” wynika, że im większe środki są przeznaczane na dowóz uczniów, tym niższe są wyniki uczniów.

W gimnazjum, w którym pracuję dojeżdża ponad 50% uczniów. Analiza wyników przeprowadzonych dotychczas egzaminów gimnazjalnych potwierdza tezę dr Śleszyńskiego: najslabsze rezultaty osiągają uczniowie dojeżdżający. Tak więc podręcznik, szczególnie do I klasy, powinien operować takim doбором treści, by uczniowie słabsi mieli możliwość uzupełnienia braków w posiadanej wiedzy i umiejętnościach oraz sprzyjać zmniejszaniu różnic poziomów między absolwentami różnych szkół podstawowych.

b. Cena oraz jakość

Środowisko naszej młodzieży gimnazjalnej jest w dużej części popegeerowskie, bezrobocie sięga 30%. Wiąże się to ze skromnym budżetem rodzinnym, w którym koszt wyprawki dziecka do szkoły jest dużym obciążeniem. Książki są w takiej sytuacji przekazywane z dziecka na jego rodzeństwo lub kupowane na szkolnej giełdzie podręczników; rzadko kupuje się nowe.

Muszę więc wybrać podręcznik wykonany solidnie, by mogło korzystać z niego wiele roczników gimnazjalistów. Ponieważ często rodziców nie stać na zakup dodatkowych ćwiczeń – podręcznik powinien być bogaty w wybór zadań o zróżnicowanym stopniu trudności. W miejsce zeszytu ćwiczeń zdecyduję się raczej na zbiór zadań, w który zaopatrzyliby się chętni uczniowie szczególnie zainteresowani przedmiotem. Brakujące materiały mogę kserować. Z przyczyn ekonomicznych (częściowo też organizacyjnych) wybrany zestaw powinien obowiązywać we wszystkich klasach; tak więc wybór programu i podręczników musi być decyzją wspólną, podjętą przez kolegów – nauczycieli matematyki uczących w mojej szkole.

2. Przygotowanie uczniów do rozwiązywania problemów z zakresu różnych dziedzin kształcenia szkolnego oraz życia codziennego

Zacznę od wspomnienia. Kiedy pod koniec lat siedemdziesiątych oraz w latach osiemdziesiątych zamierzano stworzyć dziesięcioletnie szkoły podstawowe, a realizowane wówczas w szkole programy były wyjątkowo „ambitne” – w klasie ósmej uczyłam m.in. logarytmów. Po jednej z lekcji zwraca się do mnie uczennica – „Tata prosił, żeby panią zapytać – na co nam przydadzą się logarytmy?”

Wybrany podręcznik powinien zawierać dobór treści i zadań realizujących w szczególny sposób wymieniony punkt podstawy programowej; i nie tylko tata, ale i również dziecko musi mieć świadomość życiowej użyteczności zarówno przedmiotu, jak i całej edukacji. Uczeń uczy się np. operować procentami, by po kolejnej lekcji stwierdzić, że dzięki temu umie obliczyć wysokość odsetek od wpłaconego kapitału czy przygotować plan spłaty kredytu.

Ucząc się matematyki uczniowie muszą zdawać sobie sprawę, że przedmiot ten jest przede wszystkim narzędziem pozwalającym rozwiązywać problemy z różnych dziedzin, a w szczególności problemy dotyczące praktyki życia codziennego.

3. Realizacja standardów wymagań egzaminacyjnych

Przygotowujemy uczniów do dalszej nauki, lecz ich decyzja związana z wyborem kolejnego etapu edukacyjnego, uzależniona jest w dużej mierze od wyniku osiągniętego na egzaminie gimnazjalnym. By był on jak najwyższy, powinniśmy młodzież przygotowywać wcześniej pod kątem standardów egzaminacyjnych. Do tego potrzebne jest bogactwo zadań, w których uczeń m.in. wyszukuje i stosuje informacje przedstawione w formie tabeli, wykresu, schematu, itp., operuje tą informacją, stosuje zintegrowaną wiedzę i umiejętności do rozwiązywania problemów, itd. Miłe widziane w podręczniku są zestawy zadań wykorzystujących umiejętności uczniów z różnych działów matematyki oraz różnych dziedzin.

4. Dobór treści programowych i pozaprogramowych

Podstawa programowa w niektórych punktach jest otwarta, np. mówi o przykładach przekształceń geometrycznych. Nie wskazuje, które z przekształceń powinno być realizowane. Od nauczyciela zależy, które z nich będzie uważał za ważne na tym etapie edukacji: symetria osiowa, środkowa, a może jeszcze obrót, przesunięcie równoległe, jednokładność? A treści nie ujęte w podstawie, np. wielkości wprost i odwrotnie proporcjonalne – może też uważamy, że 16-letni absolwent gimnazjum powinien umieć korzystać z funkcji trygonometrycznych?

Z moich doświadczeń wynika, że dzisiejsza młodzież – w dobie kalkulatorów, komputerów – coraz gorzej radzi sobie z prostymi rachunkami, w tym z rachunkiem pamięciowym. Ważnym byłoby w tym wypadku, by w podręczniku znalazła się także spora doza arytmetyki, która przewijałaby się przez 3 lata nauki; wzbogacona oczywiście licznymi zadaniami z treścią.

5. Zgodność podręcznika z poziomem i potrzebami ucznia oraz nauczyciela

Każdy zespół klasowy jest inny i właściwie dla każdego z nich powinien być wybrany inny zestaw „narzędzi”. W naszych warunkach nie jest to możliwe, dlatego chciałabym, aby podręcznik nie był ani zbyt „trudny” ani zbyt „łatwy”; musi umożliwić słabemu uczniowi zrozumienie tematu w oparciu o proste zadania, z kolei uczeń dobry czy z dużymi możliwościami musi mieć sposobność znalezienia zadań na miarę swoich zdolności, zadań-wyzwań. Sprzyjać to będzie właściwemu rozwojowi uczniów, utrwali też nawyk systematycznej pracy.

Pracując z podręcznikiem chciałabym być zgodna (na ogół) z jego autorem w sposobie ujęcia omawianej problematyki, chciałabym „czuć się” z wybraną książką po prostu dobrze.

6. Program spiralny

Podręcznik oparty na programie o układzie spiralnym umożliwi utrwalenie, rozszerzenie i pogłębienie wiadomości i umiejętności nabytych w klasie poprzedniej.

7. Dodatkowa oferta wydawnictwa

Dodatkowym atutem programu, podręcznika wraz z uzupełniającymi ćwiczeniami czy zbiorami zadań jest na pewno poradnik metodyczny, wspomagający nauczyciela w jego pracy dydaktyczno-wychowawczej. Materiały w postaci zestawów sprawdzianów czy prac klasowych – nie są konieczne; przezorni gimnazjaliści często przygotowują się do klasówki mając przed sobą zadania z teje klasówki. Wydawane przez oficyny ciekawe programy multimedialne mogą wzbogacić proces nauczania, a serwis edukacyjny połączony ze stroną internetową wydawnictwa zachęca do „wzmocnienia” zajęć oferowanymi prezentacjami, inną formą przedstawiania treści czy zestawami ćwiczeń, z którymi uczeń może pracować samodzielnie, w swoim tempie, itp.. Nauczyciel również coraz chętniej korzysta z informacji podanych „online”.

Jaki program z podręcznikiem wybiorę? Mam nadzieję, że taki, z którym chętnie będzie pracować wiele kolejnych roczników gimnazjalistów, a osiągnięte dzięki temu wyniki ułatwią młodzieży podróż po następnych etapach edukacji, by ostatecznie była przygotowana do czekających ją wyzwań w dorosłym życiu. ♦

Teresa Mysik

Publiczne Gimnazjum w Przechlewie

„Alles klar Grammatik”

PROPOZYCJA NOWOCZESNEJ GRAMATYKI JĘZYKA NIEMIECKIEGO

„Alles klar Grammatik” M. Nietrzebskiej i S. Ostalak (WSiP 2004) zawiera wszystkie zagadnienia gramatyki niemieckiej na poziomie podstawowym i rozszerzonym zawarte w programie nauczania języka niemieckiego w szkołach ponadgimnazjalnych oraz w Informatorze maturalnym na rok 2005. Książka jest uzupełnieniem popularnej w szkołach ponadgimnazjalnych serii podręczników do nauczania języka niemieckiego: Alles klar.

„Alles klar Grammatik” składa się z 14 rozdziałów podzielonych na 88 działów. Każdy dział zawiera dwie części:

- Teoretyczną, przedstawiającą zasady gramatyki niemieckiej w przejrzysty sposób w formie schematów graficznych, w tej części znajdziemy również przykłady zastosowania wiadomości teoretycznych na konkretnych przykładach przetłumaczonych na język polski. W większości działów pod hasłem „Tipp” umieszczono dodatkowe i bardzo istotne uwagi dla uczących się.

- Praktyczną, zawierającą ćwiczenia gramatyczne i gramatyczno-leksykalne. Na uwagę zasługuje bardzo duża różnorodność oferowanych ćwiczeń, m.in. zadania jedno- i wielokrotnego wyboru, zadania z lukami, rozsypanki wyrazowe, transformacje, zadania na eliminację wyrazów, tabele, węże wyrazowe, zadania na dopasowywanie.

Zarówno część teoretyczna jak i praktyczna jest bogato ilustrowana, a przedstawione scenki nawiązują bezpośrednio do omawianych i ćwiczonych zagadnień gramatycznych oraz wywołują w uczniach skojarzenia ułatwiające zapamiętywanie utrwalanego materiału.

Na uwagę zasługuje również bardzo przejrzysty spis treści, w którym oprócz tytułów rozdziałów podano także problematykę poszczególnych działów, do której dodano przykłady ilustrujące omawiane zagadnienia, co ułatwia uczniom pracę z tym podręcznikiem, gdyż uczący się nie zawsze znają fachowe terminy z zakresu gramatyki.

Na końcu publikacji znajdują się testy sprawdzające (czasownik, rzeczownik, przyimek, zaimek, przymiotnik i przysłówki, liczebnik, rekcja, negacja, budowa zdania, spójniki, strona bierna, tryb przypuszczający, wyrażenia rzeczownikowo-czasownikowe) wraz z kluczem. Ponadto dołączono obszerną tabelę czasowników mocnych i nieregularnych, listę czasowników, przymiotników i rzeczowników wraz z rekcją. Na stronach 218-229 przedstawiono klucz do zadań, umożliwiając w ten sposób uczniemu się sprawdzenie poprawności rozwiązań, dzięki temu książka jest w pełni dostosowana do samodzielnej pracy ucznia.

Do książki dołączono kilka tablic gramatycznych przedstawiających w sposób graficzny najważniejsze wiadomości z zakresu poszczególnych części mowy (odmiana przymiotnika, strona bierna, tryb przypuszczający, liczebniki porządkowe, liczebniki ułamkowe, odmiana czasownika itd.). Niewątpliwie nowoczesnym dodatkiem, zważywszy na popularność technologii komputerowej wśród młodzieży, jest dołączona do książki płyta CD-ROM z prawie dwoma tysiącami interaktywnych ćwiczeń. Płyta zalecana przez MENiS do użytku szkolnego (nr zalecenia 1645/2004). Biorąc pod uwagę w/w bogatą obudowę tej pozycji jej cena (ok. 25 zł) wydaje się być bardzo przystępna.

„Alles klar Grammatik” jest nowoczesną publikacją, która całkowicie zaspakaja potrzeby zarówno nauczycieli, szukających dla swoich uczniów nowych i atrakcyjnych ćwiczeń gramatycznych, jak i samych uczących się języka niemieckiego. ✦

Justyna Bordakiewicz

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1w Słupsku

Polecamy

Pamięć.

Historia Żydów polskich przed, w czasie, i po Zagładzie

**Barbara Engelking, Feliks Tych,
Andrzej Żbikowski, Jolanta Żyndul**

Fundacja Shalom wraz z gronem osób współpracujących – historyków, socjologów i filozofów – podjęła się opracowania i wydania dzieła dokumentującego dzieje i kulturę polskich Żydów ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień Holocaustu. Inicjatywa ta wynikała z przekonania o niezbędności publikacji traktującej ten temat rzetelnie i wyczerpująco, mówiącej prawdę o kwestiach pomijanych milczeniem.

Książka ukazuje się w momencie szczególnym - w 60 rocznicę wyzwolenia obozu Auschwitz. Jej autorami są znani badacze historii Żydów z Uniwersytetu Warszawskiego, Polskiej Akademii Nauk i Żydowskiego Instytutu Historycznego. Redakcji naukowej nad książką podjął się prof. Feliks Tych.

Książka adresowana jest przede wszystkim do młodych odbiorców – uczniów szkół średnich i gimnazjów. Poprzez zwartą narrację i bogato ilustrowaną formę książka pomoże zapoznać się z wielowiekową historią polskich Żydów i ich bogatym dziedzictwem kulturowym. Książka pomyślana jest również jako materiał pomocniczy dla nauczycieli historii i przedmiotów humanistycznych. Jest zaopatrzona w mapy, diagramy, informacje statystyczne, fragmenty ważnych świadectw i dokumentów. W książce znajdują dla siebie ważne informacje zarówno osoby po raz pierwszy zapoznające się z tematem, jak i znawcy przedmiotu.

Cały nakład książki zostanie przekazany w darze dla polskich szkół. W pierwszej kolejności trafi do publicznych liceów ogólnokształcących i profilowanych. Książka została wydana dzięki finansowemu wsparciu Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu oraz The Task Force for International Co-operation on Holocaust Education, Remembrance and Research.

W obronie „Małej księżniczki”

PROPOZYCJA METODYCZNA

„Mała księżniczka” F. H. Burnett należy do kano- nu lektur uzupełniających w programie języka polskiego dla klas IV-VI szkoły podstawowej „Słowa jak klucze II”. Zaproponowaną przez Stowarzyszenie Nauczycieli Polonistów lekturę opublikowano po raz pierwszy w 1888 roku. Jednak polskie dzieci czytają tę opowieść od 1931r.

Na podstawie mojej kilkuletniej polonistycznej pra- cy w szkole, mogę stwierdzić, że to jeden z bardziej war- tościowych utworów skierowanych do uczniów klas 4.

Zauważyłam, że lektura ma wśród uczniów i na- uczycieli zwolenników jak i przeciwników. W dobie tak rozchwytywanych w ostatnich latach bestsellerów jak „Harry Potter” książka ta nie zyskuje popularności. Być może dlatego, że akcja utworu rozgrywa się przeszło sto lat temu w szkole dla dziewcząt, w której toczy się z pozoru zwyczajne życie i nic szczególnego nie przy- ciąga uwagi młodego czytelnika. Córka właściciela ko- palni diamentów rozpoczyna naukę w pensji dla bogatych dziewcząt. Kiedy jej ojciec traci majątek i umiera, Sara staje się biedną służącą. Pomimo upokarzającego poło- żenia zachowuje się z godnością i dzielnie znosi złe traktowanie rówieśniczek jak i dorosłych pseudoopie- kunów. Nie boi się przeciwstawić niesprawiedliwej pan- nie M. Minchin. Mimo trudnej sytuacji, w której się znalazła, jest optymistycznie nastawiona do świata. po- maga innym koleżankom w rozwiązywaniu ich proble- mów, ratuje od głodu żebraczkę Annę.

Już od kilku lat omawiam „Małą księżniczkę” z uczniami klasy 4. i twierdzą, że lektura dostarcza nie- zwykle ciekawego materiału do pracy na lekcjach języ- ka polskiego. Na jej bazie można kształcić u uczniów wiele ważnych i podstawowych umiejętności, jak np.: czytanie, pisanie, redagowanie tekstów, ale również roz- wijać wyobraźnię, uczyć wrażliwości na cudzą krzyw- dę. Książka ta zawiera ponadczasowe, uniwersalne wartości, takie jak: dobro, prawda, mądrość, piękno i sprawiedliwość. Porusza problemy bliskie uczniowi kla- sy 4. Zgodnie z programem nauczania „Słowa jak klu- cze II” należą one do kręgu tematycznego jakim są: „inni ludzie, przyjaciele, szkoła, codzienność, wyobraźnia, marzenia, wyobrażenia.”

Należy zauważyć, że wykaz lektur dla uczniów kla- sy 4. jest zdominowany przez utwory baśniowe i to nie bez przyczyny, gdyż mają one ogromnie pozytywny wpływ na psychikę dziecka. Zwraca na to uwagę w swo- jej pracy wybitny teoretyk baśni: B. Bettelheim. Jego zdaniem baśnie pełnią ważną rolę w informowaniu dziec-

ka o podstawowych problemach dotyczących egzysten- cji ludzkiej, jak np.: śmierć, zło, dobro, sprawiedliwość, szczęście i nieszczęście. Również twórcy programu ję- zyka polskiego nie bez powodu zamieścili „Małą księż- niczkę” na liście lektur uzupełniających, gdyż utwór posiada cechy zbliżone do baśniowych, np: ukazuje bo- haterów pozytywnych i negatywnych, zło jest ukarane, a dobro nagrodzone. W książce nie zabrakło również elementów magii i czarów, np. kiedy obskurne podda- sze zamienia się w przytulny salonik za sprawą Ram – Dassa, a także kiedy dziewczęta za pomocą zwycza- jnych przedmiotów znajdujących się w starym kufrze wyczarowują wspaniałą ucztę niczym na królewskim dworze. W utworze ogromną rolę odgrywa postać głównej bohaterki – Sary Crewe. Bogata osobowość dziewczynki może dostarczać na lekcji ciekawego ma- teriału do redagowania prac pisemnych np.: opisu po- staci, opowiadania, ramowego planu wydarzeń. A co najważniejsze, postawa bohaterki stanowi dla uczniów właściwy wzór do naśladowania, może budzić wśród nich podziw i aprobatę dla jej zachowania. Historia Sary oraz jej walka z przeciwnościami losu są dobrym tema- tem do dyskusji z uczniami. W książce spotykamy rów- nież inną, kontrowersyjną postać – pannę M. Minchin. Jej zachowanie może być źródłem wielu negatywnych emocji, a jednocześnie pobudzać uczniów do sądu nad bohaterką.

Z całą stanowczością twierdzą, że „Mała księż- niczka” to wartościowa lektura, gdyż kształtuje właści- wą postawę moralną uczniów, rozwija wyobraźnię, jest materiałem do wielu interesujących ćwiczeń. W procesie zapoznawania uczniów z najznakomitszymi dziełami literatury ojczyściej i obcej nie można jej pominąć.

A oto propozycja zajęć, których celem jest kształcenie wyobraźni uczniowskiej.

TEMAT: SARA – DZIEWCZYŃKA O BOGATEJ WY- OBRAŹNI

Cele ogólne:

- Kształcenie wyobraźni
- Intelktualny i duchowy rozwój ucznia
- Budzenie wrażliwości na krzywdę ludzką
- Bogacenie słownictwa
- Motywowanie do czytania literatury
- Wyrabianie nawyku samokształcenia
- Kształcenie umiejętności pracy w grupie
- Kształcenie umiejętności pracy z tekstem

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Przypomnienie ostatniej lkcji – rozwiązanie krzy- żówki na tablicy, hasłem jest termin – narrator

POZIOMO:

1. Zakład naukowy panny Minchin (pensja)
2. Stopień wojskowy ojca Sary (kapitan)

3. Nazwisko autorki „Małej księżniczki”
(Burnett)
 4. Nie radziła sobie z nauką francuskiego
(Ermengarda)
 5. Zwierzę pana z Indii (małpa)
 6. Dziewczynka, która nie miała matki
(Lotka)
 7. Miejsce wydarzeń w „Małej księżniczce”
(Londyn)
 8. Nazwisko Sary (Crewe)
2. Zapoznanie się ze znaczeniem wyrazu *wyobraźnia* – wyszukanie objaśnień w „Słowniku języka polskiego”
 3. Przypomnienie fragmentu rozdziału 15. „Czary” opisującego ucztę na poddaszu s.143 od słów: *Ale w oczach Sary...do s.147 A teraz zaczynamy* (uczniowie mieli przeczytać tekst w domu).
 4. Praca z tekstem w grupach – należy odnaleźć we wskazanym fragmencie zaczarowane przedmioty np. (czerwony szal – obrus, gołe deski – dywan, chusteczki do nosa – złote talerze, mydelniczka – kryształowy flakon).
 5. Krótka rozmowa z uczniami na temat znaczenia wyobraźni w życiu Sary w nawiązaniu do wymyślonej na poddaszu ucztę. Nauczyciel używa w odniesieniu do bohaterki zwrotów, które wystąpią w pracy domowej, tłumaczy ich znaczenie. Wspólnie z uczniami stara się udzielić odpowiedzi na pytania: Czy wyobraźnia jest potrzebna człowiekowi? Jaką korzyść może odnieść człowiek z wyobraźnią? Wspólnie formułujemy wniosek – zdanie na tablicy, które uczniowie przepiszą do zeszytów: *Wyobraźnia pozwala człowiekowi przetrwać trudne chwile.*
 6. Wykonanie rysunku: Jestem uczestnikiem wspaniałej ucztę. Wyobrażę sobie jeden niezwykły przedmiot i narysuję go na kartce.
 7. W domu: Ułóż zdania na temat lektury ze zwrotami: *działać na wyobraźnię, bujać na skrzydłach fantazji, widzieć oczami wyobraźni, mieć bujną wyobraźnię.* ♦

Teresa Wróblewska

Szkoła Podstawowa w Przechlewie

LITERATURA: * Program języka polskiego 4-6 szkoły podstawowej "Słowa jak klucze II" * Burnett F.H.: *Mała księżniczka*. Warszawa: Wydawnictwo SARA 2002. * Bettelheim B.: *Cudowne i pożyteczne. O znaczeniach i wartości baśni*. T 1 i 2. Wyd. 2. Warszawa: 1996.

Bibliografia załącznikowa

Wymagania nowej matury dotyczące sporządzania bibliografii załącznikowej zasiały wiele wątpliwości wśród nauczycieli bibliotekarzy i polonistów. Postanowiłam uporządkować wiadomości związane ze sporządzeniem bibliografii załącznikowej prezentując przykłady opisów bibliograficznych wykonane według nowej normy.

Sporządzając bibliografię załącznikową należy pamiętać:

- dane do opisu przyjmujemy z karty tytułowej,
- należy zachować kolejność prac jednego autora (od wydań najstarszych do najnowszych),
- należy zachować układ formalny bibliografii (alfabetyczny lub chronologiczny).

Bibliografia jest to uporządkowany wg określonych zasad spis dokumentów (książek, czasopism, artykułów) z najważniejszymi informacjami o każdej pozycji.

Bibliografia załącznikowa (literatura przedmiotu, wykaz źródeł) zawiera skrócone opisy bibliograficzne dokumentów, na które powołuje się autor pracy (cytowanych lub związanych z tematem). Bibliografie załącznikową sporządza się dla ukazania warsztatu naukowego wykonanej pracy. Jest również dla czytelnika źródłem informacji o innych opracowaniach na dany temat. Bibliografie umieszczamy na końcu pracy. Aby wykaz załączonej bibliografii był bardziej czytelny (szczególnie przy większej ilości książek i artykułów) dobrze jest pogrupować opisy. Układ bibliografii jest umowny i może wyglądać np. tak:

1. Literatura podmiotu (omawiane w pracy utwory literackie)
 2. Opracowania ogólne (słowniki, encyklopedie, historie literatury)
 3. Opracowania szczegółowe (książki, artykuły)
 4. Opis dokumentów elektronicznych
- W obrębie poszczególnych grup opisy bibliograficzne muszą być ułożone wg alfabety.

Bibliografia może być tożsama z przypisami, zwykle ma o wiele szerszy zakres.

Przypisy są to krótkie objaśnienia do fragmentów tekstu. Zawierają opisy dokumentów, z których pochodzą cytaty lub informacje zawarte w tekście. Do przypisów kierują zawarte w tekście głównym odsyłacze (najczęściej są to cyfry). Przypisy umieszcza się u dołu strony, na której znajduje się komentowany fragment tekstu, na końcu rozdziału lub na końcu całej pracy.

Zasady sporządzania przypisów i bibliografii określają normy:

- PN-ISO 690 z lipca 2002 roku dotyczy książek i czasopism;
- PN-ISO –2:1999 dotyczy dokumentów elektronicznych.

Główna zmiana w stosunku do poprzedniej normy to obowiązek podawania w opisie numeru ISBN dla książek i ISSN dla czasopism.

Skrót ISBN (z języka angielskiego: International Standard Book Number) składa się z 10 cyfr i zawiera informacje o kraju, wydawcy i o samej książce, np. 83 na początku oznacza Polskę. Biblioteka Narodowa od 1977 roku bierze udział w międzynarodowym systemie informacji o wydawnictwach ciągłych, nadając numery ISSN identyfikujące polskie czasopisma a od 1993 roku prowadzi również Krajowe Biuro ISBN, odpowiedzialne za współpracę z wydawcami przy oznaczaniu druków zwartych międzynarodowymi numerami ISBN.

Opis bibliograficzny jest to uporządkowany zbiór danych o książce (artykule), służący do jej identyfikacji. W opisie bibliograficznym obowiązuje absolutna konsekwencja w raz przyjętym sposobie zapisu. Nowa norma dopuszcza pewną dowolność interpunkcji i wyróżnień graficznych (zmiana kroju czcionki, podkreślenia). Norma nie precyzuje znaków umownych, nakazuje tylko konsekwencję w ich stosowaniu.

I. OPIS KSIĄŻKI Opis powinien zawierać następujące elementy (pogrubioną czcionką zaznaczono elementy, które w opisie są obowiązkowe):

1. **Nazwisko i imię autora**
2. **Tytuł**
3. **Oznaczenie wydania**
4. **Numer tomu i jego tytuł**
5. Miejsce wydania
6. Nazwa wydawcy
7. **Rok wydania**
8. Objętość, seria, uwagi
9. **Strony** (przy opisie fragmentu książki)
10. **Nr ISBN** (po kropce). Przy opisie fragmentu książki można go pominąć.

Schemat opisu

Autor: Tytuł książki. Wydanie. Miejsce wydania: wydawca **rok wydania. ISBN**

Przykłady:

1. Sienkiewicz H.: Potop. Warszawa: Państw. Inst. Wydaw. 1969. T. 1-3
2. Słowacki Juliusz: Balladyna. Wyd. 3. Warszawa: 1982. ISBN 83-06-00041-2
3. Słownik literatury dziecięcej i młodzieżowej. Pod red. Barbary Tylickiej i Grzegorza Leszczyńskiego. Warszawa: Zakł. Narod. Im. Ossolińskich 2002. ISBN 83-04-04606-7

Opis fragmentu książki

1. Słownik pojęć i tekstów kultury. Red. A. Rysiewicz. Warszawa: 2002, s. 109
2. Łuczak M.: Rejs, czyli szczególnie nie chodzę na filmy polskie. Warszawa: 2002. ISBN 83-7337-189-3. I to jest nowa koncepcja sztuki, s. 22-35

Opis fragmentu pracy zbiorowej

1. Bajka Zbigniew: Rynek mediów w Polsce. W: Dziennikarstwo i świat mediów. Pod red. Zbigniewa Bauera, Edwarda Chudzińskiego. Wyd. 2. 2000. ISBN 83-7052-804-X, s. 83-102
2. Cardini F.: Wojownik i rycerz. W: Człowiek średniowiecza. Pod red. J. Le Goffa. Warszawa. 2000, s. 97-142

II. OPIS CZASOPISMA (tylko elementy obowiązkowe):

Tytuł

Odpowiedzialność

Wydanie

Oznaczenie zeszytu

Rok wydania

Numer znormalizowany

Przykład opisu czasopisma:

Biblioteka w Szkole. Miesięcznik nauczycieli bibliotekarzy. 1999, nr 1- . Warszawa: Agencja „Sukurs” 1999-. ISSN 0867-5600 [czasopismo ukazuje się na bieżąco]

Opis artykułu z czasopisma

Elementy opisu:

1. **Autor artykułu**
2. **Tytuł artykułu**
3. **Tytuł czasopisma**
4. **Lokalizacja** (rok, numer zeszytu, strony)

Schemat opisu:

Autor artykułu: Tytuł artykułu. „Tytuł czasopisma” rok, numer czasopisma, numer stron

Przy opisie fragmentu (artykułu) – nr ISSN nie jest obowiązkowy.

Przykłady:

1. Kołataj W.: Tak powstawały piramidy. „Wiedza i Życie” 2002, nr 7, s. 50-55
2. Wójcicka Elżbieta: Planowanie rozwoju biblioteki szkolnej. „Biblioteka w Szkole” 2004, nr 10, s. 2-6

Recenzja w czasopiśmie

Maciej Lepianka. I w następnym dniu. Warszawa 1996. Rec. Krzysztof Lipka. Granica realizmu i fantazji. „Nowe Książki” 1997, nr 7, s. 48 ♦

Elżbieta Pliszka

*konsultant ds. informacji pedagogicznej
ODN Słupsk*

BIBLIOGRAFIA: 1. Bibliografia załącznikowa i przypisy. „Biblioteka w Szkole” 2004, nr 11, s. 26-27 2. Przypisy i bibliografia załącznikowa. [online] Kraków: Biblioteka Liceum i Gimnazjum Pijarów. Dostępne w internecie <http://www.liceum.pijarzy.pl/biblioteka> 3. Wasilewski J.: Kłopoty z bibliografią załącznikową. „Biblioteka w Szkole” 2004, nr 11, s. 1

50 – lecie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku

3 grudnia 2004 r. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku uroczysto obchodziła 50 – lecie swojej działalności. W uroczystości uczestniczyli wszyscy obecni i byli pracownicy biblioteki, oraz zaproszeni goście: Elżbieta Lamparska – Zastępca Dyrektora Departamentu Edukacji i Spraw Społecznych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego, Lilianna Antonik – Podinspektor z Departamentu Edukacji i Spraw Społecznych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego, Jerzy Ochotny – Kurator Oświaty Województwa Pomorskiego, Ryszard Kwiatkowski – Wiceprezydent Miasta Słupska, Anna Bogucka-Skowrońska – Przewodnicząca Rady Miasta Słupska, Jerzy Barbarowicz – Dyrektor Wydziału Kultury i Sportu, Bogdan Leszczuk – Dyrektor Wydziału Oświaty, Romuald Machaliński – Przewodniczący Komisji Oświaty, Kultury i Sportu, Leszek Kreft – Członek Zarządu Starostwa Powiatowego, Małgorzata Kowalska – Dyrektor Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, Bożena Jurkiewicz – Dyrektor Delegatury w Słupsku KO w Gdańsku, Barbara Grędecka – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Doradztwa Metodycznego w Słupsku, Antoni Drapella – Prorektor d.s. nauki Pomorskiej Akademii Pedagogicznej, Elżbieta Różalska – Dyrektor Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Pedagogicznej, Tadeusz Matyjaszek – Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej, Małgorzata Kłos – Dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku, Marian Orłowicz – Kurator Oświaty w latach 1978-1982, Zygmunt Kulczewski – Wicekurator Oświaty w latach 1985-1996, Domicela Kaczmarek – Dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w latach 1976-1991, Stanisław Kędziora – Kierownik Pedagogicznej Biblioteki w latach 1966-1976.

Obchody rozpoczęły się w siedzibie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, w której z tej okazji zostały zorganizowane okolicznościowe wystawki. Zaproszeni goście zwiedzili bibliotekę, obejrzeliby wystawy. Dalsza oficjalna część uroczystości odbyła się w Sali Rycerskiej Zamku Książąt Pomorskich w Słupsku. W tym miejscu kląniamy się Dyrektorowi Muzeum Pomorza Środkowego, który użyczył nam gościny w Zamku. Uroczystość rozpoczął występ Zespołu Piosenki i Tańca „Czwórka”, który przedstawił spektakl „Kiedy rodzi się poeta”. Zespół ten działa przy Gimnazjum Nr 2 i od wielu lat uświetnia wszystkie inauguracje naszej cyklicznej imprezy – Słupskiej Wiosny Literackiej. Następnie dyrektor PBW Mariola Łukasiuk wygłosiła okolicznościowe przemówienie. Kolejno głos zabierali zaproszeni goście. Gratulowano nam nominacji do Nagrody Prezydenta RP za twórczość i działalność artystyczną dla dzieci i młodzieży „Sztuka Młodym”, która została ogłoszona właśnie w tak ważnym dla nas momencie. Były wspomnienia i wiele miłych słów.

Również z tej okazji została przygotowana okolicznościowa publikacja „50 – lat Pedagogicznej Biblioteki Wo-

jewódzkiej w Słupsku”, w której zamieszczona została historia biblioteki, ważniejsze wydarzenia z 50-letniego okresu działalności, struktura PBW, sylwetki pracowników, ludzi związanych z placówką. Książkę tę otrzymali wszyscy goście uczestniczący w uroczystości.

Dyrektor Mariola Łukasiuk w imieniu swoim i pracowników biblioteki podziękowała wszystkim za uznanie i życzliwość, przyjęła listy gratulacyjne i życzenia od wielu przedstawicieli władz, bibliotek, placówek oświatowych i kulturalnych, szkół, organizacji współpracujących z biblioteką oraz innych zaprzyjaźnionych z nami i życzliwych nam ludzi. Przytaczamy tu kilka z nich. ♦

*Ewa Osińska i Mieczysława Zapletal
PBW w Słupsku*

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Szanowna Pani

Gdańsk, 30. 11. 2004

Mariola Łukasiuk

Dyrektor

*Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej
w Słupsku*

*Szczęście znalezienia dobrej książki
może zmienić przyszłość duszy
M. Prévost*

Szanowna Pani Dyrektor

Z okazji 50-lecia istnienia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku na ręce Pani Dyrektor składam najserdeczniejsze gratulacje oraz słowa uznania wszystkim pracownikom biblioteki, których celem i ambicją zawodową przez wiele lat było i nadal jest współtworzenie wojewódzkiego ośrodka o charakterze edukacyjno-kulturalnym, spełniającego oczekiwania swoich czytelników. Za sprawą zaangażowania Pani Dyrektor i pracowników placówki Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka wyróżnia się szczególnie dzięki różnorodnym inicjatywom, które rozwijają talenty, zainteresowania literaturą i kreatywną siłą słowa oraz promują czytelnictwo. Biblioteka udostępniając bogate zbiory literatury pedagogicznej, wspiera także nauczycieli i przyszłych pedagogów studiujących na pomorskich uczelniach.

W tak uroczystym dniu życzę, aby Pedagogiczna Biblioteka w Słupsku stała się w przyszłości oświatowo – kulturalnym centrum województwa, a lektura wartościowych zbiorów biblioteki inspirowała czytelników do podejmowania wyzwań i decyzji, które zmieniają na lepsze otaczającą ich rzeczywistość wzbogacając ducha młodych ludzi..

*Z szacunkiem
Jan Kozłowski*

PREZYDENT MIASTA SŁUPSKA

Słupsk, 1 grudnia 2004 roku

Szanowna Pani Dyrektor !

Jest mi niezmiernie miło, że mogę współuczestniczyć w sukcesie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, którą 25 października b.r. Kapituła Nagrody Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Twórczość dla Dzieci i Młodzieży „Sztuka Młodym”, nominowała spośród wielu zgłoszeń do nagrody w 2004 roku. Już sama nominacja jest ogromnym sukcesem wszystkich Pracowników Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej i Słupska.

Godny podkreślenia jest fakt, iż to znaczące wyróżnienie spotkało Pani Placówkę w pięćdziesiątą rocznicę jej istnienia. Jest to znakomite ukoronowanie półwiecznej pracy wszystkich Bibliotekarzy, którzy przez lata tworzyli Bibliotekę i utrzymywali ją na niezmiernie wysokim poziomie.

Serdecznie dziękuję Pani i Jej Współpracownikom za dotychczasową, bardzo owocną współpracę oraz zaangażowanie w działania na rzecz rozwoju czytelnictwa i upowszechniania kultury na Ziemi Słupskiej.

Życzę dalszych sukcesów w pracy na rzecz naszej Małej Ojczyzny oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

Z poważaniem
Maciej Kobylński

STAROSTA SŁUPSKI

„Izba bez książek
jest jak ciało bez duszy”
Cicero

Szanowna Pani Dyrektor

Z okazji Złotego Jubileuszu Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej składam Pani, Pracownikom i Współpracownikom najserdeczniejsze życzenia dobrego zdrowia, pogody ducha, szczęścia rodzinnego i satysfakcji z wykonywanej pracy. Zawód bibliotekarza jest zajęciem ważnym i odpowiedzialnym, wymagającym wielkiej wiedzy i umiejętności pracy z ludźmi.

Wydaje się, że ta żmudna, mrowcza praca przebiega na ogół w ciszy i spokoju, a przecież rozgłos Bibliotece przynosi bogactwo form i metod upowszechniania czytelnictwa, wśród których Słupska Wiosna Literacka należy do najlepszych przedsięwzięć w kraju.

Dzięki tej szacownej już dziś instytucji całe rzesze ludzi związanych przede wszystkim z oświatą i wychowaniem, mogły poszerzyć swą wiedzę, podwyższyć lub zyskać nowe kwalifikacje, a w konsekwencji dać z siebie innym to, co w nich najlepsze.

Czytanie daje wiedzę, rozwija intelektualnie i emocjonalnie, poszerza duchowość człowieka oraz odkrywa przed nimi nowe światy, nieograniczone swobodą wyobraźni.

W imieniu wszystkich mieszkańców powiatu słupskiego najpiękniej za to Pani i Jej Współpracownikom dziękuję.

Z wyrazami szacunku
STAROSTA
Zdzisław Kofodziejski

Słupsk, dnia 3 grudnia 2004 r.

REKTOR POMORSKIEJ AKADEMII PEDAGOGICZNEJ W SŁUPSKU

Słupsk, 3 grudnia 2004 r.

Szanowna Pani Dyrektor

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku służy środowisku lokalnemu i regionalnemu od pół wieku.

Tysiące czytelników i potrzebujących różnorodnych informacji odwiedziło jej progi, poszczególne oddziały, korzystało z wiedzy pracowników.

Od 36 lat istnienia słupskiej WSN – WSP – PAP i wcześniej od 1957 roku, kiedy powstało w Słupsku Studium Nauczycielskie – Biblioteka Pedagogiczna zawsze była dla naszych studentów bardzo ważnym źródłem dostępu do literatury fachowej, metodycznej, psychologicznej, regionalnej.

Wiele można powiedzieć o Bibliotece jako zbiornicy książek, równie dużo o znaczeniu księgozbiorów w kształtowaniu i rozwoju człowieka, jednakże szczególnie ważna jest życzliwość wobec człowieka poszukującego wiadomości i źródeł informacji..

DZIĘKUJEMY

- za to przyjazne traktowanie naszych studentów i pracowników, za życzliwe pochycenie się nad każdym użytkownikiem, za kompetencje w wyszukiwaniu i udostępnianiu zbiorów i informacji;
- za atrakcyjnie przygotowane i systematycznie przekazywane aktualności literacko-kulturalne;
- za organizację niezwykle cennej imprezy jaką jest SŁUPSKA WIOSNA LITERACKA.

DZIĘKUJEMY także za harmonijną, twórczą, efektywną współpracę między Biblioteką Główną PAP i Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką

ŻYCZYMY całemu Zespołowi Pracownicemu satysfakcji z pracy, uznania w środowisku oraz tego, abyście nadal łączyli tę niepowtarzalną atmosferę świątyni wiedzy i nowoczesności, użytecznego ludziom centrum informacji..

Z wyrazami szacunku

Pełnomocnik ds. promocji

REKTOR

dr Marianna Borawska dr hab. prof. nadzw. Danuta Gierczyńska

Biblioteka ODN poleca...

 Ruskan John : Uzdrawianie emocjonalne. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis 2002. ISBN 83-7301-119-6

W swej nowatorskiej książce autor prezentuje oryginalną teorię, w której łączy niezwykle istotną we wschodniej tradycji duchowej zasadę samoakceptacji z zachodnią koncepcją podświadomości. Krok po kroku objaśnia zasady niezwykle skutecznej autoterapii, dzięki której można wziąć na siebie odpowiedzialność za własne stłumione uczucia i w pełni ich doświadczyć. Służą temu m.in. ćwiczenia oddechowe, elementy jogi, medytacja. Niezwykle cenne wskazówki znajdują tu zarówno osoby poszukujące własnych dróg autoterapii, jak i zawodowi psychoterapeuci.

Chcesz pokochać siebie i świat. Oto książka dla Ciebie!

 Solomon Muriel: Współpraca z trudnymi ludźmi. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis 2002. ISBN 83-7301-296-6

W tej książce można znaleźć wszystkie skuteczne techniki i strategie, które można wykorzystać, żeby poradzić sobie z ludźmi uprzykrzającymi nam życie oraz wskazówki, jak zapanować nad kłopotliwymi sytuacjami w pracy.

Książka ta podpowie ci, jak obrócić trudne sytuacje na swoją korzyść.

 McKay Matthew, Fanning Patrick: Poczucie własnej wartości. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis 2004. ISBN 83-7301-240-0

Ta książka jest klasycznym poradnikiem, który pokazuje, jak radzić sobie z naszym „wewnętrznym krytykiem” za pomocą sprawdzonych technik służących przezwyciężaniu destrukcyjnych poglądów i lęków. Autorzy doradzają, jakie techniki stosować, by odkryć w sobie to, co najwartościowsze, zaakceptować siebie i podjąć zyciową wędrówkę ku spełnieniu i samorealizacji.

Jeżeli chcesz zaakceptować samego siebie przeczytaj tę książkę.

 Simmons Steve, Simmons John C.: Jak określić inteligencję emocjonalną. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis 2001. ISBN 83-7120-974-6

Jeżeli chcemy wiedzieć w jaki sposób można odnieść prawdziwy sukces przez rozwijanie pewnych elementów charakteru, na przykład umiejętności

współzycia z innymi ludźmi czy zdolności radzenia sobie w stresujących sytuacjach, przeczytaj tę książkę. Autorzy wyjaśniają też, jak powiązać osiąganie szczytów w karierze zawodowej z harmonijnym życiem osobistym.

 Canfield Jack, Hansen Mark Victor: Balsam dla duszy nauczyciela. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis 2003. ISBN 83-7301-3305-0

Autorzy poczytnej serii Balsam dla duszy, prezentują tym razem zbiór opowiadań dla nauczycieli. Opowieści z tomu Balsam dla duszy nauczyciela, napisane przez nauczycieli, pedagogów i byłych uczniów, pomogą nam zrozumieć zmagania, udręki i zwycięstwa, które są udziałem wszystkich wychowawców.

*Wybrała Elżbieta Pliszka
konsultant ds. informacji pedagogicznej
ODN Słupsk*

Konsultacje

Zapraszam nauczycieli bibliotekarzy i nauczycieli języka polskiego na konsultacje zespołowe, których tematem będzie:

- Opis bibliograficzny.
- Awans zawodowy nauczyciela.

TERMIN I MIEJSCE SPOTKAŃ:

- 7.03.2005r., godz. 14⁰⁰ – Biblioteka Pedagogiczna w Lęborku, ul. I Armii Wojska Polskiego 31
- 9.03.2005r., godz. 14⁰⁰ – Biblioteka Pedagogiczna w Miastku, ul. B. Chrobrego 6
- 14.03.2005r., godz. 14⁰⁰ – Biblioteka Pedagogiczna w Człuchowie, ul. Wazów 1
- 16.03.2005r., godz. 14⁰⁰ – Szkoła Podstawowa nr 5 w Bytowie, ul. Młyńska 11

*Elżbieta Pliszka
konsultant ds. informacji pedagogicznej
ODN Słupsk*

INFORMATOR OŚWIATOWY**2****➤ ZACHĘCAMY DO PRENUMERATY NA ROK****2****0**

Prenumerata roczna (5-6 numerów) wynosi 60 zł.

0

Wpłat należy dokonywać na konto:

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

0**0**

w Słupsku

Bank Spółdzielczy w Ustce

62 931 50004 0011 9106 2000 0020

0**5****5****➤ WSKAZÓWKI DLA PRZYGOTOWUJĄCYCH PUBLIKACJE**

- Artykuły i opracowania przeznaczone do publikacji należy dostarczać w postaci wydruku komputerowego i dyskietki zawierającej zapisany tekst.
- Tekst nie powinien przekraczać 6 stron formatu A4. Powinien być napisany czcionką wielkości 12 pkt., z zachowaniem marginesu i podwójnego odstępu między wierszami (lub 3 strony formatu A4, czcionka wielkości 12 pkt. i z zachowaniem pojedynczego odstępu między wierszami).
- Tekst należy podpisać własnoręcznie. Ponadto konieczne są następujące informacje: a) imię i nazwisko autora, b) miejsce pracy i ewentualnie pełniona funkcja (nauczyciel przedmiotu, pedagog, dyrektor, wicedyrektor itp.), c) adres domowy i (ewentualnie) numer telefonu.
- Do tekstu należy dołączyć oświadczenie stwierdzające, że materiał nie był opublikowany.
- Tabele, wzory matematyczne i rysunki należy stosować tylko wtedy, gdy jest to niezbędne.
- Należy stosować ogólnie przyjęte oznaczenia i symbole; unikać skrótów.
- Tekst powinien być komunikatywny, nienaganny pod względem poprawności językowej.
- W wykazie literatury podać należy te pozycje, z których autor korzystał, tj. książki, czasopisma, inną dokumentację.

UWAGI:

- Konspekty i scenariusze zajęć prosimy poprzedzać opisem sytuacji dydaktycznej w danym zespole klasowym.
- Nie przyjmujemy scenariuszy imprez szkolnych.

INFORMATOR OŚWIATOWY NR 1/05 ISSN 1505-0904**REDAKCJA:** Jan Tyborczyk, Dorota Iwanowicz**WSPÓŁPRACA:** Jerzy Byczkowski, Irena Czyż, Władysława Hanuszewicz, Renata Kołosowska, Łucja Knop, Jolanta Korzeniewska, Elżbieta Kowalczyk, Lech Kowalewski, Małgorzata Kowalska, Halina Krupa, Mariola Łukasiuk, Grażyna Maciejewska, Ewa Misiewicz, Jerzy Paczkowski, Elżbieta Pliszka, Grażyna Przybylak, Alina Rabowska, Anna Maria Rombalska, Dorota Werbińska, Maria Grażyna Wieczorek, Marek Wróblewski, Bożena Żuk**SKŁAD KOMPUTEROWY:** Dorota Iwanowicz **KOREKTA:** Jan Tyborczyk**WYKONANIE TECHNICZNE:** Marta Jedlińska **OKŁADKA:** Drukarnia BOXPOL**WYDAWCA:** Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Bałtycka 29, tel/fax sekretariat (059) 842-35-67, centrala (059) 842-34-62, redakcja (059) 842-42-18; www.odn.slupsk.pl; e-mail: odn@odn.slupsk.pl; sekretariat@odn.slupsk.pl; kursy@odn.slupsk.pl

Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy przysyłać na dyskietkach lub e-mailem: odn@odn.slupsk.pl Numer zamknięto 22.02.2005r.

Zapraszamy na konferencję

Kształcenie podmiotowe we współczesnej edukacji

zorganizowaną przez
Centrum Kreatywności i Przedsiębiorczości
przy współpracy z ODN Słupsk

12 kwietnia 2005

DODATKOWE INFORMACJE:

Punkt Informacyjno - Rekrutacyjny WSHE w Słupsku
ul. Marii Zaborowskiej 2; tel.: (0-59) 845 23 95
e-mail: slupsk@wshe.lodz.pl

ODN
S Ł U P S K

CKP

Centrum Kształcenia Podyplomowego

Centrum Kształcenia Podyplomowego
Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej
zaprasza na

STUDIA PODYPLOMOWE

Słupsk

Punkt informacyjno-rekrutacyjny WSHE
Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3
ul. Marii Zaborowskiej 2
tel./fax (059) 845 23 95

Pedagogika

- Doradztwo Zawodowe i Personalne
- Oligofrenopedagogika z rewalidacją osób z głębokim upośledzeniem
- Pedagogika Twórczości
- Terapia pedagogiczna z elementami arteterapii
- Innowacje w edukacji
- Nauczanie przez problemy i projekty

slupsk@wshe.lodz.pl

www.podyplomowe.wshe.lodz.pl